

บทบาทของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร
ในการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาประชาธิปไตย

ปริญญานิพนธ์
ของ
สมพงษ์ กล้าวิกรณ์

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกการบริหารการศึกษา

พฤษภาคม 2541

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

คณะกรรมการควบคุมและคณะกรรมการสอบได้พิจารณาอนุญาตให้บัณฑิตวิทยาลัย
เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต
วิชาเอกการบริหารการศึกษา ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒได้

คณะกรรมการควบคุม

.....๑๑/๑๒..... ประธาน
(อาจารย์ ดร.ทัศนีย์ แสงศักดิ์)

.....Dr. N. N...... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์นงา ศรีไพโรจน์)

คณะกรรมการสอบ

.....๑๑/๑๒..... ประธาน
(อาจารย์ ดร.ทัศนีย์ แสงศักดิ์)

.....Dr. N. N...... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์นงา ศรีไพโรจน์)

.....Dr. N. N...... กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม
(รองศาสตราจารย์ทวีบุรณ์ หอมเย็น)

บัณฑิตวิทยาลัยอนุมัติให้รับปริญญาบัณฑิตเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกการบริหารการศึกษา ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

.....Dr. N. N...... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ศาสตราจารย์ ดร. เสริมศักดิ์ วิภาลาภรณ์)

วันที่ 15 เดือน พฤษภาคม พ.ศ. 2541

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยความกรุณาให้คำแนะนำและให้คำปรึกษาจากอาจารย์ ดร.ทัศนาศาสตร์ แสงศักดิ์ ประธานกรรมการที่ปรึกษา และรองศาสตราจารย์ภา ศรีไพโรจน์ กรรมการที่ปรึกษา และผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5 ท่าน คือ อาจารย์ ดร.ไพโรจน์ กลิ่นกุหลาบ อาจารย์ประจำภาควิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ อาจารย์ ดร.มารศรี สุธานี ผู้อำนวยการโรงเรียนบางเขน (ไวสา lions สรณ) อาจารย์เลิศศิลป์ รัตนมุกสิ อาจารย์ใหญ่โรงเรียนวัดชัยชนะสงคราม อาจารย์จิระพันธ์ สวัสดิ์ ผู้ช่วยผู้อำนวยการโรงเรียนวัดดอนเมือง อาจารย์ทิพวรรณ หอมพล อาจารย์ 3 ระดับ 8 โรงเรียนวัดสร้อยทอง ที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ในการตรวจแก้ไขแบบสอบถาม เครื่องมือวิจัย ครั้งนี้ ซึ่งแต่ละท่านได้พยายามให้ความช่วยเหลือ แนะนำ แก้ไข ปรับปรุง ด้วยความเสียสละอย่างจริงใจ ตั้งแต่เริ่มต้นจัดทำปริญญานิพนธ์จนสำเร็จสมบูรณ์ ผู้วิจัยต้องขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้ด้วยความซาบซึ้งใจเป็นอย่างยิ่ง

ขอขอบพระคุณรองศาสตราจารย์ทวิบูลย์ หอมเย็น อาจารย์ประจำภาควิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ที่ได้กรุณาเป็นกรรมการแต่งตั้งเพิ่มเติม ในการสอบปากเปล่าและให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมให้งานวิจัย ฉบับนี้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอขอบพระคุณ ผู้อำนวยการโรงเรียน อาจารย์ใหญ่ ครูใหญ่ ซึ่งเป็นผู้บริหารโรงเรียน ประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร ที่ได้กรุณาเสียสละเวลาตอบแบบสอบถาม ซึ่งเป็นผลให้การจัดกระทำข้อมูลมีความสมบูรณ์อย่างมากและเป็นประโยชน์ต่อการวิจัยในครั้งนี้

ผู้วิจัยได้รับความอนุเคราะห์จากคุณสุรภณ อ้นสวน ที่ได้ให้การวิเคราะห์ข้อมูล อาจารย์ประสาน หอมพล ผู้ช่วยผู้อำนวยการโรงเรียนบางเขน (ไวสา lions สรณ) เขตหลักสี่ บางเขน อาจารย์ทิพวรรณ หอมพล อาจารย์ 3 ระดับ 8 โรงเรียนวัดสร้อยทอง เขตบางซื่อ กรุงเทพมหานคร และอาจารย์ชวลิต หมั่นหาผล ผู้ช่วยผู้อำนวยการโรงเรียนชุมชน หมู่บ้านพัฒนา เขตคลองเตย กรุงเทพมหานคร ที่ได้ให้คำปรึกษาและให้ความช่วยเหลือในการเก็บข้อมูล และเป็นกำลังใจในทุกเรื่องตลอดมาตั้งแต่เริ่มต้น

จึงขอประกาศคุณูปการบุคคลดังกล่าวไว้ ณ ที่นี้ ด้วยความขอบคุณและภูมิใจเป็นอย่างสูง

สมพงษ์ กล้าวิกรณ์

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ	1
ภูมิหลัง	1
ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า	6
ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า	7
ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า	7
นิยามศัพท์เฉพาะ	7
2 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย	12
ความหมายของประชาธิปไตย	12
การเสริมสร้างประชาธิปไตยในโรงเรียน	14
บทบาทของผู้บริหารโรงเรียน	16
แนวคิดและกระบวนการทางการบริหาร	19
การจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาประชาธิปไตยในโรงเรียน	
ประถมศึกษา	27
เกณฑ์มาตรฐานโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร	32
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	35
สมมติฐานการวิจัย	40
3 วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า	41
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	41
เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล	48
ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือ	49
การเก็บรวบรวมข้อมูล	49
การจัดกระทำกับข้อมูล	50

บทที่	หน้า
การวิเคราะห์ข้อมูล	51
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	52
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	53
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	53
การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล	53
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	54
5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	66
ความมุ่งหมายของการศึกษาวิจัย	66
วิธีการดำเนินการวิจัย	67
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	68
การเก็บรวบรวมข้อมูล	68
การวิเคราะห์ข้อมูล	69
สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล	69
อภิปรายผล	72
ข้อเสนอแนะ	84
ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป	87
บรรณานุกรม	88
ภาคผนวก	96
แบบสอบถามเพื่อการวิจัย	103
รายนามผู้เชี่ยวชาญ	114
ประวัติย่อของผู้วิจัย	115

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	43
2 จำนวนร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามตำแหน่ง วุฒิการศึกษา ประสบการณ์ตำแหน่ง และความสำเร็จในการบริหารงาน	54
3 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของบทบาทของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดกรุงเทพมหานคร ในการจัดกิจกรรม 5 กิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนา ประชาธิปไตย	56
4 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของบทบาทของผู้บริหารโรงเรียน สังกัด กรุงเทพมหานคร ในการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาประชาธิปไตย ใน 5 ด้าน	57
5 ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของบทบาทของผู้บริหารโรงเรียน สังกัด กรุงเทพมหานคร ในการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริม และพัฒนาประชาธิปไตย ด้านการวางแผน	58
6 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของบทบาทของผู้บริหารโรงเรียน สังกัด กรุงเทพมหานคร ในการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาประชาธิปไตย ด้านการจัดองค์การ	59
7 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของบทบาทของผู้บริหารโรงเรียน สังกัด กรุงเทพมหานคร ในการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาประชาธิปไตย ด้านการจัดบุคลากร	60
8 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของบทบาทของผู้บริหารโรงเรียน สังกัด กรุงเทพมหานคร ในการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาประชาธิปไตย ด้านการเป็นผู้นำ	61
9 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของบทบาทของผู้บริหารโรงเรียน สังกัด กรุงเทพมหานคร ในการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาประชาธิปไตย ด้านการควบคุม	62

10	เปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ในการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาประชาธิปไตย จําแนกตามวุฒิการศึกษา	63
11	เปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ในการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาประชาธิปไตย จําแนกตามประสบการณ์ ดำรงตำแหน่ง	64
12	เปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ในการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาประชาธิปไตย จําแนกตาม ความสำเร็จในการบริหารงาน	65

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

นับตั้งแต่ประเทศไทยได้ปกครองโดยระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2475 เป็นต้นมา นับเป็นเวลากว่า 60 ปีมาแล้ว บทบาทที่เด่นที่สุดของประชาธิปไตยที่นำมาใช้ก็คือในด้านการปกครอง แต่ก็อาจกล่าวได้ว่ายังมีสถานะที่ไม่สู้จะมั่นคงนัก เนื่องจากตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาได้เกิดการปฏิวัติรัฐประหารการยึดอำนาจการปกครองเกิดขึ้นหลายครั้ง และได้เกิดขึ้นก่อนที่ประชาชนจะมีความสำนึกทางการเมือง ประชาธิปไตยในส่วนที่เป็นรูปธรรมที่รู้จักกันดีก็คือ การใช้ระบบเลือกตั้ง ได้แก่ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นต่าง ๆ รวมทั้งการเลือกตั้งผู้บริหารกรุงเทพมหานคร แต่ประชาธิปไตยที่เป็นรากฐานของการปกครองที่สำคัญก็คือ การนำเอาหลักการของประชาธิปไตยไปใช้ในชีวิตประจำวัน ได้แก่ สิทธิ เสรีภาพ หน้าที่ความเสมอภาค การเคารพกฎกติกา การยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น และการแก้ไขปัญห ด้วยสันติวิธี มีเหตุผล เป็นต้น

แนวทางที่จะช่วยให้ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจในบทบาทของตนตามการปกครองในระบบประชาธิปไตย ก็คือการศึกษาทั้งด้านความรู้และการปฏิบัติตน เพราะการศึกษามีบทบาทสำคัญในการปลูกฝังทัศนคติ สร้างค่านิยม ก่อให้เกิดความรู้ ความคิดเห็นและความเชื่อต่าง ๆ แก่ผู้เรียน ในการจัดการศึกษาจึงมีความจำเป็นอย่างมากที่จะต้องจัดให้สอดคล้องกับการปกครองของประเทศ เมื่อประเทศจะมีการปกครองระบอบประชาธิปไตย ก็จำเป็นที่จะต้องสอนประชาธิปไตยให้แก่เด็กเรียนตั้งแต่เริ่มเข้าโรงเรียนโดยเฉพาะในระดับประถมศึกษา เพื่อให้มีความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับประชาธิปไตย (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2528 : 31)

รัฐบาลตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาประชาธิปไตย จึงได้วางแผนดำเนินการจัดการศึกษาของชาติ โดยกำหนดไว้ในแผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2520 "การจัดการศึกษาในทุกกระดับ จะต้องมุ่งให้ผู้เรียนคิดเป็น ทำเป็น รู้จักแก้ปัญหา รักการทำงาน และสนใจที่จะมีส่วนร่วมในภารกิจของส่วนรวม ตามวิถีทางของการปกครองแบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขมีความยึดมั่นในสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ มีระเบียบวินัย

มีทัศนคติ รู้จักใช้สิทธิและหน้าที่ภายในขอบเขตแห่งกฎหมาย" (สำนักนายกรัฐมนตรี. 2520 : 18) และกรุงเทพมหานครในฐานะองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้กำหนดแนวทางเพื่อพัฒนาการปกครองระบอบประชาธิปไตยไว้ในแผนพัฒนากรุงเทพมหานครคือ ให้มีการส่งเสริมและพัฒนาความรู้ ตลอดจนจัดกิจกรรมเผยแพร่และสนับสนุนการปกครองตามวิถีทางประชาธิปไตยอย่างต่อเนื่อง" (สำนักนโยบายและแผนกรุงเทพมหานคร. 2534 : 34) ในส่วนของแนวทางการดำเนินการพัฒนาการศึกษาระดับประถมศึกษาของกรุงเทพมหานคร เกี่ยวกับการส่งเสริมประชาธิปไตยได้กำหนดความมุ่งหมาย ให้เด็กเรียนมีความสำนึกในความเป็นคนไทยและ เป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข (สำนักนโยบายและแผนกรุงเทพมหานคร. 2534 : 87)

ในการจัดการศึกษาหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 ได้กำหนดให้โรงเรียนสอนความรู้พื้นฐานประชาธิปไตยให้นักเรียน ในกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตหน่วยการเรียนรู้ การปกครอง ซึ่งโรงเรียนจะต้องสอนความรู้พื้นฐานประชาธิปไตยโดยตรงให้นักเรียนรู้จักปฏิบัติหน้าที่และปฏิบัติตนเป็นผู้นำ ผู้ตามที่ดีมีความรู้ความเข้าใจในสถาบันพระมหากษัตริย์และสถาบันการปกครองอย่างถูกต้อง (กระทรวงศึกษาธิการ. 2521 : 258) ส่วนในหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ได้เพิ่มเติมจุดประสงค์การสอนในหน่วยการเรียนรู้การปกครองดังนี้คือ ให้ผู้เรียนศึกษา สังเกต รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับกิจกรรมทางด้านการเมือง การปกครองในหมู่บ้าน ชุมชน ของประเทศ วัตถุประสงค์ วิธีการ บทบาทของเจ้าหน้าที่บ้านเมือง หรือผู้ได้รับแต่งตั้ง วิเคราะห์ข้อถกเถียงข้อดีข้อเสียของระบอบประชาธิปไตย ศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับรัฐธรรมนูญ อำนาจอธิปไตยระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน जानนเป็น การปฏิบัติที่ถูกต้องและไม่ถูกต้องในระบอบประชาธิปไตย แสดงความรู้สึกละแคะเจตคติที่มีต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตย มีความรู้ความเข้าใจในระบอบประชาธิปไตย มีความเลื่อมใสในระบอบประชาธิปไตย มีความเลื่อมใสในระบอบการปกครองที่มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข ปฏิบัติการและร่วมกิจกรรมในระบอบประชาธิปไตยได้อย่างสอดคล้องตามควรแก่วัย (กระทรวงศึกษาธิการ. 2532 : 51)

จากแผนการศึกษาแห่งชาติ และหลักสูตรประถมศึกษา แสดงให้เห็นว่ารัฐเห็นความสำคัญของระบอบประชาธิปไตย มุ่งให้มีการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนให้ผู้เรียนมีความรู้ มีโอกาสปฏิบัติและได้ใช้วิธีการประชาธิปไตยจริง ๆ ในโรงเรียน ดังนั้นโรงเรียนจึงควรหาหน้ที่ที่เป็นหน่วยงานให้การศึกษาเพื่อพัฒนาคนโดยตรง

โรงเรียนประถมศึกษาเป็นสถาบันทางสังคมที่เด็กส่วนใหญ่ได้มีโอกาสเข้ามาใช้ชีวิตอยู่ชั่วระยะหนึ่ง ซึ่งนานประมาณ 6 ปี ตามพระราชบัญญัติการศึกษาพุทธศักราช 2523 ที่กำหนดว่าให้ผู้ปกครองของเด็กที่มีอายุย่างเข้าปีที่เจ็ดส่งเด็กเข้าเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา จนกว่าจะมีอายุย่างเข้าปีที่สิบห้า จะเห็นได้ว่าช่วงอายุที่เด็กเข้ามาอยู่ในโรงเรียนประถมศึกษานั้น เริ่มตั้งแต่วัยเด็กจนถึงย่างเข้าสู่วัยรุ่น ซึ่งเป็นช่วงวัยที่เหมาะสมที่จะสร้างเสริมพฤติกรรมที่พึงประสงค์เป็นอย่างยิ่ง เพราะเด็กกำลังพัฒนาทั้งด้านร่างกาย อารมณ์สังคมและสติปัญญา ถ้าโรงเรียนประถมศึกษาได้จัดกิจกรรมที่สร้างเสริมประชาธิปไตยอย่างจริงจังแล้วก็คาดได้ว่าเมื่อนักเรียนจบชั้นประถมศึกษาไปแล้ว จะสามารถมีชีวิตอยู่ในสังคมประชาธิปไตยได้เป็นอย่างดี และสามารถช่วยสร้างเสริมสังคมให้เป็นสังคมประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขได้อีกด้วย (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2528 : 49)

โรงเรียนมีความสำคัญรองจากสถาบันครอบครัว โรงเรียนเป็นสถานที่ให้ความรู้หล่อหลอมชีวิตจิตใจของนักเรียน นักเรียนจะฟังครูมากกว่าบิดามารดาเสียอีก โอกาสเช่นนี้เป็นโอกาสที่โรงเรียนจะฝึกสอน ถ่ายทอดความรู้ด้านประชาธิปไตยอย่างเต็มที่ ไม่ว่าจะเป็นรูปแบบการปกครอง อุดมการณ์และวิถีชีวิตประชาธิปไตย (เชาวรัตน์ คันสยะวิสัย. 2525 : 68) ซึ่งความเห็นนี้สนับสนุนแนวคิดของนักวิชาการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติที่ว่า การสร้างเสริมหรือเผยแพร่ความรู้และการปฏิบัติตามระบอบประชาธิปไตยและวิถีชีวิตแบบประชาธิปไตยให้กว้างขวางและได้ผลดีขึ้น วิธีการหนึ่งที่น่าจะประสบความสำเร็จคือการให้นักเรียนประถมศึกษาเป็นสื่อกลางในการพัฒนาประชาธิปไตย (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2528 : 12) หากพิจารณาตามสภาพคุณลักษณะของผู้เข้ารับการศึกษาแล้วจะเห็นว่านักเรียนระดับประถมศึกษามีคุณลักษณะเหมาะสมอย่างยิ่งต่อการให้การศึกษา หรือปลูกฝังประชาธิปไตย ซึ่งการให้การศึกษาตามแนวทางที่มุ่งหวังดังกล่าวจะประสบความสำเร็จ มีประสิทธิภาพมากขึ้นเพียงใดนั้นขึ้นอยู่กับผู้บริหารโรงเรียน เพราะผู้บริหารโรงเรียนเป็นตัวหลักสำคัญที่มีบทบาทต่อหน่วยงาน ต่อผู้ได้บังคับบัญชาและต่อผลงานเป็นส่วนรวมของหน่วยงาน ถ้าพฤติกรรมในการนำของผู้นำไม่ดี แม้การจัดองค์การจะถูกต้องดีเพียงใดก็ตาม ผลงานที่เกิดขึ้นของหน่วยงานนั้น ๆ ย่อมจะสมบูรณ์ได้ยาก (กิตติมา ปรีดีติลก. 2529 : 247) ดังนั้นการสร้างเสริมสร้างประชาธิปไตยในโรงเรียนจึงเป็นหน้าที่ของบุคลากรในโรงเรียน ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียนและครูที่จะต้องเรียนรู้เรื่องประชาธิปไตย ศึกษาให้เข้าใจบทบาทของตนในการที่จะให้ความรู้แก่นักเรียนทั้งด้านทฤษฎีและการฝึกปฏิบัติ

ประชาธิปไตยที่สำคัญและถือว่าเกี่ยวข้องกับตัวนักเรียนมากที่สุด คือวิถีชีวิตประชาธิปไตย เป็นการนำเอาหลักการประชาธิปไตยมาใช้ในชีวิตประจำวัน จนเกิดเป็นนิสัยหรือแนวทางในการดำรงชีวิต (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2527 : 165) โดยเน้นตามหลักธรรมในพุทธศาสนา ที่เห็นว่าผู้บริหารควรเสริมสร้างพฤติกรรมประชาธิปไตยให้เป็นพฤติกรรมที่ถาวรในตัวนักเรียนประถมศึกษา ซึ่งพฤติกรรมประชาธิปไตยที่ผู้บริหารควรเสริมสร้างนี้ควรให้ครอบคลุมพฤติกรรม 3 ประการคือ การให้รู้จักเคารพซึ่งกันและกัน (คารวะธรรม) การทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม (สามัคคีธรรม) และการใช้เหตุผลในการทำงานและการแก้ปัญหา (ปัญญาธรรม) (ศิริกาญจน์ ทองอินทร์, 2529 : 16) ซึ่งสอดคล้องกับ ปรีชา นิพนธ์พิทยา (2528 : 55) ที่กล่าวว่าการสร้างเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียนประถมศึกษานั้น โรงเรียนจะต้องจัดกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อปลูกฝังพฤติกรรมประชาธิปไตยให้เกิดขึ้นแก่นักเรียนตามองค์สามของประชาธิปไตย คือ 1) มีคารวะธรรมซึ่งได้แก่ การเคารพในสถาบันสำคัญของประเทศ เช่น ชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ การเคารพซึ่งกันและกันทางกาย การเคารพกันทางวาจา การเคารพในสิทธิของผู้อื่น การเคารพในความคิดเห็นของผู้อื่น การเคารพในกฎระเบียบของสังคมและกฎหมายของประเทศ และการใช้สิทธิและเสรีภาพในขอบเขต 2) มีสามัคคีธรรมซึ่งได้แก่ การร่วมมือกันทำงานทั้งกายและใจ มีความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันในหมู่คณะ เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม มีความรับผิดชอบต่อนหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายจากส่วนรวมและหน้าที่ต่อสังคม 3) มีปัญญาธรรม ซึ่งได้แก่ การใช้ปัญญา ใช้เหตุผลในการตัดสินใจปัญหา การร่วมกันแก้ปัญหา โดยร่วมกันคิด ร่วมกันใช้เหตุผล และใช้วิธีการทางปัญญาในการโต้เถียงหรือหาข้อยุติต่าง ๆ

สำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร ซึ่งมีหน้าที่รับผิดชอบในการจัดการศึกษาภาคบังคับให้แก่เยาวชนในเขตกรุงเทพมหานคร โดยในปี 2536 - 2539 ได้กำหนดนโยบายด้านการศึกษาไว้ประการหนึ่ง คือเร่งปลูกฝังประชาธิปไตยในโรงเรียน และได้วางแนวปฏิบัติให้มีการสนับสนุนการสร้างเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน สอดแทรกวิถีการประชาธิปไตยในทุกกลุ่มประสบการณ์ ส่งเสริมการดำเนินการที่ให้นักเรียนแสดงออกถึงคุณลักษณะตามวิถีประชาธิปไตย สำนักงานการศึกษา จึงได้ดำเนินการศึกษาสภาพความเป็นประชาธิปไตยในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร เพื่อนำผลการศึกษามาเป็นประโยชน์ต่อการกำหนดแนวทางการพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียนต่อไป (สำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร, 2536 : คำนำ)

ดังนั้นจากผลของการศึกษาสภาพความเป็นประชาธิปไตยในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัด กรุงเทพมหานคร ดังกล่าวได้ให้ข้อเสนอแนะสำหรับผู้บริหารโรงเรียน สังกัดกรุงเทพมหานคร ดังนี้

1. ผู้บริหารโรงเรียนควรมีความศรัทธาในการบริหารงานแบบประชาธิปไตย การดำเนินงานทุกอย่างในโรงเรียนต้องมีการปรึกษาหารือกันในที่ประชุม ให้คณะครูมีส่วนร่วมในการวางแผนงาน
 2. ผู้บริหารโรงเรียนควรสนับสนุนให้ครูมีส่วนร่วมในการพัฒนาประชาธิปไตยในโรงเรียนในฐานะผู้ให้การสั่งสอนอบรมเยาวชน ให้การสนับสนุนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร เพื่อสร้างเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง
 3. ผู้บริหารโรงเรียนควรจัดให้มีการอบรม สัมมนาเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน และการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร เพื่อสร้างเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียนให้แก่บุคลากรในโรงเรียน โดยเชิญผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญ และมีประสบการณ์เกี่ยวกับการสร้างเสริมประชาธิปไตยมาเป็นวิทยากร
 4. ผู้บริหารโรงเรียนจะต้องติดตามผลและประเมินผลงานโครงการสร้างเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง (สำนักงานศึกษา กรุงเทพมหานคร. 2536 : 74)
- จากเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยมีความสนใจเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารโรงเรียน สังกัด กรุงเทพมหานคร ในการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาประชาธิปไตย จำแนกตามวุฒิการศึกษา ประสบการณ์ดำรงตำแหน่ง และความสำเร็จในการบริหารงานโรงเรียน ว่าผู้บริหารโรงเรียน จะมีบทบาทอย่างไรตามทฤษฎีกระบวนการบริหารรวม 5 ด้าน คือ การวางแผน การจัดองค์การ การจัดบุคลากร การเป็นผู้นำและการควบคุม ในการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาให้เด็กนักเรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับวิถีชีวิตตามระบอบประชาธิปไตย ซึ่งผู้บริหารโรงเรียนมีบทบาทและหน้าที่จะต้องควบคุมดูแลในการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาประชาธิปไตยในกิจกรรมทุกกิจกรรม เพื่อปลูกฝังให้เด็กนักเรียนระดับประถมศึกษาได้มีวิถีชีวิตแบบประชาธิปไตยและสามารถนำวิธีการแบบประชาธิปไตยไปใช้ในชีวิตประจำวัน ในครอบครัวและสังคม อีกทั้งยังเป็นการสอดคล้องกับโครงการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยของสำนักงานคณะกรรมการ

การประถมศึกษาแห่งชาติ สำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร โดยมีจุดมุ่งหมายร่วมกัน คือ การพัฒนาเยาวชนของชาติ เพื่อเป็นพื้นฐานในการสร้างเสริมสังคมที่เป็นประชาธิปไตยอย่างแท้จริงสืบไป และผลของการวิจัยครั้งนี้จะช่วยเป็นข้อมูลต่อผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการบริหาร การศึกษาในสังกัดกรุงเทพมหานคร และกระทรวงศึกษาธิการ เพื่อใช้เป็นแนวทางหรือข้อมูล ในการวางแผนปรับปรุงและพัฒนาส่งเสริมกิจกรรมที่เกี่ยวกับประชาธิปไตยในโรงเรียน ประถมศึกษาให้มีคุณภาพเหมาะสมต่อการพัฒนาคน เพื่อพัฒนาระบบการปกครองแบบประชาธิปไตย ของประเทศไทยให้มีความมั่นคงยั่งยืนต่อไป

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

1. เพื่อศึกษายุทธศาสตร์ใน 5 ด้าน คือ การวางแผน การจัดองค์การ การจัดบุคลากร การเป็นผู้นำ และการควบคุม ของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดกรุงเทพมหานคร ในการจัดกิจกรรม ที่ส่งเสริมและพัฒนาประชาธิปไตย 5 กิจกรรม คือ

- 1.1 กิจกรรมเกี่ยวกับการปกครองตนเองของนักเรียน
- 1.2 กิจกรรมสหกรณ์นักเรียน
- 1.3 กิจกรรมทำความสะอาดอาคารสถานที่
- 1.4 กิจกรรมกีฬา
- 1.5 กิจกรรมสร้างเสริมวินัยนักเรียน

2. เพื่อเปรียบเทียบยุทธศาสตร์ใน 5 ด้าน คือ การวางแผน การจัดองค์การ การจัด บุคลากร การเป็นผู้นำ และการควบคุมของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดกรุงเทพมหานคร ในการ จัดกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาประชาธิปไตย 5 กิจกรรม คือ

- 2.1 กิจกรรมเกี่ยวกับการปกครองตนเองของนักเรียน
- 2.2 กิจกรรมสหกรณ์นักเรียน
- 2.3 กิจกรรมทำความสะอาดอาคารสถานที่
- 2.4 กิจกรรมกีฬา
- 2.5 กิจกรรมสร้างเสริมวินัยนักเรียน

จำนวนตามตัวแปร วุฒิการศึกษา ประสบการณ์ดำรงตำแหน่ง และความสำเร็จในการบริหารงาน ของผู้บริหารโรงเรียน

ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

ผลการศึกษาในครั้งนี้เป็นข้อมูลอันเป็นประโยชน์แก่ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร สังกัดการศึกษา กรุงเทพมหานคร และผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งจะใช้เป็นข้อมูลหรือแนวทางในการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาประชาธิปไตย ในโรงเรียนประถมศึกษาต่อไป

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

1. ขอบเขตของเนื้อหา

1.1 การศึกษาค้นคว้าในครั้งนี้จัดกระทำในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัด กรุงเทพมหานคร จำนวน 429 โรงเรียน

1.2 ศึกษาบทบาทของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดกรุงเทพมหานครในการจัด กิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาประชาธิปไตย แบ่งออกเป็น 5 ด้าน คือ

1.2.1 การวางแผน (Planning)

1.2.2 การจัดองค์การ (Organizing)

1.2.3 การจัดบุคลากร (Staffing)

1.2.4 การเป็นผู้นำ (Leading)

1.2.5 การควบคุม (Controlling)

1.3 ศึกษาบทบาทของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดกรุงเทพมหานครในการจัด กิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาประชาธิปไตย โดยศึกษาเฉพาะกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนา ประชาธิปไตยนอกห้องเรียน แบ่งออกเป็น 5 กิจกรรม ดังต่อไปนี้คือ

1.3.1 กิจกรรมเกี่ยวกับการปกครองตนเองของนักเรียน

1.3.2 กิจกรรมสหกรณ์นักเรียน

1.3.3 กิจกรรมทำความสะอาดอาคารสถานที่

1.3.4 กิจกรรมกีฬา

1.3.5 กิจกรรมสร้างเสริมวินัยนักเรียน

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน ประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 429 คน ซึ่งตั้งอยู่ตามพื้นที่สำนักงานเขตต่าง ๆ ของกรุงเทพมหานคร จำนวน 40 เขต

2.2 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ มาจากจำนวนประชากรตาม ข้อ 2.1 โดยเปิดตารางตามตารางสัดส่วนกลุ่มตัวอย่างของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan. 1970 : 608) ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 215 คน แล้วใช้วิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multistage Random Sampling) โดยสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) จากพื้นที่สำนักงานเขต จำนวน 40 เขต ก่อนได้พื้นที่สำนักงานเขตมาเป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 20 เขต แล้วใช้วิธีการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling) สำหรับโรงเรียนที่ได้รับรางวัลมาตรฐานดีเด่นของกรุงเทพมหานครในกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 20 เขต และใช้วิธีการสุ่มอย่างง่ายสำหรับโรงเรียนที่เหลือที่ไม่ได้รับรางวัลมาตรฐานดีเด่นของกรุงเทพมหานคร ได้กลุ่มตัวอย่างรวมจำนวน 215 คน

3. ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา

3.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่

3.1.1 วุฒิการศึกษาของผู้บริหารโรงเรียนแบ่งออกเป็น

3.1.1.1 ปริญญาตรี

3.1.1.2 สูงกว่าปริญญาตรี

3.1.2 ประสบการณ์ดำรงตำแหน่งของผู้บริหารโรงเรียนแบ่งออกเป็น

3.1.2.1 ต่ำกว่า 10 ปี

3.1.2.2 ตั้งแต่ 10 ปีขึ้นไป

3.1.3 ความสำเร็จในการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียน

แบ่งออกเป็น

3.1.3.1 โรงเรียนได้รับรางวัลมาตรฐานดีเด่นของ

กรุงเทพมหานคร

3.1.3.2 โรงเรียนไม่ได้รับรางวัลมาตรฐานดีเด่นของ

กรุงเทพมหานคร

3.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ บทบาทของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ในการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาประชาธิปไตย แบ่งออกเป็น 5 ด้าน คือ

3.2.1 การวางแผน (Planning)

3.2.2 การจัดองค์การ (Organizing)

3.2.3 การจัดบุคลากร (Staffing)

3.2.4 การเป็นผู้นำ (Leading)

3.2.5 การควบคุม (Controlling)

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. โรงเรียน หมายถึง สถานศึกษาที่จัดการศึกษาระดับประถมศึกษา สังกัด กรุงเทพมหานคร

2. ผู้บริหารโรงเรียน หมายถึง ผู้อำนวยการโรงเรียนหรืออาจารย์ใหญ่หรือครูใหญ่ หรือผู้รักษาการในตำแหน่งผู้อำนวยการโรงเรียน อาจารย์ใหญ่ ครูใหญ่ในโรงเรียน ประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร

3. วุฒิการศึกษาของผู้บริหารโรงเรียน หมายถึง คุณวุฒิสูงสุดที่ผู้บริหารโรงเรียน ประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร ได้รับแบ่งออกเป็น

3.1 ปริญญาตรี

3.2 สูงกว่าปริญญาตรี

4. ประสบการณ์ดำรงตำแหน่งของผู้บริหารโรงเรียน หมายถึง จำนวนปีที่ดำรงตำแหน่ง ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร โดยนับจำนวนปีตั้งแต่ปีการศึกษาที่ ได้รับแต่งตั้งให้เป็นผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาถึงปีการศึกษา 2540 โดยแบ่งออกเป็น

4.1 ต่ำกว่า 10 ปี

4.2 ตั้งแต่ 10 ปีขึ้นไป

5. ความสำเร็จในการบริหารงานโรงเรียนของผู้บริหารโรงเรียน หมายถึง ความสามารถของผู้บริหารโรงเรียนในการบริหารงานโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร แบ่งออกเป็น

5.1 โรงเรียนได้รับรางวัลมาตรฐานดีเด่นของกรุงเทพมหานคร

5.2 โรงเรียนไม่ได้รับรางวัลมาตรฐานดีเด่นของกรุงเทพมหานคร

6. การจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาประชาธิปไตย หมายถึง กิจกรรมที่ส่งเสริมให้นักเรียนคิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น เป็นสมาชิกที่ดีของสังคม ดำรงชีวิตอย่างมีระบบระเบียบ รู้จักใช้สิทธิ มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ พร้อมทั้งกล้าแสดงออกซึ่งความคิดเห็นและยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นด้วยใจเป็นธรรม มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และส่งเสริมความสามัคคีในหมู่คณะ ซึ่งเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน นอกห้องเรียน ใน 5 ด้าน คือ ด้านการวางแผน การจัดองค์การ การจัดบุคลากร การเป็นผู้นำ และการควบคุม แบ่งออกเป็น 5 กิจกรรม คือ

6.1 กิจกรรมเกี่ยวกับการปกครองตนเอง หมายถึง กิจกรรมที่เกี่ยวกับการส่งเสริมให้นักเรียนรู้จักการปกครองตนเอง เช่น สภาผู้แทนของนักเรียนที่ได้รับการเลือกตั้งมาจากนักเรียนภายในโรงเรียน เพื่อทำหน้าที่เป็นตัวแทนของนักเรียนในโรงเรียนทั้งหมด และเป็นสื่อกลางของความต้องการระหว่างผู้บริหารโรงเรียนและคณะครูกับนักเรียน เป็นต้น

6.2 กิจกรรมสหกรณ์นักเรียน หมายถึง กิจกรรมที่เกี่ยวกับการให้นักเรียนรู้จักการรวมทุนของบุคคลหลายฝ่าย เช่น คณะครู นักเรียน กรรมการศึกษา ตลอดจนประชาชนในท้องถิ่น ทั้งนี้เพื่อเป็นการให้นักเรียนรู้จักรูปแบบที่เป็นประชาธิปไตย เพราะใช้ระบบที่สมาชิกต้องร่วมกันทำร่วมกันคิด และร่วมกันแก้ปัญหา ตลอดจนต้องมอบความไว้วางใจให้ดำเนินการ

6.3 กิจกรรมทำความสะอาดอาคารสถานที่ หมายถึง กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการที่ให้นักเรียนได้มีหน้าที่ทำความสะอาดอาคารสถานที่ ซึ่งโรงเรียนควรมอบให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมนี้ เพราะเป็นการฝึกให้นักเรียนได้ทำงานด้วยตนเอง รู้จักรับผิดชอบงานที่ตนได้รับมอบหมาย

6.4 กิจกรรมกีฬา หมายถึง กิจกรรมที่เกี่ยวกับการฝึกให้นักเรียนมีน้ำใจเป็นนักกีฬา ทั้งผู้เล่นกีฬาและผู้ร่วมกิจกรรมกีฬา ฝึกความรับผิดชอบ รักษากฎและกติกา รวมทั้งรักษาเวลา มีโอกาสร่วมงานอย่างใกล้ชิดกับนักเรียนในโรงเรียนและต่างโรงเรียน

6.5 กิจกรรมสร้างเสริมวินัยนักเรียน หมายถึง กิจกรรมที่เกี่ยวกับการอบรมโดยวิธีการจูงใจให้นักเรียนเห็นความสำคัญ และฝึกให้นักเรียนปฏิบัติจนเป็นนิสัยและเคยชินและให้นักเรียนร่วมเป็นคณะกรรมการดำเนินการด้วย เพื่อฝึกความรับผิดชอบ ร่วมคิด ร่วมทำ

และแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ เพื่อให้เกิดความเป็นระเบียบวินัย และยึดถือความเป็นประชาธิปไตย เป็นต้น

7. บทบาทของผู้บริหารโรงเรียนในการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาประชาธิปไตย หมายถึง การดำเนินการของผู้บริหารโรงเรียนเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาประชาธิปไตย ด้วยวิธีการบริหารงานโดยกำหนดขั้นตอนอย่างมีระบบและสอดคล้องสัมพันธ์กัน เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินงานให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ แบ่งออกเป็น 5 ด้าน คือ การวางแผน การจัดองค์การ การจัดบุคลากร การเป็นผู้นำ และการควบคุม

7.1 การวางแผน (Planning) หมายถึง การวางแผนหรือโครงการ สำหรับการปฏิบัติงานในอนาคตให้ตรงกับเป้าหมายที่ต้องการ โดยกำหนดงานที่จะทำ วิธีทำและวัตถุประสงค์รายย่อยของการทำงานนั้น ๆ ขึ้นไว้ล่วงหน้า เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติงานของบุคลากรทุกฝ่าย

7.2 การจัดองค์การ (Organizing) หมายถึง การจัดรูปงานหรือหน่วยงาน ในองค์การ แสดงให้เห็นถึงสายงานการดำเนินงานภายใน การจัดสรรส่วนงานต่าง ๆ ที่จะนำไปสู่การปฏิบัติให้บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์การ

7.3 การจัดบุคลากร (Staffing) หมายถึง การจัดตำแหน่งในโครงสร้างขององค์การจะต้องจัดบุคลากรให้เหมาะสมกับงานความรู้และความสามารถของบุคลากร ซึ่งจะประกอบไปด้วยการคัดเลือก การจัดตำแหน่ง การสนับสนุนการพิจารณาความดีความชอบ การวางแผน การทดแทน การฝึกอบรมและการพัฒนาบุคลากรเพื่อให้ได้งานที่มีประสิทธิภาพ และมีประสิทธิผล

7.4 การเป็นผู้นำ (Leading) หมายถึง กระบวนการในการชักจูงบุคลากรทั้งหลายภายในองค์การหรือหน่วยงานให้มีความตั้งใจในการทำงานให้ประสบผลสำเร็จ โดยอาศัยกระบวนการติดต่อสื่อสารหรือความสัมพันธ์ระหว่างผู้บังคับบัญชา (ผู้นำ) และผู้ใต้บังคับบัญชา (ผู้ตาม)

7.5 การควบคุม (Controlling) หมายถึง การติดตามการปฏิบัติงานว่า เป็นไปตามแผนหรือไม่ หากมีข้อบกพร่องจะได้หาทางแก้ไขได้และทันเวลาที่

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งได้รวบรวมและเรียบเรียงไว้ตามหัวข้อต่อไปนี้

1. ความหมายของประชาธิปไตย
2. การสร้างเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน
3. บทบาทของผู้บริหารโรงเรียน
4. แนวคิดและกระบวนการทางการบริหาร
5. การจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาประชาธิปไตยในโรงเรียนประถมศึกษา
6. เกณฑ์มาตรฐานโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร
7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ความหมายของประชาธิปไตย

คำว่า "ประชาธิปไตย" เป็นคำที่กรมหมื่นราชนิกุลประพันธ์ทรงบัญญัติขึ้น ภาษาอังกฤษ ใช้คำว่า "Democracy" ซึ่งมาจากภาษากรีกว่า : "Demos" หมายถึง ประชาชน และ "Kratos" หมายถึง อำนาจ รวมกันแล้วหมายความว่า อำนาจของประชาชน ส่วนในภาษาไทยนั้น คำว่า "ประชาธิปไตย" มาจากคำว่า "ประชา" หมายถึง ประชาชนพลเมือง และ "อธิปไตย" หมายถึง อำนาจสูงสุดในการปกครองประเทศ เมื่อรวมกันแล้วหมายถึง อำนาจสูงสุดในการปกครองประเทศเป็นของประชาชน (เชาวรัตน์ คันสยะวิสัย, 2525 : 28)

ความหมายของประชาธิปไตย ได้มีผู้ให้ความหมาย หรือนิยามในแง่มุมต่าง ๆ ไว้มากมาย เช่น คณะอนุกรรมการอุดมการณ์ของชาติในคณะกรรมการเอกลักษณ์ของชาติได้ให้ความหมายของประชาธิปไตยไว้ว่า "ประชาธิปไตย" หมายถึง อำนาจสูงสุดในการปกครองประเทศของปวงชน อันเป็นรูปแบบการปกครองแบบหนึ่งซึ่งถือว่าปวงชนเป็นผู้มีอำนาจสูงสุดในการปกครองประเทศ มิใช่อำนาจของผู้ใดผู้หนึ่ง หรือคนใดคนหนึ่ง

ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช (2517 : 94) กล่าวว่า ประชาธิปไตย หมายถึง สิทธิเสรีภาพ และความเสมอภาค แต่สิทธิในระบอบประชาธิปไตยนั้นประกอบด้วย การรู้จักหน้าที่เสรีภาพในระบอบประชาธิปไตย คือเสรีภาพที่จะต้องไม่กระทบกระเทือนต่อบุคคลอื่น

ไม่ว่าจะเป็นไปในทางใด และความเสมอภาคในระบอบประชาธิปไตย คือความเสมอภาคในโอกาสที่จะทำงานทุกชนิดตลอดจนความเสมอภาคในการที่ก้าวออกไปในการประกอบกิจกรรม

สำหรับ สาโรช บัวศรี (2520 : 66) ได้ให้ความหมายประชาธิปไตยเป็น 3 สถานะที่เรียกว่า องค์สามของประชาธิปไตย คือ

1. ประชาธิปไตยในฐานะที่เป็นอุดมการณ์ของชาติ ซึ่งหมายถึง การมีศรัทธาและความเชื่อมั่นในสติปัญญา เหตุผล และความสามารถของมนุษย์ เทิดทูนอิสรภาพ และเสรีภาพของมนุษย์

2. ประชาธิปไตยในฐานะที่เป็นระบบการเมือง และวิธีการจัดระเบียบการปกครอง หมายถึง ระบบการเมืองที่ถือว่าอำนาจเป็นของประชาชน หรือมาจากประชาชน รัฐบาลเป็นเพียงผู้ได้รับมอบอำนาจให้ทำหน้าที่ปกครองแทนประชาชนเท่านั้น และประชาชนมีโอกาสเปลี่ยนแปลงผู้ใช้อำนาจแทนตนได้ โดยการเลือกตั้งที่มีกำหนดวาระ ถือว่าเป็นการปกครองของประชาชนและเพื่อประชาชน

3. ประชาธิปไตยในฐานะที่เป็นวิถีชีวิต หรือการดำเนินชีวิตประจำวัน หมายถึง การอยู่ร่วมกันปฏิบัติต่อกันด้วยความเคารพ ทั้งทางกายและวาจา ไม่ก้าวล่วงในสิทธิของผู้อื่น เคารพกฎเกณฑ์ของสังคม ร่วมกันรับผิดชอบและทำประโยชน์เพื่อความสุขของส่วนรวม ตลอดจนการใช้สติปัญญา และความเฉลียวฉลาดในการแก้ปัญหาทั้งหมด

วรวิทย์ วคินสรากร (2517 : 122) ให้ข้อคิดว่า ประชาธิปไตยนั้นจะเกิดขึ้นได้ก็ต้องมีวิถีทางปฏิบัติตามอุดมการณ์ประชาธิปไตย ซึ่งจะเกิดขึ้นได้ก็เพราะคนในสังคมมีน้ำใจเป็นประชาธิปไตยและย่ำว่า ลักษณะของอุดมการณ์ประชาธิปไตยที่สำคัญมี 3 ประการ

1. สามัคคีธรรม คือทุกคนมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ให้สำเร็จด้วยดีตรงกับที่เรียกว่า (Sharing Participation and Co - Operation) ไม่ใช่ระบบตัวใครตัวมัน ต่างคนต่างอยู่ต่างคนต่างทำ มีใครยาวสาวได้สาวเอา

2. มีคารวะธรรม คือ มีสัมมาคารวะธรรมต่อกัน ยอมรับนับถือกันตรงกับหลักที่ว่า (Respect for the Individual) ยึดถือความเป็นของส่วนใหญ่ในทางที่ถูกต้อง

3. มีปัญญาธรรม คือ ตัดสินปัญหาต่าง ๆ โดยใช้ปัญญา มีเหตุผล ตรงกับหลักที่ว่า (Faith in Intelligence Method) ไม่ตัดสินด้วยอารมณ์หรือวิชา

ประชาธิปไตยมีความหมายกว้างไม่ใช่เป็นเพียงอุดมการณ์หรือรูปแบบการ เมือง การปกครองดังที่กล่าวมาแล้ว หากแต่ยังมีความหมายคลุมไปถึงรูปแบบวิถีดำเนินชีวิตของ บุคคลในสังคมที่ต้องอาศัยสัมพันธ์ระหว่างบุคคล โดยมีการเคารพซึ่งกันและกันร่วมมือ ประสานงานและแก้ปัญหาาร่วมกัน ซึ่งแนวความคิดเกี่ยวกับอุดมการณ์ประชาธิปไตยดังกล่าว ผู้บริหารโรงเรียนควรจะปลูกฝังส่งเสริมและพัฒนาให้เกิดขึ้นในโรงเรียนประถมศึกษา เพื่อให้ เด็กนักเรียนได้มีแนวความคิดเกี่ยวกับอุดมการณ์ประชาธิปไตยตั้งแต่เด็ก เมื่อเติบโตเป็นผู้ใหญ่ ในภายภาคหน้าจะได้มีแนวความคิดแบบประชาธิปไตย

การสร้างเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน

ปัจจุบันโรงเรียนประถมศึกษาในประเทศไทยได้มีการพัฒนาประชาธิปไตยในโรงเรียน ตามนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ และเนื่องจากโรงเรียนประถมศึกษาเป็นสถาบันที่นักเรียน มีโอกาสมาใช้ชีวิตอยู่ถึง 6 ปี ตามพระราชบัญญัติประถมศึกษา พุทธศักราช 2523 ซึ่งช่วงที่มาใช้ ชีวิตอยู่ในโรงเรียนเริ่มตั้งแต่เด็กจนถึงวัยรุ่น ซึ่งเป็นช่วงวัยที่เหมาะสมกับการสร้างเสริมพฤติกรรม อันพึงประสงค์เป็นอย่างยิ่ง ถ้าโรงเรียนประถมศึกษาจัดกิจกรรมที่สร้างเสริมประชาธิปไตยอย่าง จริงจังแล้ว ก็คาดได้ว่าเมื่อนักเรียนจบจากชั้นประถมศึกษาไปแล้ว จะสามารถมีชีวิตอยู่ในสังคม ประชาธิปไตยได้อย่างดี (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2528 : 48 - 51)

สมบูรณ์ อานิกวงศ์ชัย (2516 : 27) ได้เสนอแนะว่า โรงเรียนเป็นเสมือนห้องทดลอง ประชาธิปไตยการจัดการศึกษาจึงต้องคำนึงถึงสิ่งต่อไปนี้

1. จะต้องจัดระบบการศึกษาให้สอดคล้องกับการพัฒนาประชาธิปไตย
2. ให้การสนับสนุนแนวคิด หรือโครงการที่ดีของคนรุ่นใหม่
3. การปลูกฝังความเป็นนักประชาธิปไตยในโรงเรียนนั้นจะต้องจัดให้มีสิ่งแวดล้อมใน โรงเรียนที่เหมาะสมทุกด้าน และหาวิธีสอดแทรกแนวคิดค่านิยมประชาธิปไตย โดยให้ซึมซาบ เข้าไปในความรู้สึก ในจิตใจของนักเรียน

ประทีป สยามชัย (2526 : 5) กล่าวว่าไว้ว่า นอกจากโรงเรียนจะรับบทบาทในการ ถ่ายทอดวัฒนธรรมและสังคมแล้ว โรงเรียนควรจะรับหน้าที่ในการสร้างสรรค์พฤติกรรมใหม่ ๆ ที่จำเป็นต่อสังคม เช่น กระบวนการทางประชาธิปไตย การเป็นผู้นำ การทำงานเป็นกลุ่ม การกล้าแสดงความคิดเห็นในที่ประชุม ตลอดจนพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับคุณธรรมต่าง ๆ เช่น ความซื่อสัตย์ ความอดทน ความเสียสละ ความมีน้ำใจเป็นนักกีฬา

ชาญวิทย์ เกษตรศิริ (2516 : 164 - 169) ได้ให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับบทบาทของโรงเรียนในด้านการปลูกฝังประชาธิปไตยให้แก่ประชาชน ดังนี้

1. โรงเรียนจะต้องสั่งสอนอบรมให้นักเรียนเกิดความเจริญงอกงามทั้งด้านความรู้ ความเข้าใจ ทักษะ และเจตคติเกี่ยวกับวัฒนธรรมประจําชาติไทย โดยเฉพาะด้านเนติธรรม คติธรรม และสัทธิธรรม นักเรียนจะต้องตระหนักในสิทธิหน้าที่ของแต่ละบุคคล เข้าใจในหลักเสรีธรรม และเห็นพ้องตามหลักดังกล่าว ซึ่งความเจริญงอกงามในด้านเหล่านี้จะทําให้นักเรียนรู้จักยอมรับนับถือปัจเจกชน และทําให้นักเรียนสามารถทรงตนในสังคมเยี่ยงปัจเจกชนตามอุดมคติของประชาธิปไตยได้
2. โรงเรียนจะต้องเสริมสร้างคุณภาพของนักเรียนในด้านความเป็นผู้มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีความเชื่อในวิธีแห่งปัญญา อันเป็นขบวนการใช้วิธีแห่งปัญญาแก้ไขปัญหาอย่างมีระบบ
3. โรงเรียนจะต้องสั่งสอนอบรมให้นักเรียนเกิดความเจริญงอกงามทุก ๆ ด้านเกี่ยวกับกระบวนการแบบกลุ่มในการประกอบกิจกรรมต่าง ๆ ของสังคม อบรมให้นักเรียนเกิดความรู้ความเข้าใจในบทบาทของผู้นำและลักษณะผู้นำที่ดี ซึ่งทางและตระหนักถึงความจําเป็นที่นักเรียนจะต้องเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของสังคม
4. โรงเรียนจะต้องเน้นให้นักเรียนเกิดความซาบซึ้งในคุณค่าของการกำหนดนโยบายหรือพฤติกรรมของสังคมโดยใช้เสียงส่วนใหญ่ และในขณะเดียวกันโรงเรียนจะต้องไม่ลืมนําให้นักเรียนตระหนักว่า เสียงส่วนใหญ่บางครั้งไม่อาจจะกำหนดนโยบาย หรือพฤติกรรมของสังคมได้ ถ้ามโนบายดังกล่าวก่อให้เกิดการละเมิดเสียงส่วนน้อย
5. โรงเรียนจะต้องสั่งสอนอบรมให้นักเรียนเกิดความเจริญงอกงามในด้านความรู้ และเห็นคุณค่าของการจัดตั้ง การดำรงรักษา การปรับปรุงเปลี่ยนแปลงของสถาบันเหล่านั้น ซึ่งจากภาระหน้าที่ของโรงเรียนดังกล่าวมานี้ การที่จะปฏิบัติภาระหน้าที่นี้ให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี และได้ผลสมบูรณ์ ผู้บริหารโรงเรียนและครูจําเป็นต้องทําการอบรมสั่งสอนให้แก่ให้นักเรียนให้มีความรู้ความเข้าใจต่อไป

บุคคลที่มีบทบาทสำคัญที่สุดในการปลูกฝังหรือสร้างเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียนก็คือผู้บริหารโรงเรียน และครู เพราะเป็นผู้ให้การสั่งสอนอบรมเยาวชน มีภารกิจที่จะต้องจัดกิจกรรมเพื่อให้ประสบการณ์แก่นักเรียน เพื่อให้เด็กนักเรียนได้มีแนวความคิดเกี่ยวกับอุดมการณ์ประชาธิปไตยตั้งแต่เด็ก เมื่อเติบโตเป็นผู้ใหญ่ในภายภาคหน้าจะได้มีแนวความคิดแบบประชาธิปไตย

บทบาทของผู้บริหารโรงเรียน

1. ความหมายของบทบาท

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเพื่อศึกษาบทบาทของผู้บริหารโรงเรียนในการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาประชาธิปไตยในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร ซึ่งแนวคิดเกี่ยวกับ "บทบาท" ได้มีผู้ให้ความหมายและความคิดเห็นไว้ดังนี้ คือ

บุญโญ สาร (2516 : 283) ได้ให้ความหมายของบทบาทไว้ว่า บทบาทหมายถึงความมุ่งหวังที่บุคคลในตำแหน่งใดตำแหน่งหนึ่งควรกระทำหรือแสดงพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งออกมาในสถานการณ์อย่างใดอย่างหนึ่ง บทบาทหน้าที่นี้มีความคู่กับตำแหน่งที่บุคคลดำรงอยู่เสมอ

กระมล ทองธรรมชาติ และคนอื่น ๆ (2522 : 25) ได้ให้ความหมายของบทบาทไว้ว่า บทบาทหมายถึงแบบแผนของความต้องการ เป้าหมาย ความเชื่อ ความรู้สึก ทักษะ ค่านิยม และการกระทำที่สมาชิกของสังคมต่างคาดหวังว่าควรจะเป็นไปตามลักษณะของตำแหน่งต่าง ๆ ที่มีอยู่

จีรพันธ์ กาญจนจิตรา (2522 : 20) กล่าวถึงบทบาทไว้ว่า ความหมายของบทบาท อาจแยกพิจารณาได้ 2 ทาง คือ ถ้าพิจารณาด้านโครงสร้างของสังคม (Social Structure) แล้ว บทบาทหมายถึง ตำแหน่งทางสังคมที่มีชื่อเรียกต่าง ๆ ซึ่งแสดงลักษณะของบทบาทออกมา โดยคุณสมบัติและกิจกรรมของบุคคลซึ่งครองตำแหน่งนั้น และอีกทางหนึ่งคือ พิจารณาด้านการแสดงบทบาทหรือการสังสรรค์ทางสังคม (Social Interaction) บทบาทหมายถึง ผลต่อเนื่องที่มีแบบแผนของการกระทำที่เกิดขึ้นจากการเรียนรู้ของบุคคลที่อยู่ในสถานการณ์แห่งการสังสรรค์นั้น

ดังนั้นบทบาทในความหมายโดยสรุปแล้ว ควรจะหมายความว่า แบบแผนของการแสดงพฤติกรรมตามหน้าที่ที่บุคคลอื่นคาดหวังในตำแหน่งที่ดำรงอยู่ของบุคคลนั้น ๆ และในการวิจัยครั้งนี้ บทบาทจะหมายถึง การปฏิบัติจริงของผู้บริหารโรงเรียนที่ได้ปฏิบัติในการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาประชาธิปไตยในโรงเรียนประถมศึกษา ซึ่งเป็นกิจกรรมนอกห้องเรียน รวม 5 กิจกรรม คือ กิจกรรมเกี่ยวกับการปกครองตนเองของนักเรียน กิจกรรมสหกรณ์นักเรียน กิจกรรมทำความสะอาดอาคารสถานที่ กิจกรรมกีฬา และกิจกรรมสร้างเสริมวินัยนักเรียน

2. บทบาทของผู้บริหารโรงเรียนในการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาประชาธิปไตย
 ผู้บริหารโรงเรียนเป็นผู้มีหน้าที่และความรับผิดชอบสูงสุดต่อการดำเนินงานใน
 โรงเรียนตามที่ทางราชการกำหนดบทบาทของผู้บริหารที่เป็นประชาธิปไตย สามารถจำแนกได้
 สามบทบาทคือ บทบาทในฐานะผู้บังคับบัญชา บทบาทในฐานะเป็นผู้จัดการและบทบาทในฐานะ
 ผู้ร่วมงาน ซึ่งจำแนกแต่ละบทบาทได้ดังนี้ (กรมสามัญศึกษา. 2534 : 13)

2.1 บทบาทในฐานะเป็นผู้บังคับบัญชา

- 2.1.1 เป็นผู้ใช้อำนาจในการสั่งการตามกฎหมาย
- 2.1.2 เป็นผู้รักษาและปฏิบัติตามระเบียบและข้อตกลงที่ร่วมกันกำหนดขึ้น
- 2.1.3 เป็นผู้ควบคุม กำกับ ดูแลให้งานต่าง ๆ ของโรงเรียนดำเนินไป
 ด้วยความเรียบร้อย
- 2.1.4 เป็นผู้ให้ความเสมอภาคและความเป็นธรรมแก่บุคลากรของ
 โรงเรียน

2.2 บทบาทในฐานะผู้ร่วมงาน

- 2.2.1 เป็นผู้นำของกลุ่มกระตุ้นและผลักดันให้สมาชิกได้ร่วมคิดร่วมทำ
 ร่วมแก้ปัญหา ร่วมรับผิดชอบ
- 2.2.2 ส่งเสริมให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย แนวปฏิบัติ
 และการดำเนินการตามข้อตกลง
- 2.2.3 สร้างความเป็นกันเองกับบุคลากรในโรงเรียน ร่วมทุกข์ร่วมสุข
 ร่วมแก้ปัญหา
- 2.2.4 ประสานงาน ประสานประโยชน์ เป็นที่พึ่งและเป็นที่ปรึกษา
- 2.2.5 ให้อำนาจและกำลังใจแก่ผู้ร่วมงาน
- 2.2.6 ให้ออกาสแก่บุคลากรในการทำงานตามความรู้ความสามารถและ
 ความถนัดของแต่ละบุคคล
- 2.2.7 ไม่ใช้อำนาจหน้าที่โดยไม่จำเป็นและไม่ควรแสดงตนเป็นผู้มี
 อำนาจแต่ผู้เดียว

2.3 บทบาทในฐานะเป็นผู้จัดการ

- 2.3.1 เป็นผู้กำหนดวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายของงาน

2.3.2 เป็นผู้รับผิดชอบในการจัดบุคคลให้เหมาะสมกับงาน จัดหาสถานที่
วัสดุอุปกรณ์และงบประมาณ

2.3.3 เป็นผู้จัดและกระตุ้นให้มีการดำเนินงานประชุม ปรึกษาหารือ
ระดมพลังความคิด

2.3.4 เป็นผู้ใช้ข้อมูลจากการที่กลุ่มเสนอแนะมาประกอบการพิจารณา
และตัดสินใจในการบริหารงาน

2.3.5 ติดตามผลการดำเนินงานให้บรรลุตามวัตถุประสงค์
สรุป ผู้บริหารที่มีลักษณะเป็นประชาธิปไตย การสั่งการใด ๆ ควรอาศัยบทบาท
ในฐานะเป็นผู้จัดการและร่วมงาน (กรมสามัญศึกษา. 2534 : 14 - 15)

บทบาทของผู้บริหารที่จะเอื้อต่อการจัดกิจกรรม เพื่อพัฒนาและส่งเสริมประชาธิปไตยนั้น
มีผู้กล่าวไว้ดังนี้

สนอง เครือมาก (2534 : 1022 - 1023) ได้กล่าวถึงบทบาทของผู้บริหารโรงเรียน
ต่อการดำเนินการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพนั้น พอสรุปได้ดังนี้

ผู้บริหารต้องกำหนดนโยบาย เป้าหมาย วัตถุประสงค์และวางแผนงานของโรงเรียน
อย่างชัดเจน เป็นผู้ริเริ่มในการวางแผนงานการจัดกิจกรรมต่าง ๆ เช่น กิจกรรมส่งเสริม
ประชาธิปไตย กิจกรรมสหกรณ์ การจัดตั้งชุมนุมต่าง ๆ กิจกรรมสร้างเสริมวินัย เป็นต้น
ผู้บริหารต้องจัดโครงสร้างการบริหารงานบุคคลให้เป็นระบบ มีการแบ่งสายงานรับผิดชอบใน
แต่ละกิจกรรม และ เป็นผู้ร่วมกำหนดแนวทางในการปฏิบัติงาน มีการนิเทศติดตามผลงานทุกระยะ
ซึ่งผลการประชุมสัมมนาของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2532 : 33 -
35) ที่ได้สัมมนาเกี่ยวกับการจัดกิจกรรม เพื่อส่งเสริมและพัฒนาประชาธิปไตยในโรงเรียน
ประชาธิปไตยดีเด่น ได้สรุปถึงบทบาทของผู้บริหารที่เป็นปัจจัยสำคัญในการจัดกิจกรรมไว้
หลายประการ ดังนี้

1. ผู้บริหารต้องกำหนดนโยบายกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาประชาธิปไตย
ในโรงเรียน โดยมีโครงการบรรจุไว้ในแผนปฏิบัติการของโรงเรียน
2. ผู้บริหารเป็นผู้มีการวางแผนที่ดีในการทำงาน
3. ผู้บริหารแบ่งงานอย่างชัดเจนให้แก่ทุกคนในโรงเรียน
4. ผู้บริหารให้การสนับสนุนกิจกรรมประชาธิปไตยอย่างจริงจังและต่อเนื่อง

5. ผู้บริหารมีการนิเทศ ติดตามผล วัดผลประเมินผลอย่างต่อเนื่อง
6. ผู้บริหารสร้างขวัญและกำลังใจแก่ผู้ร่วมงาน

จากบทบาทและคุณลักษณะของผู้บริหารโรงเรียนดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้น จะเห็นว่าการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาและส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียนประถมศึกษา จะประสบผลสำเร็จมากน้อยเพียงใดนั้น บทบาทของผู้บริหารโรงเรียนนับได้ว่าเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาและส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน

แนวคิดและกระบวนการทางการบริหาร

1. ความหมายของการบริหาร

การบริหารเป็นกระบวนการทางสังคม เป็นกระบวนการตัดสินใจ แก้ปัญหาและกระบวนการของการบริหาร ได้มีนักการศึกษาได้ให้ความหมายของคำว่า "การบริหาร" ไว้หลากหลายความคิด ดังต่อไปนี้

พันส์ หันนาคินท์ (2513 : 1) กล่าวว่า การบริหาร หมายถึง การที่ผู้บริหารใช้อำนาจที่มีอยู่จัดการดำเนินการงานของสถาบันนั้นให้ดำเนินไปสู่จุดหมายปลายทางที่ต้องการ

บุญโญ สาธร (2516 : 6) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การบริหาร หมายถึง กิจกรรมต่าง ๆ ที่บุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป ร่วมมือกันดำเนินการเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์อย่างใดอย่างหนึ่ง หรือหลายอย่างร่วมกัน

สมพงษ์ เกษมสิน (2526 : 6) กล่าวว่า การบริหาร คือการใช้ศาสตร์และศิลปะ นำเอาทรัพยากรการบริหารมาประกอบการตามกระบวนการบริหาร ให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดได้อย่างมีประสิทธิภาพ

เอกชัย กี่สุขพันธ์ (2527 : 4) ให้ความหมายว่า การบริหารหมายถึงกิจกรรมต่าง ๆ ที่กลุ่มบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไปร่วมมือกันดำเนินการเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

ธีรวุฒิ ประทุมพรรัตน์ (2529 : 3) กล่าวว่า การบริหาร หมายถึงกิจกรรมที่คณะบุคคลร่วมกันกระทำตั้งแต่สองคนขึ้นไป เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์อย่างหนึ่งอย่างใดที่วางไว้ร่วมกันก่อนแล้ว และในการกระทำกิจกรรมเช่นว่านั้นมีการใช้ทรัพยากรการบริหาร คือ คน เงิน วัสดุอุปกรณ์ และวิธีการต่าง ๆ ให้เหมาะสมและเกิดประโยชน์สูงสุด

กิติมา ปรีดีติลล (2529 : 8) กล่าวว่า การบริหารเป็นการดำเนินงานโดยวิธีการต่าง ๆ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ต้องการ

เซอร์จิโอวานี (Sergiovani. 1980 : 5) ได้ให้ความหมายการบริหารว่า คือ กระบวนการทำงานร่วมกันกับผู้อื่นให้บรรลุเป้าหมายขององค์การอย่างมีประสิทธิภาพ

คุนซ์ และโอ ดอนเนล (Koontz and O'Donnel. 1980 : 1 - 3) กล่าวว่า การบริหารงาน คือการดำเนินงานเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้โดยอาศัยปัจจัยต่าง ๆ ได้แก่ คน เงิน วัสดุ สิ่งของ เป็นกลไกในการปฏิบัติงาน

จากความหมายของการบริหารที่ได้นำเสนอไว้จะเห็นได้ว่าการบริหารมีลักษณะเด่นเป็นสากล คือ การบริหารย่อมมีวัตถุประสงค์มีปัจจัยบุคคลเป็นองค์ประกอบสำคัญ ต้องใช้ทรัพยากร การบริหารมีลักษณะการดำเนินการเป็นกระบวนการ และการดำเนินงานร่วมกันของบุคคล ดังนั้นจากความหมายที่กล่าวมา อาจสรุปได้ว่า การบริหารคือการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ให้ประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่ตั้งไว้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. ความสำคัญของการบริหาร

การบริหารมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อองค์กร กิตติมา ปรีดีติลล (2529 : 10)

กล่าวไว้ว่า

1. กิจกรรมทุกอย่างจะเป็นไปได้ด้วยดีต้องมีการบริหารกิจกรรม
2. การบริหารที่ดี จะช่วยให้งานมีประสิทธิภาพ
3. การบริหารที่ดีย่อมมีส่วนช่วยในเรื่องต่างๆ เช่นการจัดการเกี่ยวกับ

ทรัพยากรจัดแบ่งงานกันทำ ปรับปรุง ขยายองค์การ เป็นต้น

สมพงษ์ เกษมสิน (2526 : 4-5) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการบริหารว่า

1. ช่วยให้การดำรงชีพอยู่ร่วมกันอย่างผาสุก
2. ช่วยให้องค์กรต่างๆ ขยายตัวได้อย่างรวดเร็วทันกับการเปลี่ยนแปลงของสังคม
3. การบริหารเป็นเครื่องบ่งชี้ถึงความเจริญก้าวหน้าของสังคม
4. เป็นวิธีสำคัญที่จะนำสังคม และโลกไปสู่ความเจริญก้าวหน้าของสังคม

การบริหารนั้นนับได้ว่ามีความสำคัญยิ่งในการนำความสำเร็จมาสู่กิจกรรมต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการจัดกิจกรรม เพื่อส่งเสริมและพัฒนาประชาธิปไตยในโรงเรียนประถมศึกษา ผู้บริหารโรงเรียนจะต้องนำหลักการบริหารมาใช้ในการบริหารกิจกรรมต่าง ๆ

3. กระบวนการบริหาร (Process of Administration)

คือขั้นตอนต่าง ๆ ในการปฏิบัติงาน ซึ่งผู้บริหารโรงเรียนจะต้องยึดถือเป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาประชาธิปไตยในโรงเรียนประถมศึกษา ซึ่งได้มีผู้ให้ความเห็นถึงลำดับขั้นที่สำคัญของกระบวนการบริหารไว้แตกต่างกัน ดังจะยกตัวอย่างกล่าวพอสังเขปดังนี้

กูลิค และเออร์วิค (Gulick and Urwick. 1937 : 6) ได้แบ่งกระบวนการบริหารออกเป็น 7 ด้าน ซึ่งนิยมใช้กันมากในชื่อของตัวย่อว่า POSDCoRB ได้แก่

1. การวางแผน (Planning)
2. การจัดองค์การ (Organizing)
3. การจัดบุคลากร (Staffing)
4. การอำนวยการ (Directing)
5. การประสานงาน (Coordinating)
6. การรายงาน (Reporting)
7. งบประมาณ (Budgeting)

ฟาโยล (Fayol. 1949 : 5 - 6) ได้แบ่งกระบวนการบริหารออกเป็น

5 ด้าน ได้แก่

1. การวางแผน (Planning)
2. การจัดองค์การ (Organizing)
3. การบังคับบัญชา (Commanding)
4. การประสานงาน (Coordinating)
5. การควบคุมงาน (Controlling)

เกรก (Gregg. 1957 : 274) ได้แบ่งกระบวนการบริหารออกเป็น 7 ด้าน

ได้แก่

1. การตัดสินใจ (Decision-Making)
2. การวางแผนงาน (Planning)
3. การจัดองค์การ (Organizing)
4. การติดต่อสื่อสาร (Communicating)
5. การใช้อิทธิพล (Influencing)

6. การประสานงาน (Coordinating)

7. การประเมินผลงาน (Evaluating)

สมาคมผู้บริหารการศึกษาแห่งสหรัฐอเมริกา (American Association of School Administrators. 1955 : 17) ชื่อย่อว่า AASA ได้แบ่งกระบวนการบริหารการศึกษาออกเป็น 5 ด้าน ได้แก่

1. การวางแผน (Planning)
2. การจัดทรัพยากร (Allocating Resources)
3. การเสริมกำลังบำรุง (Stimulating)
4. การประสานงาน (Coordinating)
5. การประเมินผลงาน (Evaluating)

เซียร์ส (Sears. 1959 : 17 - 36) ได้แบ่งกระบวนการบริหารการศึกษาออกเป็น 5 ด้าน ได้แก่

1. การวางแผน (Planning)
2. การจัดองค์การ (Organizing)
3. การมอบหมายงานหรือวินิจัยสั่งการ (Directing)
4. การประสานงาน (Coordinating)
5. การควบคุมงาน (Controlling)

แคมเบลล์ (Campbell. 1978 : 189) ได้แบ่งกระบวนการบริหารออกเป็น 5 ด้าน ได้แก่

1. การตัดสินใจ (Decision-Making)
2. การวางโครงการ (Programming)
3. การเสริมกำลังบำรุง (Stimulating)
4. การประสานงาน (Coordinating)
5. การประเมินผล (Appraising)

คุนซ์ (Koontz. 1990 : 22 - 24) ได้แบ่งกระบวนการบริหารออกเป็น 5 ด้าน ได้แก่

1. การวางแผน (Planning)
2. การจัดองค์การ (Organizing)

3. การจัดบุคลากร (Staffing)

4. การเป็นผู้นำ (Leading)

5. การควบคุม (Controlling)

นอกจากนี้ ยังมีแนวความคิดของนักบริหารอีกหลายท่าน ที่ได้เสนอกระบวนการบริหารไว้ ซึ่งอย่างไรก็ตาม กระบวนการบริหารก็คือ แนวทางการทำงานต่าง ๆ อย่างมีระบบ มีขั้นตอน ต่อเนื่องกัน การบริหารที่มีประสิทธิภาพต้องดำเนินการตามกระบวนการบริหารดังกล่าวแล้วข้างต้น ซึ่งในการศึกษาค้นคว้าและวิจัยถึงบทบาทของผู้บริหารโรงเรียนในการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาประชาธิปไตยในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยยึดถือตามทฤษฎี กระบวนการบริหารตามกรอบแนวความคิดของ คูนท์ซ์ (Koontz. 1990 : 22 - 24) ทั้งนี้ เนื่องจากบทบาทของผู้บริหารโรงเรียนในการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาประชาธิปไตยใน โรงเรียนประถมศึกษา ผู้บริหารโรงเรียนต้องใช้องค์ประกอบและการควบคุมเป็นกระบวนการ ที่สำคัญในการบริหารการจัดกิจกรรมดังกล่าว ซึ่งกระบวนการบริหารตามแนวความคิดของ คูนท์ซ์ มีดังนี้

1. การวางแผน (Planning)

การวางแผนเป็นกระบวนการขั้นต้นที่สำคัญของกระบวนการบริหาร ความหมายของการวางแผนเป็นกระบวนการหนึ่งของการบริหารที่เป็นศาสตร์และเป็นศิลป์ การที่จะ ดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพนั้น จำเป็นต้องมีแผนในการดำเนินงานให้รัดกุม รอบคอบ ดังที่ สมพงษ์ เกษมสิน (2526 : 82) ได้กล่าวว่า การวางแผน คือการเชื่อมโยง สิ่งที่เป็นอยู่ในปัจจุบันกับสิ่งที่เราใฝ่ฝันหรือคาดหวังที่จะดำเนินงานให้สำเร็จ ส่วน กิตติมา ปรีดีติติก (2529 : 82) ได้กล่าวว่า การวางแผนคือ การเตรียมการล่วงหน้า แล้วกำหนดวัตถุประสงค์ นโยบาย โครงการ วิธีแก้ปัญหา ตลอดจนการแสวงหาวิธีการที่ดีที่สุด ง่ายที่สุดและรวดเร็วที่สุด เพื่อดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ และเดสเลอร์ (Dessler. 1977 : 21) ได้ให้ ความหมายไว้ว่า การวางแผน คือ การกำหนดรายละเอียดการปฏิบัติงาน ซึ่งเป็นการกำหนด ไว้ล่วงหน้าก่อนที่จะปฏิบัติงาน โดยมีรายละเอียดของวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายหรือวิธีการ ปฏิบัติงานที่จะ ไปสู่วัตถุประสงค์นั้น

จากความหมายที่นักการศึกษาได้กล่าวไว้ดังกล่าวข้างต้น อาจสรุปได้ว่า การวางแผนคือ การกำหนดแนวทางในการปฏิบัติงานขึ้นไว้ล่วงหน้า เพื่อให้เป็นไปตามความ

ต้องการที่ตั้งเป้าหมายไว้ ซึ่งในการพัฒนาและส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียนประถมศึกษาผู้บริหารโรงเรียนจะต้องกำหนดแนวทางในการปฏิบัติงานขึ้นไว้ล่วงหน้าเป็นขั้นตอนแรก ซึ่งเป็นขั้นตอนที่สำคัญ เพื่อให้การพัฒนาและส่งเสริมประชาธิปไตยเป็นไปตามความต้องการที่ตั้งเป้าหมายไว้อย่างมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผล

ดังนั้น การวางแผนจึงเป็นขั้นตอนแรกและขั้นตอนที่มีความสำคัญของการบริหารงาน โดยเฉพาะงานกิจการนักเรียน ในการจัดกิจกรรมส่งเสริมและพัฒนาประชาธิปไตย ผู้บริหารโรงเรียนจะต้องวางแผนทั้งแผนระยะสั้นและแผนระยะยาว หรือแผนหลักและแผนรอง เป็นต้น แต่จะต้องคำนึงถึงการกำหนดเป้าหมายและการกำหนดการปฏิบัติ เพื่อให้ได้ผลงานตามเป้าหมายและแผนงานที่กำหนดต้องสอดคล้องกับนโยบายหลัก

2. การจัดองค์การ (Organization)

โครงสร้างขององค์การประกอบด้วยกลุ่มงานหรือกิจกรรม ซึ่งรวมกันขึ้นเป็นหน่วยงานต่าง ๆ ในองค์การ เช่น กรม กอง หรือฝ่ายต่าง ๆ นอกจากนี้ยังหมายรวมถึงสายทางเดินของงาน (Work Flow) ในระหว่างกลุ่มงานต่าง ๆ ตลอดจนระบบการแบ่งส่วนอำนาจหน้าที่ ระบบการสื่อสารความ ระบบการประสานงาน ระบบการวางแผน การวินิจฉัยสั่งการและการควบคุม (ชาญชัย สวัสดิ์รังสิต และเชิดวิทย์ ฤทธิประศาสน์. 2520 : 159) ซึ่งมีความคิดเห็นสอดคล้องกับ อุทัย บุญประเสริฐ (2529 : 183) กล่าวว่า ส่วนที่เป็นโครงสร้างเป็นสิ่งสำคัญภายในองค์การ จะสะท้อนให้เห็นรูปงานหรือหน่วยงานภายในองค์การนั้น ๆ แสดงให้เห็นถึงสายการดำเนินงานภายใน แสดงถึงการจัดสรรส่วนต่าง ๆ ที่จะนำไปสู่การปฏิบัติให้บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์การ

กล่าวโดยสรุป การจัดองค์การหรือโครงสร้างองค์การในการบริหารกิจการที่ส่งเสริมและพัฒนาประชาธิปไตย จะต้องมีการจัดระบบงานหรือรูปขององค์การ มีแผนภูมิแสดงสายงาน มีการกำหนดขอบข่ายอำนาจหน้าที่ของผู้มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมอย่างชัดเจน มีสายการดำเนินงานภายใน มีสายการบริหารและกำกับติดตามดูแล มีบุคลากรรับผิดชอบงานแต่ละฝ่ายในอันที่จะนำไปสู่การปฏิบัติให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่โรงเรียนต้องการ

3. การจัดบุคลากร (Staffing)

ในการจัดองค์การนั้น จำเป็นต้องพิจารณาจัดหาตัวบุคคลและเจ้าหน้าที่มาปฏิบัติงานให้สอดคล้องกับการจัดแบ่งหน่วยงานที่กำหนดไว้ อาจกล่าวได้ว่าเป็นการจัดการเกี่ยวกับการ

บริหารงานบุคคล เพื่อให้ได้บุคคลที่มีความรู้ความสามารถและเหมาะสมมาปฏิบัติงานนั้น มิใช่จะทำครั้งเดียวเสร็จ เพราะทำงานย่อมต้องมีการลาออก ถูกปลดเกษียณหรือตาย ดังนั้นในการสรรหา แต่งตั้งหรือธำรงไว้ซึ่งการบริหารบุคคล เป็นเรื่องที่ต้องใช้ความรอบคอบและมีขั้นตอนในการบริหารอย่างมีประสิทธิภาพ ควรจัดคนเข้าทำงาน โดยพิจารณาจากความรู้ความสามารถของบุคลากรและจัดให้เหมาะสมกับงาน ซึ่งกระบวนการนี้อาจจัดแบ่งออกเป็น 5 ด้านคือ (กิตติมา ปรีดีติลล. 2529 : 214 - 216)

3.1 การวางแผนกำลังคน (Manpower Planning)

3.2 การแสวงหาบุคคลเข้าทำงาน (Recruitment)

3.3 การคัดเลือกบุคคล (Selection)

3.4 การโยกย้ายและเลื่อนขั้น (Transfers and Promotions)

3.5 การพัฒนาบุคคล (The Development of Staff)

ดังนั้น บทบาทของผู้บริหารโรงเรียนในการจัดบุคลากรที่รับผิดชอบในการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาประชาธิปไตยในโรงเรียนประถมศึกษาจะต้องมีการวางแผนและมีการคัดเลือกบุคคลที่มีความรู้ความสามารถและให้เหมาะสมกับงานที่รับผิดชอบ เมื่อปฏิบัติงานบรรลุตามวัตถุประสงค์ของโรงเรียนก็ต้องมีการพิจารณาความดีความชอบ และพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาและส่งเสริมประชาธิปไตยอย่างต่อเนื่อง

4. การเป็นผู้นำ (Leading)

การบริหารงานให้ประสบผลสำเร็จตามจุดหมายอย่างมีประสิทธิภาพได้นั้น ขึ้นอยู่กับผู้นำหรือผู้บังคับบัญชาเป็นสำคัญ เพราะผู้บังคับบัญชาหรือผู้นำนั้นถือว่าเป็นหลักชัยของหน่วยงาน และเป็นดวงประทีปของผู้ปฏิบัติงานหรือผู้ใต้บังคับบัญชา ซึ่งในการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาประชาธิปไตยในโรงเรียนประถมศึกษาจะบรรลุผลสำเร็จหรือไม่ ขึ้นอยู่กับผู้บริหารโรงเรียนจะต้องมีความเป็นผู้นำในฐานะผู้บังคับบัญชาที่จะนำผู้ใต้บังคับบัญชาให้ปฏิบัติงานดังกล่าวให้บรรลุผลสำเร็จ

คำว่า ผู้นำ มีความหมายกว้างขวางมาก และมีนักบริหารให้คำนิยามแตกต่างกันไป คือ

สมพงษ์ เกษมสิน (2526 : 204) กล่าวว่า ความเป็นผู้นำคือ การที่ผู้นำใช้อิทธิพลหรืออำนาจหน้าที่ในความสัมพันธ์ ซึ่งมีอยู่ต่อผู้ใต้บังคับบัญชาในสถานการณ์ต่าง ๆ เพื่อ

ปฏิบัติการ และอำนวยการ โดยใช้กระบวนการติดต่อซึ่งกันและกัน เพื่อมุ่งให้บรรลุผลตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

อรุณ รัชัฏฐธรรม (2527 : 187) ให้ความหมายของผู้นำไว้ว่า คือ ความสามารถของบุคคลที่ชักจูงผู้อื่นให้ร่วมมือร่วมใจกับตนดำเนินการไปสู่จุดหมายหมายของตนได้

จากความหมายของความเป็นผู้นำดังกล่าวมาแล้ว สรุปได้ว่าความเป็นผู้นำนั้นเป็นความสามารถของผู้บริหารโรงเรียนที่จะจูงใจเอาชนะจิตใจของสมาชิกในโรงเรียนหรือบุคลากรในโรงเรียนให้ยอมรับฟัง ยอมทำตาม ให้ความร่วมมือในการปฏิบัติงานให้สำเร็จตามวัตถุประสงค์ของโรงเรียน ซึ่งบทบาทของผู้บริหารโรงเรียนในการเป็นผู้นำที่จะพัฒนาและส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียนนั้น ผู้บริหารโรงเรียนจะต้องใช้ความเป็นผู้นำค่อนข้างมาก โดยเบื้องต้นผู้บริหารโรงเรียนจะต้องมีแนวความคิดเป็นผู้นำแบบประชาธิปไตยก่อน และบริหารงานภายในโรงเรียนแบบประชาธิปไตยให้เป็นตัวอย่างแก่ผู้ใต้บังคับบัญชา จึงจะสามารถชักจูงจิตใจผู้ใต้บังคับบัญชาให้ปฏิบัติงานดังกล่าวให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ผู้บริหารโรงเรียนต้องการได้

5. การควบคุมงาน (Controlling)

การควบคุมงานจัดเป็นกระบวนการขั้นสุดท้ายของการบริหารงานที่จะช่วยให้การบริหารงานบรรลุตามเป้าหมาย สมพงษ์ เกษมสิน (2526 : 268) กล่าวว่า การควบคุมงาน คือ การใช้ศิลปะการบริหาร เพื่อตรวจตราดูว่าการดำเนินงานเป็นไปโดยถูกต้องตามวิธีการหรือไม่ กิติมา ปรีดีดิลก (2529 : 228) ให้ความหมายไว้ว่า การควบคุม คือ การติดตามการปฏิบัติงานว่าเป็นไปตามแผนหรือไม่ หากมีปัญหาก็ได้หาทางแก้ไขได้ทันทั่วทั้งที่ ส่วน สมบูรณ์ อุปถัมภ์ (2532 : 321) กล่าวว่า การควบคุมคือ การติดตามผลหรือกำกับดูแลการปฏิบัติงานเพื่อให้งานบรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ขององค์กร

สรุปได้ว่า การควบคุมคือการติดตาม การกำกับและการตรวจสอบการปฏิบัติงานว่าดำเนินไปตามแผนงานหรือไม่ มีปัญหาอุปสรรคอย่างไรเพื่อจะได้แก้ไขปรับปรุง เพื่องานจะได้บรรลุเป้าหมายตามที่ตั้งไว้ ซึ่งบทบาทของผู้บริหารโรงเรียนในการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาประชาธิปไตยในโรงเรียนจะต้องมีการควบคุมและติดตามการปฏิบัติงานอยู่ตลอดเวลาว่างานดำเนินไปตามแผนหรือไม่ มีปัญหาอุปสรรคหรือไม่จะได้ดำเนินการแก้ไขได้ทันทั่วทั้งที่

การจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาประชาธิปไตยในโรงเรียนประถมศึกษา

ลักษณะการจัดกิจกรรมและวิธีการจัดกิจกรรมส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (สพช.) ได้ยึดแนวการจัดและวิธีการจัดที่ สพช. ได้กำหนดไว้หลาย ๆ กิจกรรม และขึ้นอยู่กับสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด (สพจ.) หรือสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอหรือกิ่งอำเภอ (สปอ./ก.) หรือกลุ่มโรงเรียนหรือโรงเรียนเลือกตามความเหมาะสมกับสภาพการของแต่ละแห่ง มีเป้าหมายสำคัญอยู่ที่ผลของการจัดกิจกรรมจะต้องส่งผลให้เกิดคุณธรรม 3 ประการ คือ คารวะธรรม สามัคคีธรรม และปัญญาธรรม

สำหรับโรงเรียนประถมศึกษาในสังกัดกรุงเทพมหานคร ได้ยึดลักษณะการจัดและวิธีการจัดกิจกรรมส่งเสริมประชาธิปไตย นอกห้องเรียน รวม 10 กิจกรรมเป็นหลักตามคู่มือการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2534 (สำนักงานศึกษากรุงเทพมหานคร. 2534 : 97 - 99) ส่วนโรงเรียนใดจะเพิ่มการจัดกิจกรรมมากกว่านี้ขึ้นอยู่กับความเหมาะสมกับสภาพการณ์ และความจำเป็นของโรงเรียน ได้แก่

1. กิจกรรมเกี่ยวกับการปกครองตนเองของนักเรียน

กิจกรรมเกี่ยวกับการปกครองตนเองของนักเรียนจะดำเนินการโดยคณะกรรมการนักเรียน ซึ่งคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2531 : 31) ให้ความหมายของกิจกรรมเกี่ยวกับการปกครองตนเองของนักเรียนว่า หมายถึง กิจกรรมที่เกี่ยวกับการส่งเสริมให้นักเรียนรู้จักการปกครองตนเอง เช่น สถาปนาของนักเรียนที่ได้รับการเลือกตั้งมาจากนักเรียนภายในโรงเรียนเพื่อทำหน้าที่เป็นตัวแทนของนักเรียนในโรงเรียนทั้งหมด เป็นสื่อกลางของความต้องการระหว่างผู้บริหารโรงเรียนและคณะครูกับนักเรียน นอกจากนั้นจะต้องช่วยเหลือและร่วมมือในการจัดกิจกรรมนักเรียนส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ในโรงเรียนอีกด้วย

กล่าวโดยสรุปกิจกรรมเกี่ยวกับการปกครองตนเองของนักเรียน เป็นการฝึกให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการปกครองตนเองแบบประชาธิปไตย อันจะก่อให้เกิดความสามารถในด้านการเป็นผู้นำและผู้ตาม เป็นการสร้างความรับผิดชอบในการทำงานกิจกรรมเกี่ยวกับการปกครองตนเอง โดยใช้วิธีการแบ่งกลุ่ม สามารถแบ่งกลุ่มย่อยภายในห้องเรียนและระหว่างห้องเรียน

2. กิจกรรมห้องสมุด

ในปัจจุบันห้องสมุดนับว่ามีบทบาทที่สำคัญและจำเป็นต่อการจัดการเรียนการสอนเป็นอันมาก เพราะห้องสมุดเป็นหัวใจสำคัญของการเรียนรู้ เป็นแหล่งการแสวงหาความรู้สำหรับครู และนักเรียน การเรียนรู้ในห้องเรียนแต่เพียงอย่างเดียวก็ยังมีอาจจะทำให้ผู้เรียนมีความรู้ที่แตกฉานได้อย่างสมบูรณ์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งความรู้ด้านวิชาการและเทคโนโลยีในสมัยปัจจุบันได้ มีการพัฒนาไปเป็นอันมาก การบริหารห้องสมุดก็ยิ่งมีความจำเป็นมากขึ้น ดังนั้นผู้บริหารโรงเรียนที่มองเห็นคุณค่าและประโยชน์ในการใช้บริการทางด้านนี้ควรจะได้ปรับปรุงดูแลและเอาใจใส่อย่างใกล้ชิด พยายามสรรหาทรัพยากรต่าง ๆ ที่เป็นปัจจัยต่อการเสริมความรู้และประสบการณ์ทางวิชาการมาไว้ในห้องสมุดให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ เพื่อจะได้บริการแก่นักเรียนครู อาจารย์อย่างทั่วถึง

จึงสรุปได้ว่า กิจกรรมห้องสมุดเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมการศึกษาหาความรู้ด้วยตนเองของนักเรียน ทำให้นักเรียนรู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ ส่วนการดำเนินการห้องสมุดนั้น ควรให้นักเรียนมีส่วนร่วมโดยจัดตั้งเป็นคณะกรรมการห้องสมุด มีหน้าที่ดูแลรับผิดชอบและบริการอื่น ๆ ตลอดจนมีส่วนร่วมจัดกิจกรรมอื่นที่สืบเนื่องจากกิจกรรมห้องสมุด เช่น กิจกรรมช่วยสอนหนังสือ ห้องกิจกรรมบริการความรู้ เป็นต้น

3. กิจกรรมอาหารกลางวัน

จากที่ประชุมของคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2525 กล่าวไว้ว่า "โครงการจัดอาหารกลางวันในโรงเรียน หมายถึง โครงการส่งเสริมการจัดอาหารให้นักเรียนได้รับประทานอาหารกลางวันในโรงเรียน เพื่อส่งเสริมภาวะโภชนาการที่ดี การเลือกอาหารที่ถูกต้องตามกำลังเงินและเศรษฐกิจ ทั้งยังส่งเสริมการพัฒนาการทั้งทางด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และสังคมของเด็ก"

กล่าวโดยสรุปกิจกรรมอาหารกลางวัน เป็นกิจกรรมที่มีความมุ่งหมายเบื้องต้นเพื่อให้เด็กได้รับอาหารกลางวันรับประทานทุกคน การจัดกิจกรรมอาหารกลางวัน นอกจากจะเป็นการส่งเสริมให้นักเรียนมีการพัฒนาทางด้านร่างกายแล้ว ยังเป็นการส่งเสริมพฤติกรรมประชาธิปไตยในตัวด้วย คือทำให้มีการเสียสละ มีความรับผิดชอบ แบ่งงานกันทำ สามารถทำงานร่วมกันได้เป็นต้น ในการทำอาหารกลางวันทางโรงเรียนต้องให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมตั้งแต่เริ่มดำเนินงานของโครงการ โรงเรียนต้องให้นักเรียนรับทราบหลักการและวิธีการดำเนินงาน

4. กิจกรรมตรวจสุขภาพ

เป็นกระบวนการของการตรวจ และประเมินภาวะสุขภาพของเด็กโดยการสังเกตของครูและพยาบาล การตรวจสอบเบื้องต้นโดยแพทย์และทันตแพทย์หรือบุคคลอื่น ซึ่งการตรวจสุขภาพเป็นวิธีการที่ทำติดต่อกันไป ในอันที่จะประเมินหรือตัดสินสุขภาพนักเรียนจากการสังเกตของครู จากประวัติสุขภาพ การตรวจทางด้านแพทย์ และการตรวจฟัน การทดสอบด้านจิตวิทยา รวมทั้งการคัดเลือกรักเรียนที่มีปัญหาส่งให้ผู้ที่มีความรู้เรื่องแพทย์ตรวจและวินิจฉัยโรคต่อไป (พอง เกิดแก้ว. 2524 : 56)

กล่าวโดยสรุปกิจกรรมตรวจสุขภาพ ควรให้นักเรียนหรือคณะกรรมการนักเรียนรับผิดชอบในการตรวจนักเรียน ซึ่งอาจเป็นเวลาเช้า โดยตรวจสอบร่างกายเป็นรายวัน วันละ 1 อย่าง เช่น ตรวจเล็บ ตรวจผม ตรวจผิวหนัง ตรวจฟัน ตรวจเครื่องแต่งกาย และคณะกรรมการตรวจมีครูเป็นที่ปรึกษา เพื่อแก้ไขข้อบกพร่องในด้านสุขภาพ การฝึกกิจกรรมนี้จะช่วยส่งเสริมความรับผิดชอบและยอมรับความคิดเห็นซึ่งกันและกันได้เป็นอย่างดี

5. กิจกรรมสหกรณ์นักเรียน

สหกรณ์เป็นวิธีการทางเศรษฐกิจแบบหนึ่ง ซึ่งบุคคลผู้อ่อนแอในทางเศรษฐกิจร่วมแรงร่วมปัญญากัน และร่วมลงทุนกันจัดตั้งขึ้น โดยความสมัครใจตามหลักการช่วยตนเอง การช่วยเหลือซึ่งกันและกันและการประหยัดเพื่อให้เกิดความเจริญในทางเศรษฐกิจและสังคม (ขวี เกาขวัด. 2519 : 78)

กล่าวโดยสรุป กิจกรรมสหกรณ์นักเรียนเป็นกิจกรรมเกิดจากการรวมกันของคณะครู นักเรียน เป็นการจัดกิจกรรมที่มีรูปแบบประชาธิปไตย เพราะใช้ระบบที่สมาชิกร่วมกันคิดร่วมกันแก้ปัญหา ตลอดจนการมอบความไว้วางใจให้ดำเนินการ โรงเรียนควรให้นักเรียนเข้ามามีส่วนร่วมดำเนินงานสหกรณ์ทุกขั้นตอน

6. กิจกรรมทำความสะอาดอาคารสถานที่

การทำความสะอาดอาคารสถานที่ไม่ใช่เป็นหน้าที่ของภารโรงแต่เพียงผู้เดียว โรงเรียนควรมอบให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมนี้ เพราะเป็นการฝึกให้นักเรียนได้ทำงานด้วยตนเอง รู้จักรับผิดชอบงานที่ตนได้รับมอบหมายในการทำความสะอาดชั้นเรียน ครูควรมอบให้แต่ละกลุ่มเป็นผู้รับผิดชอบหมุนเวียนกันไป เปิดโอกาสให้ทุกคนได้ทำงาน สัมผัสการทำงาน สะอาดบริเวณโรงเรียนนั้น โรงเรียนสามารถแบ่งบริเวณออกเป็นส่วน ๆ แล้วแต่จะมอบหมายให้

กล่าวโดยสรุป กิจกรรมทำความสะอาดอาคารสถานที่ โรงเรียนต้องมอบหมายให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมนี้ เพื่อฝึกให้นักเรียนได้ทำงานด้วยตนเอง รู้จักรับผิดชอบในงานที่ได้รับมอบหมาย และให้ความร่วมมือในการทำงาน ซึ่งเป็นการฝึกวิถีชีวิตแบบประชาธิปไตยให้นักเรียนได้เป็นอย่างดี

7. กิจกรรมเกี่ยวกับสิ่งตีพิมพ์

กิจกรรมเกี่ยวกับสิ่งตีพิมพ์ เป็นกิจกรรมหนึ่งที่มีความสำคัญในโรงเรียนที่ต้องการให้นักเรียนได้ฝึกกิจกรรมด้านนี้ ซึ่งกิจกรรมเกี่ยวกับการพิมพ์ (Publications) ได้แก่ การจัดทำหนังสือพิมพ์ของโรงเรียน หนังสือประจำปีหรือประจำปีรุ่น ตลอดจนการออกวารสารตามเทศกาลหรือโอกาสบางอย่าง เอกสารเหล่านี้ควรจำหน่ายในราคาถูก และไม่ใช่ว่าเอกสารที่เป็นพิษเป็นภัยแก่ผู้ใด (ไพโรจน์ นาตะสุวรรณ และวันนอร์ มะทา. 2528 : 52)

กล่าวโดยสรุป กิจกรรมเกี่ยวกับสิ่งตีพิมพ์ โรงเรียนควรจัดให้มีขึ้นและให้นักเรียนร่วมเป็นคณะกรรมการจัดทำหนังสือพิมพ์ของโรงเรียน หนังสือประจำปีหรือสมุดคู่มือโดยมีผลงานและกิจกรรมของนักเรียนปรากฏในหนังสือที่ออกนั้น ๆ ด้วยเป็นการส่งเสริมประชาธิปไตยในด้านการแสดงความคิดเห็นในด้านการเขียน และยังเป็นการประชาสัมพันธ์โรงเรียนอีกด้วย

8. กิจกรรมกีฬา

กิจกรรมด้านกีฬาเป็นกิจกรรมที่แพร่หลายในทุกสถานศึกษา ผู้นำนักศึกษาในอดีตมักมาจากนักกีฬา กิจกรรมด้านกีฬาเป็นกิจกรรมพัฒนาตนเอง ซึ่งเป็นการพัฒนาสุขภาพเป็นหลัก รวมทั้งน้ำใจนักกีฬาและเป็นการพัฒนากลุ่มด้วย (คณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานเยาวชนแห่งชาติ. 2525 : 24)

กิจกรรมเกี่ยวกับกีฬา (Sports and Athletics) รวมถึงการแข่งขันกีฬาระหว่างนักเรียนในโรงเรียนและระหว่างโรงเรียนด้วย การแข่งขันกีฬาภายในโรงเรียนนั้น มักจะเป็นสี่หรือเป็นคณะ โดยให้มีจำนวนและขนาดใกล้เคียงกัน ส่วนการแข่งขันระหว่างโรงเรียนนั้น จะต้องให้นักเรียนเข้าใจว่าเป็นการแข่งขันเพื่อนำใจ (Spirit) ของนักกีฬา จุดมุ่งหมายของกีฬาที่มุ่งจะเพาะความเป็นนักกีฬา รู้จักแพ้ชนะ สร้างกำลังใจและกายให้สมบูรณ์ (ไพโรจน์ นาตะสุวรรณ และวันนอร์ มะทา. 2528 : 55)

กล่าวโดยสรุป กิจกรรมกีฬาเป็นกิจกรรมที่โรงเรียนควรจัดทำและให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมนี้ให้มากที่สุด เพราะจะเป็นการฝึกการมีน้ำใจเป็นนักกีฬาทั้งผู้เล่นกีฬา

และผู้ร่วมกิจกรรมกีฬา ฝึกความรับผิดชอบ รักษากฎและกติกา รวมทั้งรักษาเวลา มีโอกาสร่วมงานอย่างใกล้ชิดกับนักเรียนในโรงเรียนและต่างโรงเรียน เป็นการส่งเสริมกิจกรรมประชาธิปไตยในโรงเรียนได้เป็นอย่างดี

9. กิจกรรมประชาสัมพันธ์

การประชาสัมพันธ์ หมายถึง การโฆษณา ชี้แจง แลงข่าวกิจการของโรงเรียน ที่ดำเนินการไปแล้ว กำลังดำเนินการอยู่และจะดำเนินการต่อไปให้ประชาชนที่เกี่ยวข้องทราบ และเข้าใจ ซึ่งมีความสอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2531 : 68) ได้กล่าวถึงกิจกรรมประชาสัมพันธ์ว่า กิจกรรมประชาสัมพันธ์เป็นกิจกรรมเกี่ยวกับการโฆษณาชี้แจง แลงข่าวหรืออาจเป็นการจัดรายการสารบันเทิงหรืออื่น ๆ เพื่อให้ผู้อื่นทราบ โดยการจัดทำ เอกสาร สิ่งพิมพ์ ป้ายโฆษณา ป้ายนิเทศ วารสาร หรือการออกอากาศโดยใช้เครื่องขยายเสียง

กล่าวโดยสรุป กิจกรรมประชาสัมพันธ์ โรงเรียนควรจัดในรูปคณะกรรมการ เพื่อให้ให้นักเรียนมีโอกาสร่วมทำงาน เพื่อเสริมสร้างความสัมพันธ์อันดีต่อกันระหว่างโรงเรียนและชุมชน และเป็นการสร้างและส่งเสริมประชาธิปไตย โดยมีครูเป็นที่ปรึกษาในการทำกิจกรรม คอยแนะนำให้ความรู้ ติดตาม ดูแลอย่างใกล้ชิด แต่ให้นักเรียนตัดสินใจเอง เพื่อให้นักเรียนเกิด ความเชื่อมั่นในตนเอง

10. กิจกรรมสร้างเสริมวินัยนักเรียน

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติได้ให้โรงเรียนประถมศึกษาในสังกัดดำเนินการจัดทำกิจกรรมสร้างเสริมวินัยนักเรียน ตามโครงการสร้างวินัยนักเรียนทั่วประเทศ เพื่อฝึกนักเรียนให้ปฏิบัติจริงจึงจนเกิดเป็นนิสัยที่มีค่านิยมในการสร้างระเบียบวินัย ในการดำเนินการให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการดำเนินการในรูปคณะกรรมการ แบ่งนักเรียนเป็นกลุ่มย่อยตามเส้นทางการเดินทาง จัดให้มีหัวหน้าในการเดินทาง โดยมีครูเป็นที่ปรึกษา ให้ข้อเสนอแนะในการปฏิบัติงาน

กล่าวโดยสรุป กิจกรรมสร้างเสริมวินัยนักเรียน เป็นกิจกรรมที่ควรจัดให้มีขึ้นในโรงเรียน ซึ่งควรอบรมโดยใช้วิธีการจูงใจให้นักเรียนเห็นความสำคัญและฝึกให้นักเรียนปฏิบัติจนเป็นนิสัยและเคยชิน และควรให้นักเรียนร่วมเป็นคณะ

สำหรับกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาประชาธิปไตยในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัด กรุงเทพมหานคร ที่ผู้วิจัยนำมาศึกษาในการวิจัยครั้งนี้เป็นกิจกรรมนอกห้องเรียน ที่ผู้วิจัยได้

คัดเลือกแล้ว เห็นว่าเป็นกิจกรรมที่เด่น และเกี่ยวข้องกับการพัฒนาและส่งเสริมประชาธิปไตย
 ในโรงเรียนประถมศึกษาโดยตรง แบ่งออกเป็น 5 กิจกรรม คือ

1. กิจกรรมเกี่ยวกับการปกครองตนเองของนักเรียน
2. กิจกรรมสหกรณ์นักเรียน
3. กิจกรรมทำความสะอาดอาคารสถานที่
4. กิจกรรมกีฬา
5. กิจกรรมสร้างเสริมวินัยนักเรียน

เกณฑ์มาตรฐานโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร

ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา เป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญที่สุดในฐานะ เป็นผู้มีส่วนรับผิดชอบ
 อย่างใกล้ชิดต่อการจัดการศึกษา อันเป็นพื้นฐานการศึกษาทุกระดับการที่จะปฏิบัติงานในหน้าที่ให้
 เหมาะสมกับสำคัญดังกล่าวนี้ ผู้บริหารจะต้องมีความรู้ ความเข้าใจในเรื่องของงาน
 บริหารโรงเรียน และความสำคัญของการบริหารโรงเรียน เพื่อให้สามารถดำเนินงานได้บรรลุ
 เป้าหมาย สอดตามความคาดหวังของหน่วยงานที่รับผิดชอบ (สำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร .
 2540 : 29 - 68) ได้กำหนดเกณฑ์มาตรฐานโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร
 ในการประเมินเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมไว้ดังนี้

1. การจัดกิจกรรมสหกรณ์นักเรียน
 - 1.1 จัดให้มีกิจกรรมสหกรณ์นักเรียน
 - 1.2 จัดทำหลักฐานเอกสารต่าง ๆ เช่น ทะเบียนสมาชิก ระเบียนข้อบังคับ
 ของกิจกรรมสหกรณ์ การจัดทำบัญชี
 - 1.3 ส่งเสริมให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมสหกรณ์
 - 1.4 ติดตามประเมินผลการให้บริการ เพื่อปรับปรุงและให้ความช่วยเหลือ

ต่อไป

2. การส่งเสริมวิถีชีวิตแบบประชาธิปไตย
 - 2.1 จัดกิจกรรมเพื่อฝึกให้นักเรียนมีพฤติกรรมด้านวิถีชีวิตแบบประชาธิปไตย

ได้แก่

- 2.1.1 จัดให้มีสภานักเรียน
- 2.1.2 ส่งเสริมให้นักเรียนรู้จักระเบียบวินัยสิทธิ และหน้าที่

- 2.1.3 จัดกิจกรรมส่งเสริมนักเรียนให้กล้าแสดงออกอย่างถูกต้อง
- 2.1.4 จัดกิจกรรมส่งเสริมความเป็นผู้นำ และผู้ตามที่ดี ตลอดจนรู้จัก
รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น
- 2.1.5 จัดให้มีตู้แสดงความคิดเห็นในโรงเรียน
- 2.2 การติดตามประเมินผลการจัดกิจกรรม เพื่อปรับปรุงวิธีการดำเนินการ
ให้เกิดประสิทธิภาพยิ่งขึ้น
- 3. การจัดกิจกรรมทำความสะอาดอาคารสถานที่
 - 3.1 การวางแผนด้านอาคารสถานที่
 - 3.1.1 มีแผนงาน/โครงการ และปฏิทินปฏิบัติงาน
 - 3.1.2 จัดตั้งคณะกรรมการการดำเนินงานตามแผน
 - 3.1.3 มีแผนผังแสดงแผนแม่บท (Master Plan)
 - 3.2 การรักษาความสะอาด และสุขาภิบาล
 - 3.2.1 ความสะอาด
 - 3.2.1.1 บริเวณโรงเรียนสะอาดเป็นระเบียบเรียบร้อย
 - 3.2.1.2 อาคารเรียนและอาคารประกอบโดยทั่วไปสะอาด
 - 3.2.1.3 ดำเนินการดูแลด้านความสะอาดรอบ ๆ บริเวณ
โรงเรียน
 - 3.2.2 การสุขาภิบาล
 - 3.2.2.1 มีระบบระบายน้ำที่ดี ไม่มีน้ำขัง
 - 3.2.2.2 มีระบบน้ำที่ใช้แล้วมาใช้ประโยชน์ได้อีก
 - 3.2.2.3 ส่วนใช้งานได้ดีไม่มีกลิ่นเหม็น
 - 3.2.2.4 จัดโรงอาหารได้ถูกหลักสุขาภิบาล และจัดเก็บ
อุปกรณ์การประกอบอาหารอย่างมีระบบ
 - 3.2.2.5 จัดทำบ่อดักไขมัน

3.3 การจัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อม

3.3.1 ความร่มรื่น

3.3.1.1 จัดสภาพบริเวณโรงเรียนให้สะอาดเป็นระเบียบเรียบร้อย ร่มรื่นสวยงาม

3.3.1.2 มีไม้ยืนต้นและไม้ประดับเหมาะสมกับสถานที่

3.3.2 การตกแต่งบริเวณอาคาร

3.3.2.1 จัดสวนหย่อม หรือสื่อกลางแจ้งที่เหมาะสมกับสถานที่

3.3.2.2 จัดตกแต่งบริเวณอาคารอย่างสวยงาม และสะอาดตาทุกจุด

3.3.3 สถานที่พักผ่อน

3.3.3.1 จัดให้มีศาลา ชุมนุมพักผ่อน หรือที่นั่งนอกอาคาร

3.3.3.2 จัดสถานที่ให้นักเรียนได้เล่นออกกำลังกายอย่างเหมาะสม

3.4 การใช้อาคารสถานที่

3.4.1 ใช้อาคารสถานที่ให้เกิดประโยชน์อย่างเหมาะสม

3.4.2 ให้บริการด้านสถานที่แก่ชุมชนและส่วนราชการอื่น ๆ

3.4.3 มีการซ่อมแซมแก้ไข ส่วนที่ชำรุดให้อยู่ในสภาพใช้ได้ดี

3.4.4 จัดหาวัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือเครื่องใช้ สนับสนุนการพัฒนาอาคารสถานที่ที่มีการต่อเติม ดัดแปลงให้มีสภาพที่ดีขึ้นกว่าเดิม

3.5 การจัดสถานที่บริการนักเรียน

3.5.1 จัดให้มีโรงอาหารหรือสถานที่รับประทานอาหารให้เพียงพอเหมาะสม

3.5.2 จัดให้มีห้องพยาบาล บริการแก่นักเรียนที่เจ็บป่วย

3.5.3 จัดให้มีน้ำดื่ม ที่ล้างมือ ส้วม ที่ถูกสุขลักษณะเพียงพอ

3.5.4 จัดให้มีห้องกิจกรรมสหกรณ์นักเรียน เพื่อบริหารด้านวัสดุอุปกรณ์การเรียน และอื่น ๆ ในราคาถูก

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. งานวิจัยในประเทศ

งานวิจัยของ ปิยวดี ศิริรังคะเปาระ (2522 : 187) เรื่อง "การจัดกิจกรรมนักเรียนโรงเรียนประถมศึกษา" โดยทำการศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างประชากร 3 กลุ่ม คือ ครูใหญ่ ครู และนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผลการวิจัยพบว่ากิจกรรมส่วนใหญ่ผู้บริหารโรงเรียนและครูจะจัดขึ้นเอง นักเรียนไม่ทราบวัตถุประสงค์ และวิธีการดำเนินงานที่แน่ชัด นักเรียนจึงไม่เห็นความสำคัญ เมื่อจัดกิจกรรมแล้วไม่มีการประเมินผลอย่างสม่ำเสมอ และมีปัญหาเรื่องการเงิน เวลา อุปกรณ์ และสถานที่

งานวิจัยของ สุรพล จิตต์อำไพ (2527 : 174) เรื่อง "รูปแบบของกิจกรรมโรงเรียนประถมศึกษาที่จัดกิจกรรมดีเด่น" โดยทำการศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างประชากรจากโรงเรียนประถมศึกษาทั่วประเทศ 83 โรงเรียน ผลการวิจัยกล่าวโดยสรุปได้ว่าหลักการสำคัญที่ทำให้โรงเรียน สามารถจัดกิจกรรมส่งเสริมประชาธิปไตยได้ดีเด่น เพราะครูเข้าใจหลักการประชาธิปไตย อดทนในการฝึกนักเรียนให้มีวินัย ความรับผิดชอบและจัดได้ในโรงเรียนทุกขนาด แตกต่างกันในรูปแบบบางลักษณะของกิจกรรมเท่านั้น ลักษณะการบริหารกิจกรรมเป็นองค์ประกอบที่สำคัญยิ่งในการดำเนินงาน เพราะก่อนที่จะสามารถฝึกให้นักเรียนมีวิสัยทัศน์ประชาธิปไตย ลักษณะการบริหารงานของผู้บริหารและคณะครูจะต้องเป็นประชาธิปไตยเสียก่อน

งานวิจัยของ ราตรี แอ่อ่วม (2530 : 189) เรื่อง "บทบาทของผู้บริหารครูที่ปรึกษา และครูผู้สอน ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดชลบุรี" ทำการศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างประชากร 3 กลุ่ม คือ ผู้บริหาร ครูที่ปรึกษา และครูผู้สอน ผลการวิจัยพบว่าโดยส่วนรวม ผู้บริหาร ครูที่ปรึกษา และครูผู้สอน ได้ปฏิบัติตามบทบาทด้านการเตรียมการจัดกิจกรรม ด้านการดำเนินการจัดกิจกรรม และด้านการประเมินผลการจัดกิจกรรม อยู่ในระดับน่าพอใจ คือ ปฏิบัติบทบาทในระดับ "ปฏิบัติเกือบเป็นประจำ" ในทุกด้าน ยกเว้น ครูผู้สอนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ปฏิบัติบทบาทในการฝึกฝนนักเรียนให้มีวิถีชีวิตประชาธิปไตยด้านภาวะธรรมอยู่ในระดับ "ปฏิบัติเป็นประจำ"

ปรีดา รุ่งโรจน์ (2532 : 165) ได้ศึกษาการบริหารกิจกรรมส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดสมุทรปราการ ผลการวิจัยพบว่า

ด้านการวางแผนโรงเรียนมีการจัดทำแผนประจำปี โดยผู้บริหารและบุคลากรในโรงเรียนร่วมกัน ในด้านการดำเนินงานมีการประชุมแจ้งวัตถุประสงค์ในการทำงาน สำหรับกิจกรรมที่จัดแล้ว ประสบความสำเร็จมากที่สุดและส่งผลให้เกิดคุณธรรม ด้านการละเว้น สำนึกศีลธรรม และปัญญา ธรรม ได้แก่ กิจกรรมอาหารกลางวัน กิจกรรมทำความสะอาดอาคารสถานที่ และกิจกรรมปกครองตนเองของนักเรียนในด้านการประเมิณใช้การสังเกต ประเมิณเมื่อเสร็จสิ้นการดำเนินการ ส่วนปัญหาอุปสรรคในการบริหารกิจกรรมส่งเสริมประชาธิปไตย คือบุคลากรมีเวลาจำกัดในการวางแผน ขาดแคลนงบประมาณในการดำเนินการ และขาดการติดตามประเมินผลอย่างสม่ำเสมอ

สรุปได้ว่า ในการศึกษาผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับบทบาทของผู้บริหารโรงเรียนในการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาประชาธิปไตยมีความสอดคล้องกันในส่วนที่ได้ทราบถึงบทบาทของผู้บริหารโรงเรียน ในการส่งเสริมและพัฒนาประชาธิปไตยในโรงเรียน ซึ่งจะมีส่วนช่วยให้นักเรียนได้มีการฝึกฝนการเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี รู้จักประสานประโยชน์ ถือประโยชน์ส่วนรวม รู้จักร่วมมือกันทำงาน รับผิดชอบในหน้าที่การงาน เคารพซึ่งกันและกัน การมีความรักความสามัคคีในหมู่พวก เป็นรากฐานวิถีชีวิตประชาธิปไตยของนักเรียน ซึ่งเป็นเป้าหมายสำคัญให้นักเรียนเกิดคุณธรรม 3 ประการ ได้แก่ การละเว้น สำนึกศีลธรรม ปัญญาธรรม และเป็นหนทางที่ทำให้เกิดพลเมืองที่ดีมีชีวิตอยู่ในสังคมประชาธิปไตยได้เป็นอย่างดี สามารถช่วยสร้างเสริมสังคมให้เป็นสังคมประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขได้อีกด้วย

2. งานวิจัยต่างประเทศ

ไฮส์แมน (Hiessman. 1969 : 36) ได้ศึกษาเรื่องการจัดการเรียนการสอนในสหรัฐอเมริกา เพื่อฝึกอบรมนักเรียนชั้นประถมศึกษาให้เป็นพลเมืองดีตามวิถีทางของประชาธิปไตยนั้น พบว่า วิธีการให้เด็กเรียนรู้ความเป็นพลเมืองดีจากการปฏิบัติตนในแนวประชาธิปไตยโดยใช้กิจกรรมต่าง ๆ เข้าช่วย เช่น สโมสร โครงการ สถานักเรียน คณะกรรมการนักเรียนและสถานการณ์อื่น ๆ ที่ต้องการความเป็นประชาธิปไตย มีการยอมรับนับถือและความร่วมมือกัน นักเรียนจะเรียนรู้บางสิ่งบางอย่างจากสิ่งเหล่านี้โดยการเรียนเพื่อที่จะฝึกให้มีความรับผิดชอบและตระหนักว่า พลเมืองดีต้องการยอมรับในหน้าที่และพันธะระหว่างกันและกัน การยอมรับนับถือผู้อื่น ความซาบซึ้งในบริการที่หน่วยงานทางสังคมจัดให้ การใช้กระบวนการกลุ่ม และโครงการเกี่ยวกับชุมชน สิ่งเหล่านี้จะถูกนำมาพัฒนาทักษะประชาธิปไตยให้กับนักเรียน

แลนนี (Lane. 1972 : 63) ได้ทำการวิจัยพบว่าพ่อแม่อาจจะถ่ายทอดความเชื่อทางการเมืองให้ลูกได้ 3 วิธีใหญ่ ๆ คือ

1. พ่อแม่สอนความรู้ ความเชื่อ ทศนคติและค่านิยมทางการเมืองให้ลูกโดยตรง เช่น สอนว่าระบอบประชาธิปไตยดีหรือไม่ดี ใครเคยเป็นผู้นำประเทศบ้าง นายกรัฐมนตรีคนปัจจุบันคือใคร ทพหน้าที่และประโยชน์แก่ประเทศชาติอย่างไร

2. ลูกที่อาศัยอยู่กับพ่อแม่ เขาจะได้รับอิทธิพลจากสิ่งแวดล้อมเช่นเดียวกับพ่อแม่ ซึ่งมีโอกาสที่ทำให้มีลักษณะนิสัยคล้าย ๆ พ่อแม่ สิ่งแวดล้อมอาจหมายถึงเชื้อชาติของกลุ่มบุคคลที่เป็นเพื่อนบ้าน ถ้าพ่อแม่อยู่ที่นั่นลูกก็จะเกิดที่นั่นและต้องอยู่ที่นั่นอย่างน้อยระยะหนึ่ง ก็จะถูกหล่อหลอมจากสิ่งแวดล้อมของที่นั่นช่วงหนึ่งของชีวิตด้วย ซึ่งจะมีผลต่อการเรียนรู้และถ่ายทอดความเชื่อได้

3. วิธีการที่พ่อแม่วางตัวหรือประพฤติปฏิบัติในสายตาของลูกหรือวิธีการที่พ่อแม่อบรมลูก สร้างบุคลิกภาพบางอย่างให้แก่ลูก ซึ่งจะมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมทางการเมืองของลูกโดยทางอ้อมได้ อย่างเช่น บุคลิกภาพเผด็จการหรือบุคลิกภาพประชาธิปไตย เป็นต้น

ไฟรด์แมน (Friedman. 1973 : 4117 - A) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "การมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตย ตามทฤษฎีการปกครองระบอบประชาธิปไตยและการนำสังคมเข้าสู่ระบอบประชาธิปไตย" ในปี ค.ศ. 1973 เพื่อศึกษาทฤษฎีใหม่ ๆ ของระบอบประชาธิปไตยและการนำทฤษฎีเหล่านี้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน โดยทดลองกับเด็กโรงเรียนประถมศึกษาและโรงเรียนมัธยมศึกษา เมืองสต็อกโฮล์มในประเทศสวีเดน ผลการวิจัยพบว่าเด็กโตจะได้รับการเรียนรู้ในการมีส่วนร่วมทางการเมืองมากกว่าและดีกว่าเด็กเล็กในช่วงเวลาเดียวกันและจะเรียนรู้ได้ดีขึ้นเมื่อมีพื้นฐานที่ได้รับมาบ้างจากวัยเด็ก ผลการวิจัยพบว่า บ้านและโรงเรียนมีความสำคัญในการสนับสนุนเด็กให้มีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยได้มากขึ้นด้วย

เฮสส์ และเทอร์นี่ (Hess and Therny. 1973 : 149) ได้ทำการศึกษาทัศนคติของนักเรียนมัธยมศึกษาที่มีต่อพลเมืองดีในระบอบประชาธิปไตย ผลการวิจัยพบว่า

1. นักเรียนไม่ว่าจะเป็นประเทศใด ระดับชั้นใดหรือโรงเรียนใดจะมีทัศนคติต่อมโนทัศน์ประชาธิปไตยเหมือนกัน

2. ความสนใจทางด้านการเมืองของนักเรียนที่ต่างประเทศ ต่างระดับชั้นและต่างโรงเรียนกันจะ เหมือนกัน

3. ไม่มีความสัมพันธ์ระหว่างชั้นของนักเรียนและทัศนคติที่มีต่อมโนทัศน์ทางด้านประชาธิปไตยหรือความเชื่อในหลักของประชาธิปไตย

4. ความคิดของนักเรียนเกี่ยวกับการจัดดำเนินการของโรงเรียนไม่มีความสัมพันธ์กับทัศนคติที่มีต่อกิจกรรมการเมืองหรือภาพพจน์การเป็นพลเมืองดี

แซนสเต็ด (Sanstead. 1975 : 814 - A) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "การศึกษาทัศนคติทางการเมืองของนักเรียนมัธยมปลาย โรงเรียน North Dakota" ศึกษาเกี่ยวกับทัศนคติของนักเรียนระดับ 12 เพื่อวัดสัมฤทธิ์ผลในการรับรู้ทางการเมือง ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับระบบและกระบวนการทางการเมืองปริมาณความพึงพอใจเกี่ยวกับหลักสูตรวิชาหน้าที่พลเมืองและการปกครองพบว่า มีความสัมพันธ์กันอย่างมากระหว่างพื้นฐานบุคลิกภาพของพ่อแม่กับสัมฤทธิ์ผลของความเข้าใจการเมือง เพศของนักเรียนและกิจกรรมของโรงเรียนที่เกี่ยวข้องทางการเมืองของนักเรียนในโรงเรียนนั้น ๆ แต่ไม่มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกันระหว่างการตอบสนองของนักเรียน ซึ่งมีความรู้สึกทางการเมืองกับการรับรู้ของแต่ละบุคคลในประสิทธิภาพทางการเมือง การขาดความแน่ใจประสบการณ์ซึ่งทำให้ขาดความคิดวิพากษ์วิจารณ์เกี่ยวกับการปกครอง ผู้วิจัยเห็นว่าจำเป็นต้องมีการปรับปรุงการศึกษาโดยเฉพาะการสอนวิชาหน้าที่พลเมือง เนื่องมาจากสาเหตุดังนี้

1. ครูยังเข้าใจถึงวิธีสอนการศึกษาวิชานี้ไม่ถูกต้อง และใช้วิธีสอนไม่เหมาะสม
2. การเตรียมตัวของครูยังไม่ดีพอ
3. การจัดการศึกษาเพิ่มเติมให้แก่ครูที่ไม่ประสบผลดีในการสอนยังไม่ดีพอ
4. แบบเรียนและแหล่งวิชาการ เพื่อหาความรู้เพิ่มเติมยังบกพร่องอยู่ไม่

สมบูรณ์พอ

5. ครูหาตระแวงต่อการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษา และใช้ความพยายามในทางที่ผิดในการสอนวิชานี้

อีชแมน (Ehman. 1976 : 7) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "การวิเคราะห์ผลกระทบของตัวแปรการศึกษาด้านคุณภาพและปริมาณต่อกระบวนการทางการเมืองของนักเรียนมัธยม" การดำเนินงานวิจัยใช้กลุ่มตัวอย่างประชากรจากนักเรียนระดับมัธยมในโรงเรียนดีทรอยต์ ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่เรียนในชั้นเรียนที่ไม่มีโอกาสแสดงความคิดเห็นจะมีลักษณะรับผิดชอบต่อหน้าที่พลเมืองหรือใช้ความรู้ทางการเมือง ตลอดจนความร่วมมือทางการเมืองน้อยกว่า

นักเรียนที่เรียนในชั้นเรียนที่มีโอกาสแสดงความคิดเห็นอภิปรายในบทเรียน และยังได้กล่าวถึงนักเรียนที่ไม่มีโอกาสเรียนกับครูที่ใช้การสอนแบบสืบสอบหรือแก้ปัญหา นักเรียนจะไม่มีโอกาสแสดงความคิดเห็นอภิปรายร่วมกับครูหรือเพื่อน ๆ ไม่ได้แสวงหาความรู้จากแหล่งต่าง ๆ นักเรียนก็จะไม่มีลักษณะของพลเมืองดีที่สมบูรณ์ตามวิถีทางแบบประชาธิปไตยด้วย

คอย (Coy. 1972 : 1314 - A) ได้ศึกษาเปรียบเทียบเจตคติของผู้เป็นสมาชิกสภานักเรียนกับผู้ที่มีใช้สมาชิกสภานักเรียน ผู้รับผิดชอบต่อสภานักเรียนและผู้บริหารสภานักเรียนที่มีต่อความมุ่งหวังของการจัดตั้งสภานักเรียน พบว่า เจตคติความมุ่งหวังของการตั้งสภานักเรียนต่างกัน เนื่องมาจากบทบาทของกลุ่มตัวอย่างที่ตั้งและขนาดของโรงเรียน ไม่แน่ว่าเป็นสาเหตุแห่งความแตกต่างของเจตคติอย่างเดียวกัน กลุ่มตัวอย่างเห็นว่า สภานักเรียนมีผลดีต่อการศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษา เพราะเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมเสริมหลักสูตรและเกี่ยวข้องกับหลักสูตรด้วย แต่ยังไม่ค่อยมีผู้เข้าใจอำนาจหน้าที่ของสภานักเรียน และยังเห็นว่าสภานักเรียนควรมีกิจกรรมอย่างกว้างขวาง นักเรียนผู้สนับสนุนและผู้บริหารมีบทบาทต่อคุณภาพของเด็กที่สมัครเข้าทำงานในสภานักเรียน นักเรียนและผู้บริหารเห็นว่าผู้บริหารไม่ค่อยพาตนให้เป็นประโยชน์ต่อนักเรียน รวมทั้งนักเรียนยังไม่ค่อยเข้าใจอำนาจหน้าที่ของสภานักเรียน เขายังได้แสดงความคิดเห็นว่าสภานักเรียนเป็นกระบวนการของการศึกษาที่สำคัญมากเพราะเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมเสริมหลักสูตรและเกี่ยวข้องกับหลักสูตรด้วย แต่กิจกรรมสภานักเรียนไม่ค่อยมีกลุ่มบุคคลที่เข้าใจเป็นอย่างดี

กล่าวโดยสรุป งานวิจัยและเอกสารในต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาบทบาทของผู้บริหารโรงเรียนในการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาประชาธิปไตยในโรงเรียนประถมศึกษา โดยตรงนั้นยังไม่มีผู้ใดวิจัยไว้เลย ส่วนใหญ่จะเป็นเรื่องเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมและค่านิยมทางการเมือง การเรียนรู้ ทศนคติ การใช้ชีวิตตามลักษณะความเป็นพลเมืองดีในระบอบประชาธิปไตยของเด็กนักเรียน รวมทั้งวิธีการเรียนการสอนในโรงเรียนด้วย ซึ่งผลการวิจัยส่วนใหญ่จะเป็นไปในลักษณะเหมือนกัน กล่าวคือเด็กนักเรียนในโรงเรียนจะให้ความสนใจและรับรู้ในการมีส่วนร่วมและค่านิยมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย มีความรู้ความเข้าใจมากน้อยแค่ไหน และสามารถดำเนินชีวิตไปตามวิถีทางของประชาธิปไตยได้เพียงไรนั้น บทบาทของผู้บริหารโรงเรียนในการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาประชาธิปไตยในโรงเรียนประถมศึกษาย่อมเป็นปัจจัยหนึ่งด้วยเช่นกัน

สมมติฐานการวิจัย

1. บทบาทของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดกรุงเทพมหานคร 5 ด้าน ในการจัดกิจกรรม 5 กิจกรรม ที่ส่งเสริมและพัฒนาประชาธิปไตย แตกต่างกันตามวุฒิการศึกษา
2. บทบาทของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดกรุงเทพมหานคร 5 ด้าน ในการจัดกิจกรรม 5 กิจกรรม ที่ส่งเสริมและพัฒนาประชาธิปไตย แตกต่างกันตามประสบการณ์ดำรงตำแหน่ง
3. บทบาทของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดกรุงเทพมหานคร 5 ด้าน ในการจัดกิจกรรม 5 กิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาประชาธิปไตย แตกต่างกันตามความสำเร็จในการบริหารงานโรงเรียน

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการค้นคว้า

ในการวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ในการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาประชาธิปไตย เพื่อให้การศึกษาค้นคว้าเป็นไปตามความมุ่งหมายที่กำหนดไว้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
3. ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือ
4. การเก็บรวบรวมข้อมูล
5. การจัดกระทำกับข้อมูล
6. การวิเคราะห์ข้อมูล
7. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2540 จำนวน 429 คน จากโรงเรียน 429 โรงเรียน ซึ่งตั้งอยู่ตามพื้นที่สำนักงานเขตต่าง ๆ ของกรุงเทพมหานคร จำนวน 40 เขต

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 215 คน ซึ่งได้มาโดยวิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multistage Random Sampling) และวิธีการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยมีขั้นตอนการสุ่มดังนี้

1. แบ่งโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 429 โรงเรียน ซึ่งตั้งอยู่ตามพื้นที่สำนักงานเขต จำนวน 40 เขต ออกเป็น 3 กลุ่ม ตามขนาดของโรงเรียน

เป็นโรงเรียนขนาดเล็ก จำนวน 192 โรงเรียน โรงเรียนขนาดกลาง จำนวน 136 โรงเรียน และโรงเรียนขนาดใหญ่ จำนวน 101 โรงเรียน

2. กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างตามตารางสัดส่วนกลุ่มตัวอย่างของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan. 1970 : 608) ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 215 คน

3. สุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) จากพื้นที่สำนักงานเขต จำนวน 40 เขต ด้วยวิธีการจับสลากได้พื้นที่สำนักงานเขตเป็นกลุ่มตัวอย่างจำนวน 20 เขต

4. สุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ในกลุ่มตัวอย่างโรงเรียนที่ได้รับรางวัลมาตรฐานดีเด่นของกรุงเทพมหานครในกลุ่มตัวอย่างตามข้อ 3 ได้ผู้บริหารโรงเรียนกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 59 คน

5. สุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ในกลุ่มตัวอย่างโรงเรียนที่เหลือที่ไม่ได้รับรางวัลมาตรฐานดีเด่นของกรุงเทพมหานคร ในกลุ่มตัวอย่างตามข้อ 3 ด้วยวิธีการจับสลากตามขนาดโรงเรียนได้ผู้บริหารโรงเรียนกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 156 คน ดังแสดงรายละเอียดในตาราง 1

ตาราง 1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามขนาดโรงเรียน

สำนักงานเขต	ขนาดโรงเรียน						รวม	
	เล็ก		กลาง		ใหญ่		ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง
	ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง	ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง	ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง		
1. พระนคร	9	7	2	1	-	-	11	8
2. ป้อมปราบ	4	-	-	-	-	-	4	-
3. ปทุมวัน	5	-	4	-	-	-	9	-
4. สัมพันธวงศ์	3	-	-	-	-	-	3	-
5. บางรัก	4	-	1	-	-	-	5	-
6. ดุสิต	4	-	5	-	-	-	9	-
7. บางซื่อ	1	-	5	-	1	-	7	-
8. พญาไท	-	-	-	-	1	-	1	-
9. ราชเทวี	1	-	3	-	-	-	4	-

ตาราง 1 (ต่อ)

สำนักงานเขต	ขนาดโรงเรียน						รวม	
	เล็ก		กลาง		ใหญ่		ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง
	ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง	ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง	ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง		
10. ยานนาวา	2	-	2	-	2	-	6	-
11. สาทร	1	-	1	-	-	-	2	-
12. บางคอแหลม	2	-	2	-	3	-	7	-
13. พระโขนง	1	-	6	5	4	3	11	8
14. คลองเตย	-	-	2	-	2	-	4	-
15. ประเวศ	10	6	4	3	4	3	18	12
16. บางเขน	3	2	4	3	7	4	14	9
17. ดอนเมือง	2	1	4	3	6	4	12	8

ตาราง 1 (ต่อ)

สำนักงานเขต	ขนาดโรงเรียน						รวม	
	เล็ก		กลาง		ใหญ่		ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง
	ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง	ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง	ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง		
18. จตุจักร	-	-	3	-	3	-	6	-
19. บางกะปิ	3	2	6	4	4	3	13	9
20. ลาดพร้าว	1	-	2	-	4	-	7	-
21. บึงกุ่ม	3	2	5	3	4	3	12	8
22. หนองปรือ	9	7	5	3	3	2	17	12
23. คลองสาม	3	-	1	-	3	-	7	-
24. ภาษีเจริญ	5	4	5	3	3	2	13	9
25. บางขุนเทียน	12	8	5	3	7	4	24	15
26. จอมทอง	1	-	4	3	6	5	11	8

ตาราง 1 (ต่อ)

สำนักงานเขต	ขนาดโรงเรียน							รวม	
	เล็ก		กลาง		ใหญ่			ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง
	ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง	ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง	ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง			
27. บางกอกน้อย	10	8	3	2	2	1	15	11	
28. บางพลัด	4	3	6	4	-	-	10	7	
29. คลิ่งชัน	14	9	8	5	-	-	22	14	
30. บางกอกใหญ่	3	-	-	-	2	-	6	-	
31. มีนบุรี	19	11	7	4	5	3	31	18	
32. ลาดกระบัง	11	8	7	4	2	1	20	13	
33.หนองจอก	32	19	5	3	-	-	37	22	
34.ราชบุรีบูรณะ	2	1	6	5	5	4	13	10	
35.หนองแขม	1	-	2	1	6	6	9	7	

ตาราง 1 (ต่อ)

สำนักงานเขต	ขนาดโรงเรียน							รวม	
	เล็ก		กลาง		ใหญ่			ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง
	ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง	ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง	ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง			
36. ห้วยขวาง	-	-	1	-	1	-	2	-	-
37. ส่วนกลาง	2	-	3	-	2	-	7	-	-
38. ดินแดง	-	-	-	-	3	-	3	-	-
39. คลองเตย สาขา 1	2	-	4	-	2	-	8	-	-
40. ภาษีเจริญ สาขา 1	3	3	2	1	4	3	9	7	7
รวม	192	101	136	64	101	50	429	215	215

ที่มา : รายงานสถิติการศึกษาของสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร (2540 : 23 - 24)

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยได้จัดสร้างขึ้นเอง แบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับรายละเอียดและสภาพส่วนตัว ประสบการณ์ การดำรงตำแหน่ง และความสำเร็จในการบริหารงานโรงเรียนของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารโรงเรียนในการจัดกิจกรรม ที่ส่งเสริมและพัฒนาประชาธิปไตยในโรงเรียนประถมศึกษานอกห้องเรียนรวม 5 กิจกรรม คือ กิจกรรมเกี่ยวกับการปกครองตนเองของนักเรียน กิจกรรมสหกรณ์นักเรียน กิจกรรมทำความสะอาดอาคารสถานที่ กิจกรรมกีฬา และกิจกรรมสร้างเสริมวินัยนักเรียน ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร โดยแบ่งออกเป็น 5 ด้าน คือ การวางแผน การจัดองค์การ การจัดบุคลากร การเป็นผู้นำ และการควบคุม ซึ่งลักษณะของแบบสอบถามจะเป็นแบบสอบถาม ชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด โดยแบบสอบถามมีทั้งหมด 100 ข้อ แบ่งออกเป็น 5 ด้าน ดังนี้

1. บทบาทของผู้บริหารโรงเรียนในการวางแผนเพื่อส่งเสริมและพัฒนา กิจกรรมประชาธิปไตยในโรงเรียนประถมศึกษา 20 ข้อ
2. บทบาทของผู้บริหารโรงเรียนในการจัดองค์การเพื่อส่งเสริมและพัฒนา กิจกรรมประชาธิปไตยในโรงเรียนประถมศึกษา 20 ข้อ
3. บทบาทของผู้บริหารโรงเรียนในการจัดบุคลากรเพื่อส่งเสริมและพัฒนา กิจกรรมประชาธิปไตยในโรงเรียนประถมศึกษา 20 ข้อ
4. บทบาทของผู้บริหารโรงเรียนในการเป็นผู้นำเพื่อส่งเสริมและพัฒนา กิจกรรมประชาธิปไตยในโรงเรียนประถมศึกษา 20 ข้อ
5. บทบาทของผู้บริหารโรงเรียนในการควบคุมเพื่อส่งเสริมและพัฒนา กิจกรรมประชาธิปไตยในโรงเรียนประถมศึกษา 20 ข้อ

ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือ

การสร้างเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลในครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการสร้างเครื่องมือ ดังนี้

1. ศึกษาเอกสารคู่มือการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาประชาธิปไตย ในโรงเรียน เล่มที่ 1 เล่มที่ 2 และเล่มที่ 3 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2536) ของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2528, 2531 และ 2536) และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง กับบทบาทของผู้บริหารโรงเรียนในการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาประชาธิปไตยในโรงเรียน ประถมศึกษา นอกห้องเรียน รวม 5 กิจกรรม คือ กิจกรรมเกี่ยวกับการปกครองตนเองของ นักเรียน กิจกรรมสหกรณ์นักเรียน กิจกรรมทำความสะอาดอาคารสถานที่ กิจกรรมกีฬา และกิจกรรมสร้างเสริมวินัยนักเรียน
2. ศึกษาเอกสาร ทฤษฎี และแนวคิดที่เกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารโรงเรียนตาม กระบวนการบริหาร 5 ด้าน ได้แก่ การวางแผน การจัดองค์การ การจัดบุคลากร การเป็นผู้นำและการควบคุม
3. สร้างแบบสอบถามให้ครอบคลุมเนื้อหา ทั้ง 5 กิจกรรม ตามกระบวนการบริหาร 5 ด้าน แล้วนำเสนอประธานกรรมการและกรรมการที่ปรึกษาปริญญาโทเพื่อตรวจแก้ไข
4. ปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามตามข้อเสนอแนะแล้วนำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Content Validity)
5. ปรับปรุงแบบสอบถามตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ ภายใต้การควบคุมของ ประธานกรรมการและกรรมการที่ปรึกษาปริญญาโท แล้วนำไปทดลองใช้ (Try-out) กับ ผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 30 คน โดยหาวิธีค่าสัมประสิทธิ์ แอลฟา (α - Coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่น .79

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษานี้ ดำเนินการเป็นขั้นตอนดังนี้

1. ทบทวนสื่อขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม จากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ไปถึงผู้อำนวยการสำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร เพื่อขอความ อนุเคราะห์ในการแจกแบบสอบถามไปยังโรงเรียนต่าง ๆ ในสังกัดกรุงเทพมหานครซึ่งเป็น กลุ่มตัวอย่างผู้บริหารโรงเรียนจำนวน 215 คน

2. ทำหนังสือขอความร่วมมืออนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถามจากสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานครไปถึงผู้บริหารโรงเรียนต่าง ๆ ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

3. ได้จัดส่งแบบสอบถามไปถึงผู้บริหารโรงเรียนจำนวน 215 ฉบับ โดยทางไปรษณีย์ และบางส่วนได้ดำเนินการแจกแบบสอบถามด้วยตนเอง ณ ที่ห้องประชุมสัมมนาผู้บริหารโรงเรียน ประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร ทั้งหมดที่ได้มีการจัดประชุมในวันศุกร์ที่ 20 มีนาคม 2541 ณ ห้องประชุมของศูนย์การค้าแฟชั่นไอส์แลนด์ ถนนรามอินทรา กรุงเทพมหานคร ทั้งนี้เพื่อไป สัมภาษณ์ผู้บริหารโรงเรียนและ เพื่อความรวดเร็วในการเก็บแบบสอบถามอีกด้วย

4. ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่ได้รับคืนมาทั้งสิ้น 212 ฉบับ ซึ่งมีความ สมบูรณ์ถูกต้อง จำนวน 212 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 98.60 แล้วดำเนินการตามขั้นตอนของ การวิจัยต่อไป

การจัดกระทำกับข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการจัดกระทำกับข้อมูล ซึ่งได้มาโดยการใช้แบบสอบถาม ดังนี้

1. ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่ได้รับคืนมาทั้งหมด แล้วลงรหัสเพื่อนำ ไปสู่การวิเคราะห์ข้อมูล

2. ตรวจสอบวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามดังนี้

2.1 แบบสอบถามตอนที่ 1 วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบ แบบสอบถามโดยหาค่าร้อยละ

2.2 แบบสอบถามตอนที่ 2 ตรวจให้คะแนนแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามแนวคิดของลิเคิร์ท (Likert. 1967) แสดงระดับการจัดกิจกรรม ที่ส่งเสริมและพัฒนาประชาธิปไตยในโรงเรียนประถมศึกษาของผู้บริหารโรงเรียน สังกัด กรุงเทพมหานคร ดังนี้

- 1 หมายถึง มีการจัดกิจกรรมในระดับน้อยที่สุด
- 2 หมายถึง มีการจัดกิจกรรมในระดับน้อย
- 3 หมายถึง มีการจัดกิจกรรมในระดับปานกลาง
- 4 หมายถึง มีการจัดกิจกรรมในระดับมาก
- 5 หมายถึง มีการจัดกิจกรรมในระดับมากที่สุด

3. หาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของแบบสอบถาม
ตอนที่ 2

4. ประเมินความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนา
ประชาธิปไตยในโรงเรียนประถมศึกษาของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดกรุงเทพมหานคร โดย
เปรียบเทียบค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) กับเกณฑ์การประเมินของเบสต์ (Best. 1970 : 204 - 208)
ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 1.00 - 1.49 หมายถึง มีการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนา
ประชาธิปไตยในโรงเรียนประถมศึกษาของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดกรุงเทพมหานคร อยู่ใน
ระดับน้อยที่สุด

ค่าเฉลี่ย 1.50 - 2.49 หมายถึง มีการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนา
ประชาธิปไตยในโรงเรียนประถมศึกษาของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดกรุงเทพมหานคร อยู่ใน
ระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 2.50 - 3.49 หมายถึง มีการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนา
ประชาธิปไตยในโรงเรียนประถมศึกษาของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดกรุงเทพมหานคร อยู่ใน
ระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 3.50 - 4.49 หมายถึง มีการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนา
ประชาธิปไตยในโรงเรียนประถมศึกษาของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดกรุงเทพมหานคร อยู่ใน
ระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 4.50 - 5.00 หมายถึง มีการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนา
ประชาธิปไตยในโรงเรียนประถมศึกษาของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดกรุงเทพมหานคร อยู่ใน
ระดับมากที่สุด

5. วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อตรวจสอบสมมติฐานตามตัวแปร วุฒิการศึกษา ประสบการณ์
ดำรงตำแหน่ง และความสำเร็จในการบริหารงาน

การวิเคราะห์ข้อมูล

แบบสอบถามที่ได้กลับมา ผู้วิจัยจะดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้บริหารโรงเรียน นำมาแจกแจง
ความถี่และหาค่าร้อยละ

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารโรงเรียนในการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาประชาธิปไตยในโรงเรียน

1. ตรวจสอบให้คะแนนตามเกณฑ์
2. หาค่าคะแนนเฉลี่ย ($\bar{X}$) และหาค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)
3. แปลความหมายของข้อมูลที่เป็นค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)
4. เปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดกรุงเทพมหานคร ในการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาประชาธิปไตย จำแนกตามตัวแปร วุฒิกการศึกษา ประสบการณ์ดำรงตำแหน่ง ความสำเร็จในการบริหารงาน โดยใช้การทดสอบค่า t (t-test) การวิเคราะห์ข้อมูลวิเคราะห์โดยใช้คอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติพื้นฐาน ได้แก่
 - 1.1 ค่าคะแนนเฉลี่ย ($\bar{X}$)
 - 1.2 ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)
2. สถิติที่ใช้หาคุณภาพของเครื่องมือ
 - 2.1 ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (Reliability) โดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α -Coefficient)
3. สถิติสำหรับทดสอบสมมติฐาน
 - 3.1 ทดสอบสมมติฐาน ตัวแปร วุฒิกการศึกษา ประสบการณ์ดำรงตำแหน่ง และความสำเร็จในการบริหารงาน ใช้การทดสอบด้วยค่า t (t-test)

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้เกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดกรุงเทพมหานคร ในการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาประชาธิปไตย เพื่อให้การนำเสนอเป็นไปตามลำดับขั้นตอน จึงได้กำหนดหัวข้อไว้ดังนี้คือ สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล และการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

เพื่อความสะดวกและให้เกิดความเข้าใจในการวิเคราะห์และแปลความหมายข้อมูล ผู้วิจัยได้ใช้สัญลักษณ์ดังต่อไปนี้

$\bar{X}$	แทน	ค่าเฉลี่ย (Mean)
N	แทน	จำนวนคนในกลุ่มตัวอย่าง
S.D.	แทน	ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)
t	แทน	ค่าสถิติที่ใช้พิจารณาใน t-distribution
**	แทน	มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
*	แทน	มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้ศึกษาวิจัยเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเป็นขั้นตอนตามลำดับดังนี้

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถามของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดกรุงเทพมหานคร จำแนกตามตำแหน่ง วุฒิการศึกษา ประสบการณ์ดำรงตำแหน่งของผู้บริหาร และความสำเร็จในการบริหารงาน

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของบทบาทและลักษณะการจัดกิจกรรมของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานครในการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาประชาธิปไตย จำแนกเป็นรายการกิจกรรม รายการด้าน และรายชื่อ

ตอนที่ 3 การเปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานครในการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาประชาธิปไตย จำแนกตามตัวแปร วุฒิการศึกษา ประสบการณ์ดำรงตำแหน่ง และความสำเร็จในการบริหารงาน

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถามของผู้บริหารโรงเรียน
สังกัดกรุงเทพมหานคร จำแนกตามตำแหน่ง วุฒิการศึกษา ประสบการณ์ดำรงตำแหน่ง และ
ความสำเร็จในการบริหารงาน ผลปรากฏตามตาราง 2

ตาราง 2 จำนวนร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามตำแหน่ง วุฒิการศึกษา ประสบการณ์
ดำรงตำแหน่ง และความสำเร็จในการบริหารงาน

ข้อมูลส่วนบุคคล	จำนวน	ร้อยละ
ตำแหน่ง		
ผู้อำนวยการ	81	38.2
อาจารย์ใหญ่	131	61.8
วุฒิการศึกษา		
ปริญญาตรี	182	85.8
สูงกว่าปริญญาตรี	30	14.2
ประสบการณ์ดำรงตำแหน่ง		
สูงกว่า 10 ขึ้นไป	141	66.5
ต่ำกว่า 10 ปี	71	33.5
ความสำเร็จในการบริหารงาน		
โรงเรียนได้รับรางวัลมาตรฐานดีเด่นของกรุงเทพมหานคร	59	27.8
โรงเรียนไม่ได้รับรางวัลมาตรฐานดีเด่นของกรุงเทพมหานคร	153	72.2
รวม	212	100

จากตาราง 2 แสดงว่า ผู้บริหารโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ส่วนใหญ่ดำรงตำแหน่งอาจารย์ใหญ่ (ร้อยละ 61.8) มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรี (ร้อยละ 85.8) มีประสบการณ์ดำรงตำแหน่งผู้บริหารโรงเรียนสูงกว่า 10 ปีขึ้นไป (ร้อยละ 66.5) และปฏิบัติงานในโรงเรียนที่ไม่ได้รับรางวัลมาตรฐานดีเด่นของกรุงเทพมหานคร (ร้อยละ 72.2)

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของบทบาทและลักษณะการจัดกิจกรรมของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ในการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาประชาธิปไตย จานแนกเป็นรายกิจกรรม รายด้าน และรายชื่อ ผลปรากฏดังตาราง 3 - 9

ตาราง 3 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของบทบาทผู้บริหารโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ในการจัดกิจกรรม 5 กิจกรรม ที่ส่งเสริมและพัฒนาประชาธิปไตย (N = 212)

บทบาทของผู้บริหารโรงเรียนในการจัดกิจกรรม 5 กิจกรรม	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
กิจกรรมเกี่ยวกับการปกครองตนเองของนักเรียน	3.50	.16	มาก
กิจกรรมสหกรณ์นักเรียน	3.31	.15	ปานกลาง
กิจกรรมทำความสะอาดอาคารสถานที่	3.75	.16	มาก
กิจกรรมกีฬา	3.40	.19	ปานกลาง
กิจกรรมสร้างเสริมวินัยนักเรียน	3.47	.17	ปานกลาง
คะแนนเฉลี่ยรวม	3.49	.07	ปานกลาง

จากตาราง 3 แสดงว่า ผู้บริหารโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร มีบทบาทในการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาประชาธิปไตยอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.49$) เมื่อพิจารณาเป็นรายกิจกรรม พบว่า ผู้บริหารมีบทบาทในการจัดกิจกรรมสหกรณ์นักเรียน กิจกรรมกีฬา และกิจกรรมสร้างเสริมวินัยนักเรียน ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.31, 3.40$ และ 3.47 ตามลำดับ) ส่วนกิจกรรมเกี่ยวกับการปกครองตนเองของนักเรียน และกิจกรรมทำความสะอาดอาคารสถานที่ ผู้บริหารมีบทบาทอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.50$ และ 3.75 ตามลำดับ)

ตาราง 4 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานบทบาทของผู้บริหารโรงเรียน สังกัด
กรุงเทพมหานคร ในการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาประชาธิปไตยใน 5 ด้าน
(N = 212)

บทบาทของผู้บริหารโรงเรียนในการจัดกิจกรรม 5 ด้าน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
ด้านการวางแผน	3.41	.18	ปานกลาง
ด้านการจัดองค์การ	3.38	.20	ปานกลาง
ด้านการจัดบุคลากร	3.58	.13	มาก
ด้านการเป็นผู้นำ	3.65	.26	มาก
ด้านการควบคุม	3.40	.16	ปานกลาง
คะแนนเฉลี่ยรวม	3.49	.07	ปานกลาง

จากตาราง 4 แสดงว่า ผู้บริหารโรงเรียน สังกัดกรุงเทพมหานครมีบทบาทในการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาประชาธิปไตย ใน 5 ด้าน ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.49$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนมีบทบาทในการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริม และพัฒนาประชาธิปไตยด้านการวางแผน ด้านการจัดองค์การ และด้านการควบคุม อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.41, 3.38$ และ 3.40 ตามลำดับ) ส่วนด้านการจัดบุคลากรและด้านการเป็นผู้นำมีบทบาทอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.58$ และ 3.65 ตามลำดับ)

ตาราง 5 ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของบทบาทของผู้บริหารโรงเรียน สังกัด กรุงเทพมหานคร ในการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริม และพัฒนาประชาธิปไตย ด้านการวางแผน

การวางแผน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1. การวางแผนในการจัดกิจกรรมระยะสั้น (1 ปี)	3.21	.30	ปานกลาง
2. การวางแผนในการจัดกิจกรรมระยะยาว (3 ปี)	3.43	.22	ปานกลาง
3. การวางแผนที่วางไว้ไปปฏิบัติให้บรรลุเป้าหมาย	3.56	.36	มาก
4. การติดตามประเมินผลปฏิบัติตามแผน ในแต่ละกิจกรรม	3.46	.40	ปานกลาง
คะแนนเฉลี่ยรวม	3.41	.18	ปานกลาง

จากตาราง 5 แสดงว่า ผู้บริหารโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร มีบทบาทในการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาประชาธิปไตย ด้านการวางแผนอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.41$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า บทบาทของผู้บริหารโรงเรียน ในการวางแผนในการจัดกิจกรรมระยะสั้น (1 ปี) การวางแผนในการจัดกิจกรรมระยะยาว (3 ปี) และการติดตามประเมินผลการปฏิบัติตามแผนในแต่ละกิจกรรม อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.21$, 3.43 และ 3.46 ตามลำดับ) ส่วนการวางแผนที่วางไว้ไปปฏิบัติให้บรรลุเป้าหมายอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.56$)

ตาราง 6 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของบทบาทของผู้บริหารโรงเรียน สังกัด กรุงเทพมหานคร ในการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาประชาธิปไตย ด้านการจัดองค์การ

การจัดองค์การ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1. การกำหนดขั้นตอนในการปฏิบัติแต่ละกิจกรรม	3.57	.17	มาก
2. การกำหนดอำนาจหน้าที่ความรับผิดชอบขององค์การแต่ละกิจกรรม	3.34	.29	ปานกลาง
3. การจัดสรรทรัพยากรที่จำเป็นในการบริหารแต่ละกิจกรรม	3.32	.42	ปานกลาง
4. การติดตามประเมินผลการจัดองค์การแต่ละกิจกรรม	3.32	.37	ปานกลาง
คะแนนเฉลี่ยรวม	3.38	.20	ปานกลาง

จากตาราง 6 แสดงว่า ผู้บริหารโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร มีบทบาทในการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาประชาธิปไตย ด้านการจัดองค์การอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.38$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า บทบาทของผู้บริหารโรงเรียน ในการกำหนดอำนาจหน้าที่ความรับผิดชอบขององค์การแต่ละกิจกรรม การจัดสรรทรัพยากรที่จำเป็นในการบริหารแต่ละกิจกรรม และการติดตามประเมินผลการจัดองค์การแต่ละกิจกรรมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.34, 3.32$ และ 3.32 ตามลำดับ) ส่วนการกำหนดขั้นตอนในการปฏิบัติแต่ละกิจกรรมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.57$)

ตาราง 7 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของบทบาทของผู้บริหารโรงเรียน สังกัด กรุงเทพมหานคร ในการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาประชาธิปไตย ด้านการจัดบุคลากร

การจัดบุคลากร	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1. การจัดบุคลากรให้รับผิดชอบแต่ละกิจกรรมได้ เหมาะสมกับความรู้ความสามารถ	3.41	.48	ปานกลาง
2. การมอบหมายอำนาจหน้าที่ให้บุคลากรรับผิดชอบ แต่ละกิจกรรม	3.83	.33	มาก
3. การประชุมชี้แจงให้บุคลากรมีความเข้าใจใน การจัดแต่ละกิจกรรม	3.65	.42	มาก
4. การติดตามประเมินผลการจัดบุคลากรให้ รับผิดชอบแต่ละกิจกรรม	3.44	.39	ปานกลาง
คะแนนเฉลี่ยรวม	3.58	.13	มาก

จากตาราง 7 แสดงว่า ผู้บริหารโรงเรียน สังกัดกรุงเทพมหานคร มีบทบาทในการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาประชาธิปไตย ด้านการจัดบุคลากรอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.58$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า บทบาทของผู้บริหารโรงเรียนในการจัดบุคลากรให้รับผิดชอบแต่ละกิจกรรมได้เหมาะสมกับความรู้ความสามารถ และการติดตามประเมินผลการจัดบุคลากรให้รับผิดชอบแต่ละกิจกรรมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.41$ และ 3.44 ตามลำดับ) ส่วนการมอบหมายอำนาจหน้าที่ให้บุคลากรรับผิดชอบ และการประชุมชี้แจง ให้บุคลากรมีความเข้าใจในการจัดแต่ละกิจกรรม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.83$ และ 3.65 ตามลำดับ)

ตาราง 8 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของบทบาทของผู้บริหารโรงเรียน สังกัด กรุงเทพมหานคร ในการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาประชาธิปไตย ด้านการเป็นผู้นำ

การเป็นผู้นำ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1. บทบาทของผู้บริหารโรงเรียนในการเป็นผู้นำ ในการจัดแต่ละกิจกรรม	3.75	.20	มาก
2. การให้บุคลากรในโรงเรียนได้แสดงความคิดเห็น และข้อเสนอแนะในการจัดแต่ละกิจกรรม	3.70	.29	มาก
3. การติดต่อประสานงานระหว่างผู้บริหารโรงเรียน กับบุคลากรในโรงเรียน ในการจัดแต่ละกิจกรรม	3.54	.24	มาก
4. การชักนำให้บุคลากรในโรงเรียนให้ปฏิบัติ กิจกรรมในแต่ละกิจกรรมให้ประสบความสำเร็จ	3.64	.28	มาก
คะแนนเฉลี่ยรวม	3.65	.26	มาก

จากตาราง 8 แสดงว่า ผู้บริหารโรงเรียน สังกัดกรุงเทพมหานคร มีบทบาทในการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาประชาธิปไตย ด้านการเป็นผู้นำอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.65$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า บทบาทของผู้บริหารโรงเรียนในการเป็นผู้นำในการจัดแต่ละกิจกรรม การให้บุคลากรในโรงเรียนได้แสดงความคิดเห็น และข้อเสนอแนะในการจัดแต่ละกิจกรรม การติดต่อประสานงานระหว่างผู้บริหารโรงเรียนกับบุคลากรในโรงเรียน ในการจัดแต่ละกิจกรรม และการชักนำให้บุคลากรในโรงเรียนให้ปฏิบัติกิจกรรมในแต่ละกิจกรรมให้ประสบความสำเร็จอยู่ในระดับมากทุกข้อ ($\bar{X} = 3.75, 3.70, 3.54$ และ 3.64 ตามลำดับ)

ตาราง 9 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของบทบาทของผู้บริหารโรงเรียน สังกัด กรุงเทพมหานคร ในการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาประชาธิปไตย ด้านการควบคุม

ด้านการควบคุม	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1. ผู้บริหารโรงเรียนมีบทบาทในการควบคุมการจัดแต่ละกิจกรรม	3.39	.25	ปานกลาง
2. กำหนดวิธีการควบคุมในการจัดแต่ละกิจกรรม	3.40	.35	ปานกลาง
3. กำหนดขั้นตอนการควบคุมการปฏิบัติงานในแต่ละกิจกรรม	3.42	.38	ปานกลาง
4. การติดตาม และประเมินผล ในการควบคุมในการจัดแต่ละกิจกรรม	3.40	.25	ปานกลาง
คะแนนเฉลี่ยรวม	3.40	.16	ปานกลาง

จากตาราง 9 แสดงว่า ผู้บริหารโรงเรียน สังกัดกรุงเทพมหานคร มีบทบาทในการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาประชาธิปไตย ด้านการควบคุมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.40$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า บทบาทของผู้บริหารโรงเรียนในการควบคุมการจัดแต่ละกิจกรรม การกำหนดวิธีการควบคุมในการจัดแต่ละกิจกรรม การกำหนดขั้นตอนการควบคุมการปฏิบัติงานในแต่ละกิจกรรม และการติดตามประเมินผลในการควบคุมในการจัดแต่ละกิจกรรม อยู่ในระดับปานกลางทุกข้อ ($\bar{X} = 3.39, 3.40, 3.42$ และ 3.40 ตามลำดับ)

ตอนที่ 3 การเปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานครในการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาประชาธิปไตย จำนวนตามตัวแปร วุฒิกการศึกษา ประสบการณ์ดำรงตำแหน่ง และความสำเร็จในการบริหารงาน ผลปรากฏดังตาราง 10 - 12

ตาราง 10 เปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ในการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาประชาธิปไตย จำนวนตามวุฒิกการศึกษา

การจัดกิจกรรม	วุฒิการศึกษาของผู้บริหารโรงเรียน				t
	ปริญญาตรี (N = 182)		สูงกว่าปริญญาตรี (N = 30)		
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	
การปกครองตนเองของนักเรียน	3.50	.16	3.45	.13	1.95
การสหกรณ์นักเรียน	3.30	.15	3.30	.17	.25
การทำความสะอาดอาคารสถานที่	3.76	.17	3.74	.14	.61
การกีฬา	3.40	.20	3.41	.10	-.07
การสร้างเสริมวินัยนักเรียน	3.46	.17	3.52	.14	-1.72
รวมเฉลี่ย	3.43	.08	3.48	.07	.39

จากตาราง 10 แสดงว่า ผู้บริหารโรงเรียน สังกัดกรุงเทพมหานคร ที่มีวุฒิกศึกษาแตกต่างกัน มีบทบาทในการจัดกิจกรรมส่งเสริมและพัฒนาประชาธิปไตยรวมและรายกิจกรรม คือ กิจกรรมการปกครองตนเองของนักเรียน การสหกรณ์นักเรียน การทำความสะอาดอาคารสถานที่ การกีฬา และการสร้างเสริมวินัยนักเรียน ไม่แตกต่างกัน

ตาราง 11 เปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ในการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาประชาธิปไตย จำแนกตามประสบการณ์ดำรงตำแหน่ง

การจัดกิจกรรม	ประสบการณ์ดำรงตำแหน่ง				t
	ต่ำกว่า 10 ปี (N = 71)		ตั้งแต่ 10 ปีขึ้นไป (N = 141)		
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	
การปกครองตนเองของนักเรียน	3.50	.15	3.50	.16	-.14
การสหกรณ์นักเรียน	3.27	.16	3.32	.14	2.21
การทำความเข้าใจอาคารสถานที่	3.81	.17	3.72	.15	-3.84*
การกีฬา	3.36	.18	3.43	.19	2.52*
การสร้างเสริมวินัยนักเรียน	3.43	.17	3.49	.16	2.89*
รวมเฉลี่ย	3.43	.08	3.49	.07	1.77

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 11 แสดงว่า ผู้บริหารโรงเรียน สังกัดกรุงเทพมหานคร ที่มีประสบการณ์ดำรงตำแหน่ง แตกต่างกันมีบทบาทในการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาประชาธิปไตยทั้ง 5 กิจกรรม โดยรวมไม่แตกต่างกัน แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายกิจกรรม พบว่า ผู้บริหารมีบทบาทในการจัดกิจกรรมการทำความเข้าใจอาคารสถานที่และกิจกรรมการสร้างเสริมวินัยนักเรียน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และกิจกรรมการกีฬา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนกิจกรรมการปกครองตนเองของนักเรียน และกิจกรรมสหกรณ์นักเรียนไม่แตกต่างกัน

ตาราง 12 เปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ในการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาประชาธิปไตย จำแนกตามความสำเร็จในการบริหารงาน

การจัดกิจกรรม	ความสำเร็จในการบริหารงาน				t
	ได้รับรางวัล โรงเรียนดีเด่น (N = 59)		ไม่ได้รับรางวัล โรงเรียนดีเด่น (N = 153)		
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	
การปกครองตนเองของนักเรียน	3.46	.18	3.52	.15	-2.52*
การสหกรณ์นักเรียน	3.31	.15	3.30	.15	.49
การทำความสะอาดอาคารสถานที่	3.68	.17	3.78	.16	-3.97*
การกีฬา	3.46	.22	3.38	.18	2.53*
การสร้างเสริมวินัยนักเรียน	3.45	.16	3.48	.17	-1.34
รวมเฉลี่ย	3.47	.08	3.49	.01	-1.88

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 12 แสดงว่า ผู้บริหารโรงเรียน สังกัดกรุงเทพมหานครที่ประสบความสำเร็จในการบริหารงานแตกต่างกัน มีบทบาทในการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาประชาธิปไตย ทั้ง 5 กิจกรรม โดยรวม ไม่แตกต่างกัน แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายกิจกรรม พบว่า บทบาทในการจัดกิจกรรมการปกครองตนเองของนักเรียนและกิจกรรมการกีฬา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนกิจกรรมการทำความสะอาดอาคารสถานที่ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และกิจกรรมการสหกรณ์นักเรียน และกิจกรรมการสร้างเสริมวินัยนักเรียนไม่แตกต่างกัน

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

สาระสำคัญในบทนี้ เป็นการสรุปการวิจัยเรื่อง บทบาทของผู้บริหารโรงเรียนสังกัด กรุงเทพมหานคร ในการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาประชาธิปไตยซึ่งผู้วิจัย ได้กำหนด ประเด็นวิจัยลำดับ ดังนี้

1. ความมุ่งหมายของการศึกษาวิจัย
2. วิธีการดำเนินการวิจัย
3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
4. การเก็บรวบรวมข้อมูล
5. การวิเคราะห์ข้อมูล
6. สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล
7. อภิปรายผลการศึกษา
8. ข้อเสนอแนะ
9. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

ความมุ่งหมายของการศึกษาวิจัย

1. เพื่อศึกษาบทบาทใน 5 ด้าน คือ การวางแผน การจัดองค์การ การจัดบุคลากร การเป็นผู้นำ และการควบคุม ของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดกรุงเทพมหานคร ในการจัดกิจกรรม ที่ส่งเสริมและพัฒนาประชาธิปไตย 5 กิจกรรม คือ

- 1.1 กิจกรรมเกี่ยวกับการปกครองตนเองของนักเรียน
- 1.2 กิจกรรมสหกรณ์นักเรียน
- 1.3 กิจกรรมทำความสะอาดอาคารสถานที่
- 1.4 กิจกรรมกีฬา
- 1.5 กิจกรรมสร้างเสริมวินัยนักเรียน

2. เพื่อเปรียบเทียบบทบาทใน 5 ด้าน คือ การวางแผน การจัดองค์การ การจัด บุคลากร การเป็นผู้นำ และการควบคุมของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดกรุงเทพมหานคร ในการ จัดกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาประชาธิปไตย 5 กิจกรรม คือ

- 2.1 กิจกรรมเกี่ยวกับการปกครองตนเองของนักเรียน
- 2.2 กิจกรรมสหกรณ์นักเรียน
- 2.3 กิจกรรมทำความสะอาดอาคารสถานที่
- 2.4 กิจกรรมกีฬา
- 2.5 กิจกรรมสร้างเสริมวินัยนักเรียน

โดยจำแนกตามตัวแปร วุฒิกการศึกษา ประสบการณ์ดำรงตำแหน่ง และความสำเร็จในการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียน

วิธีการดำเนินการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้างนี้ ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 215 คน ซึ่งได้มาโดยวิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multistage Random Sampling) และสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยมีขั้นตอนการสุ่มดังนี้

1. แบ่งโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 429 โรงเรียน ซึ่งตั้งอยู่ตามพื้นที่สำนักงานเขต จำนวน 40 เขต ออกเป็น 3 กลุ่ม ตามขนาดของโรงเรียน เป็นโรงเรียนขนาดเล็ก จำนวน 192 โรงเรียน โรงเรียนขนาดกลาง จำนวน 136 โรงเรียน และโรงเรียนขนาดใหญ่ จำนวน 101 โรงเรียน
2. กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างตามตารางสัดส่วน กลุ่มตัวอย่างของนครจซี และมอร์แกน ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 215 คน
3. สุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) จากพื้นที่สำนักงานเขต จำนวน 40 เขต ด้วยวิธีการจับฉลาก ได้พื้นที่สำนักงานเขตมาเป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 20 เขต
4. สุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ในกลุ่มตัวอย่างโรงเรียนที่ได้รับรางวัลมาตรฐานดีเด่นของกรุงเทพมหานคร ในกลุ่มตัวอย่างตามข้อ 3 ได้ผู้บริหารโรงเรียนเป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 59 คน
5. สุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ในกลุ่มตัวอย่างโรงเรียนที่เหลือที่ไม่ได้รับรางวัลมาตรฐานดีเด่นของกรุงเทพมหานครในกลุ่มตัวอย่างตามข้อ 3 ด้วยวิธีการจับฉลากตามขนาดโรงเรียน ได้ผู้บริหารโรงเรียนเป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 156 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยได้จัดสร้างขึ้นเอง แบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับรายละเอียดและสถานภาพส่วนตัว ประสิทธิภาพการดำรงตำแหน่ง และความสำเร็จในการบริหารงานโรงเรียนของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารโรงเรียนในการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาประชาธิปไตยในโรงเรียนประถมศึกษานอกห้องเรียนรวม 5 กิจกรรม คือ กิจกรรมเกี่ยวกับการปกครองตนเองของนักเรียน กิจกรรมการสหกรณ์นักเรียน กิจกรรมการทำความสะอาดอาคารสถานที่ กิจกรรมการกีฬา และกิจกรรมการสร้างเสริมวินัยนักเรียน ในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร โดยแบ่งออกเป็น 5 ด้าน คือ การวางแผน การจัดองค์การ การจัดบุคลากร การเป็นผู้นำ และการควบคุม

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษานี้ ดำเนินการเป็นขั้นตอนดังนี้

1. ทำหนังสือขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม จากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ไปถึงผู้อำนวยการสำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการแจกแบบสอบถามไปยังโรงเรียนประถมศึกษาต่าง ๆ ในสังกัดกรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างผู้บริหารโรงเรียนจำนวน 215 คน

2. ทำหนังสือขอความร่วมมืออนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถามจากสำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร ไปถึงผู้บริหารโรงเรียนต่าง ๆ ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 215 คน จากจำนวนทั้งสิ้น 429 คน โดยทำการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง โดยวิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน และสุ่มแบบเจาะจง โดยสุ่มอย่างง่ายจากพื้นที่สำนักงานเขตต่าง ๆ ของกรุงเทพมหานคร จำนวน 40 เขต และได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 20 เขต เมื่อได้จำนวนสำนักงานเขตที่เป็นกลุ่มตัวอย่างแล้วก็สุ่มแบบเจาะจงโรงเรียนภายในเขต สำหรับผู้บริหารโรงเรียนที่ได้รับรางวัลมาตรฐานดีเด่นของกรุงเทพมหานคร จำนวน 59 คน และสุ่มอย่างง่ายสำหรับผู้บริหารโรงเรียนที่เหลือที่ไม่ได้รับรางวัลมาตรฐานดีเด่นของกรุงเทพมหานคร จำนวน 156 คน

3. ได้จัดส่งแบบสอบถามไปถึงผู้บริหารโรงเรียนจำนวน 215 ฉบับ โดยทางไปรษณีย์ และบางส่วนได้ดำเนินการแจกแบบสอบถามด้วยตนเอง ทั้งนี้เพื่อไปสัมภาษณ์ผู้บริหารโรงเรียนและเพื่อความรวดเร็วในการเก็บแบบสอบถามอีกด้วย
4. ได้ดำเนินการแจกแบบสอบถามไปทั้งหมดจำนวน 215 ฉบับ ปรากฏว่าแบบสอบถามได้รับกลับคืนมาทั้งสิ้นจำนวน 212 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 98.60

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการทางสถิติดังนี้

1. หาค่าร้อยละของข้อมูลส่วนบุคคล
2. หาค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของบทบาทและลักษณะการจัดกิจกรรมของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดกรุงเทพมหานคร ในการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาประชาธิปไตย จำนวนเป็นรายการกิจกรรม รายด้าน และรายชื่อ
3. ทดสอบสมมติฐานเพื่อเปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดกรุงเทพมหานคร ในการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาประชาธิปไตย จำนวนตามตัวแปร ภูมิภาคการศึกษา ประสบการณ์ดำรงตำแหน่ง และความสำเร็จในการบริหารงาน ด้วยวิธีทดสอบค่า t (t-test) การคำนวณโดยใช้คอมพิวเตอร์โปรแกรม SPSS

สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล

จากการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการวิจัยเรื่องบทบาทของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดกรุงเทพมหานคร ในการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาประชาธิปไตย ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. ผู้บริหารโรงเรียน สังกัดกรุงเทพมหานคร มีบทบาทในการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาประชาธิปไตย ทั้ง 5 กิจกรรม คือ กิจกรรมเกี่ยวกับการปกครองตนเองของนักเรียน กิจกรรมการสหกรณ์นักเรียน กิจกรรมการทำความสะอาดอาคารสถานที่ กิจกรรมการกีฬา และกิจกรรมการสร้างเสริมวินัยนักเรียน โดยรวมมีบทบาทอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาเป็นรายการกิจกรรม พบว่า บทบาทของผู้บริหารในการจัดกิจกรรมเกี่ยวกับการปกครองตนเองของนักเรียน และกิจกรรมการทำความสะอาดอาคารสถานที่ที่มีบทบาทอยู่ในระดับมาก ส่วนบทบาทของผู้บริหารในการจัดกิจกรรมการสหกรณ์นักเรียน กิจกรรมการกีฬา และกิจกรรมการสร้างเสริมวินัยนักเรียน มีบทบาทอยู่ในระดับปานกลาง

2. ผู้บริหารโรงเรียน สังกัดกรุงเทพมหานคร มีบทบาทใน 5 ด้าน คือ ด้านการวางแผน ด้านการจัดองค์การ ด้านการจัดบุคลากร ด้านการเป็นผู้นำ และด้านการควบคุม ในการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาประชาธิปไตย โดยรวมมีบทบาทอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า บทบาทของผู้บริหารในด้านการวางแผน ด้านการจัดองค์การ และด้านการควบคุม มีบทบาทอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนบทบาทของผู้บริหารด้านการจัดบุคลากร และด้านการเป็นผู้นำมีบทบาทอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาบทบาทของผู้บริหารในแต่ละด้านเป็นรายข้อ ปรากฏผลดังนี้

2.1 ด้านการวางแผน ผู้บริหารโรงเรียน สังกัดกรุงเทพมหานคร มีบทบาทในการวางแผนในการจัดกิจกรรมระยะสั้น (1 ปี) ในการวางแผนในการจัดกิจกรรมระยะยาว (3 ปี) และการติดตามประเมินผลการปฏิบัติตามแผน ในแต่ละกิจกรรม อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนบทบาทของผู้บริหารในการนำแผนที่วางไว้ไปปฏิบัติให้บรรลุเป้าหมายอยู่ในระดับมาก

2.2 ด้านการจัดองค์การ ผู้บริหารโรงเรียน สังกัดกรุงเทพมหานคร มีบทบาทในการกำหนดขั้นตอนในการปฏิบัติแต่ละกิจกรรมอยู่ในระดับมาก ส่วนบทบาทของผู้บริหารในการกำหนดอำนาจหน้าที่ความรับผิดชอบขององค์การ การจัดสรรทรัพยากรที่จำเป็นในการบริหาร และการติดตามประเมินผลการจัดองค์การในแต่ละกิจกรรมอยู่ในระดับปานกลาง

2.3 ด้านการจัดบุคลากร ผู้บริหารโรงเรียน สังกัดกรุงเทพมหานคร มีบทบาทในการจัดบุคลากรให้รับผิดชอบแต่ละกิจกรรมได้เหมาะสมกับความรู้ ความสามารถ และการติดตามประเมินผล การจัดบุคลากรให้รับผิดชอบแต่ละกิจกรรมอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนบทบาทของผู้บริหารในการมอบหมายอำนาจหน้าที่ให้บุคลากรรับผิดชอบและการประชุมชี้แจงให้บุคลากรมีความเข้าใจในการจัดแต่ละกิจกรรมอยู่ในระดับปานกลาง

2.4 ด้านการเป็นผู้นำ ผู้บริหารโรงเรียน สังกัดกรุงเทพมหานคร มีบทบาทในการเป็นผู้นำ ในการจัดแต่ละกิจกรรม การให้บุคลากรในโรงเรียนได้แสดงความคิดเห็น และข้อเสนอแนะ การติดต่อประสานงานระหว่างผู้บริหารโรงเรียนกับบุคลากรในโรงเรียน และการชักนำให้บุคลากรในโรงเรียนให้ปฏิบัติกิจกรรมในแต่ละกิจกรรม ให้ประสบความสำเร็จ อยู่ในระดับมากทุกข้อ

2.5 ด้านการควบคุม ผู้บริหารโรงเรียน สังกัดกรุงเทพมหานคร มีบทบาทในการควบคุมในการจัดแต่ละกิจกรรม การกำหนดวิธีการควบคุม การกำหนดขั้นตอน การควบคุม

การปฏิบัติงานในแต่ละกิจกรรม และการติดตามประเมินผลในการควบคุมในการจัดแต่ละกิจกรรม อยู่ในระดับปานกลางทุกข้อ

3. เปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดกรุงเทพมหานคร ในการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาประชาธิปไตย จาแนกตามวุฒิการศึกษา ประสบการณ์ดำรงตำแหน่ง และความสำเร็จในการบริหารงาน ปรากฏผลดังนี้

3.1 ผู้บริหารโรงเรียน สังกัดกรุงเทพมหานคร ที่มีวุฒิแตกต่างกัน คือ วุฒิศึกษา ปริญญาตรีและสูงกว่าปริญญาตรีมีบทบาทในการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาประชาธิปไตยทั้ง 5 กิจกรรม คือ กิจกรรมการปกครองตนเองของนักเรียน กิจกรรมการสหกรณ์นักเรียน กิจกรรมการทำความสะอาดอาคารสถานที่ กิจกรรมการกีฬาและกิจกรรมการสร้างเสริมวินัยนักเรียน โดยรวมไม่แตกต่างกัน

3.2 ผู้บริหารโรงเรียน สังกัดกรุงเทพมหานคร ที่มีประสบการณ์ในการดำรงตำแหน่งแตกต่างกัน คือ ต่ำกว่า 10 ปี และสูงกว่า 10 ปีขึ้นไป มีบทบาทในการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาประชาธิปไตย ทั้ง 5 กิจกรรม คือ กิจกรรมการปกครองตนเองของนักเรียน กิจกรรมการสหกรณ์นักเรียน กิจกรรมการทำความสะอาดอาคารสถานที่ กิจกรรมการกีฬา และกิจกรรมการสร้างเสริมวินัยนักเรียนโดยรวมไม่แตกต่างกัน แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายกิจกรรม พบว่า บทบาทของผู้บริหารในการจัดกิจกรรมการทำความสะอาดอาคารสถานที่ และกิจกรรมการสร้างเสริมวินัยนักเรียน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนกิจกรรมการกีฬา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3.3 ผู้บริหารโรงเรียน สังกัดกรุงเทพมหานคร ที่ประสบความสำเร็จในการบริหารงานแตกต่างกันคือ ได้รับรางวัลโรงเรียนมาตรฐานดีเด่น กับไม่ได้รับรางวัลโรงเรียนมาตรฐานดีเด่น มีบทบาทในการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาประชาธิปไตย ทั้ง 5 กิจกรรม คือ กิจกรรมการปกครองตนเองของนักเรียน กิจกรรมการสหกรณ์นักเรียน กิจกรรมการทำความสะอาดอาคารสถานที่ กิจกรรมการกีฬา และกิจกรรมการสร้างเสริมวินัย นักเรียน โดยรวมไม่แตกต่างกัน แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายกิจกรรม พบว่า บทบาทของผู้บริหารในการจัดกิจกรรมการทำความสะอาดอาคารสถานที่ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และกิจกรรมการกีฬาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยเรื่อง บทบาทของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดกรุงเทพมหานคร ในการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาประชาธิปไตย มีประเด็นที่ควรอภิปรายดังนี้

1. ผู้บริหารโรงเรียน สังกัดกรุงเทพมหานคร มีบทบาทในการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาประชาธิปไตย ทั้ง 5 กิจกรรม คือ กิจกรรมการปกครองตนเองของนักเรียน กิจกรรมการสหกรณ์นักเรียน กิจกรรมทำความสะอาดอาคารสถานที่ กิจกรรมการกีฬา และกิจกรรมการสร้างเสริมวินัยนักเรียน มีบทบาทอยู่ในระดับปานกลาง ที่เป็นเช่นนี้น่าจะเป็นเพราะว่าผู้บริหารโรงเรียนมีคู่มือในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาประชาธิปไตยในโรงเรียน ทำให้ผู้บริหารโรงเรียนมีความรู้ความเข้าใจในนโยบาย เป้าหมาย วัตถุประสงค์ ขอบข่าย และบทบาทของผู้บริหารโรงเรียน ในการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาประชาธิปไตยในโรงเรียนประถมศึกษาได้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น ประกอบกับกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาประชาธิปไตยได้กำหนดไว้ในแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ และแผนพัฒนาการศึกษาของกรุงเทพมหานครโดยในปี 2536 - 2539 กรุงเทพมหานครได้กำหนดนโยบายไว้ประการหนึ่ง ในการพัฒนาการศึกษา คือ "เร่งปลูกฝังประชาธิปไตยในโรงเรียน โดยการวางแผนการปฏิบัติ สนับสนุนการสร้างเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน สอดแทรกวิธีการประชาธิปไตยในทุกกลุ่มประสบการณ์โดยการส่งเสริมให้มีการเลือกตั้งประธานนักเรียน และส่งเสริมการดำเนินการที่ให้นักเรียนแสดงออกถึงคุณลักษณะตามวิถีประชาธิปไตย ได้แก่ คารวะธรรม ปัญญาธรรม และสามัคคีธรรม" (สำนักงานศึกษา กรุงเทพมหานคร. 2536 : 4) ซึ่งผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานครทุกโรงเรียน ต้องนํานโยบายของกรุงเทพมหานครดังกล่าว ไปปฏิบัติ อยู่แล้วจึงทำให้ผู้บริหารโรงเรียนมีบทบาทในการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาประชาธิปไตย ทั้ง 5 กิจกรรม อยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งสอดคล้องกับความเห็นของ โกวิท วรพิพัฒน์ และเยาวรินทร์ จันทรมัญญะ (2533 : 25 - 29) การที่ครู และผู้บริหารโรงเรียน กรุงเทพมหานคร มีบทบาทในการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาประชาธิปไตยในระดับปานกลาง อาจเนื่องมาจากสภาพโรงเรียนในกรุงเทพมหานคร มีสถานที่ไม่เหมาะสมที่นักเรียนจะทำกิจกรรมที่ได้สะดวกนัก เนื่องจากสภาพเศรษฐกิจและสังคมที่ผู้ปกครองเน้นให้นักเรียนแข่งขัน การเรียนเพื่อจะได้ศึกษาต่อในระดับสูงขึ้นไป เวลาว่างที่จะทำกิจกรรมเกี่ยวกับเรื่องนี้จึงน้อย เวลาว่างส่วนใหญ่จะนำไปใช้ในการเรียนพิเศษ เพิ่มพูนความรู้ของตนเอง

นอกจากนี้กิจกรรมส่งเสริมประชาธิปไตยนอกห้องเรียนเป็นกิจกรรมเสริมหลักสูตร ที่นอกเหนือจากการเรียน การสอนตามกลุ่มประสบการณ์ที่กำหนดไว้ในหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 ที่ต้องการ ให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้กระบวนการประชาธิปไตย ซึ่งโรงเรียนอาจจะเลือกจัดกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งหรือหลายกิจกรรมได้ตามความพร้อมของ โรงเรียน (สำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร. 2536 : 61) ผู้บริหารโรงเรียนบาง โรงเรียนจึงเลือกเฉพาะกิจกรรมที่เห็นว่าอยู่ในแนวนโยบายของกรุงเทพมหานคร ที่ต้องนำมา ปฏิบัติและนักเรียนมีเวลาว่างที่จะทำกิจกรรมนี้ได้ เช่น กิจกรรมการปกครองตนเองของนักเรียน ได้แก่ การเลือกตั้งคณะกรรมการนักเรียน หรือสภานักเรียน กิจกรรมการทำความสะอาดอาคาร สถานที่ เป็นต้น ซึ่งเป็นกิจกรรมที่นักเรียนสามารถปฏิบัติได้ในรูปแบบของคณะกรรมการร่วมกันเอง ตามลำพัง จึงทำให้บทบาทของผู้บริหารโรงเรียนในการจัดกิจกรรมการปกครองตนเองของนักเรียน และกิจกรรมการทำความสะอาดอาคารสถานที่มีบทบาทอยู่ในระดับมาก และทั้งนี้ก็เพื่อให้สอดคล้อง กับจุดมุ่งหมายของการจัดตั้งคณะกรรมการนักเรียน ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษา แห่งชาติ (2531 : 150 - 151) ได้กล่าวถึง จุดมุ่งหมายและหลักในการจัดตั้งคณะกรรมการ นักเรียนไว้อย่างชัดเจนว่า เพื่อเป็นการฝึกให้นักเรียน รู้จักการปกครองตนเองแบบประชาธิปไตย และเป็นการเตรียมตัวให้เป็นพลเมืองดีในอนาคต ซึ่งสอดคล้องกับหลักในการจัดตั้งคณะกรรมการ นักเรียน คือ ให้นักเรียนเป็นผู้ดำเนินการส่วนผู้บริหารโรงเรียนและครู มีบทบาทเป็นที่ปรึกษาเป็น ผู้คอยให้คำแนะนำช่วยเหลือให้นักเรียนปฏิบัติให้อุทิศตามรูปแบบการทำงานของประชาธิปไตย และแนะนำให้นักเรียนทำงานในขอบเขตที่เหมาะสมและถูกต้องเท่านั้น (สำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร. 2540 : 100 - 101) และจากผลการวิจัยของ สุวภีร์ จรรยาพา (2539 : 111) พบว่า การจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมประชาธิปไตยอย่างหลากหลายเพื่อให้นักเรียน มีโอกาสเลือกอย่างเต็มที่ทั้งที่มีส่วนร่วม และรับผิดชอบการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ด้วยนั้น โรงเรียน มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เช่น กิจกรรมเกี่ยวกับการปกครองตนเองของนักเรียน กิจกรรมการ ทำความสะอาดอาคารสถานที่ ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่ากิจกรรมต่าง ๆ ที่โรงเรียนและ นักเรียนร่วมกันจัดนั้นเป็นกิจกรรมที่นักเรียนส่วนใหญ่สามารถเข้าไปมีส่วนร่วมและสามารถสร้าง ชื่อเสียงให้กับโรงเรียนได้มากจึงเป็นการจูงใจสนับสนุนให้ผู้บริหารโรงเรียน ครู อาจารย์ นักเรียน ตื่นตัว และให้ความสนใจในกิจกรรมดังกล่าว เป็นผลทำให้กิจกรรมด้านอื่น ๆ เช่น กิจกรรมการสหกรณ์นักเรียน กิจกรรมการกีฬา กิจกรรมการสร้างเสริมวินัยนักเรียนอยู่ใน

ระดับปานกลาง หรือรองลงมาจากกิจกรรมดังกล่าวข้างต้น ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ
ปรีดา รุ่งโรจน์ (2532 : บทคัดย่อ) ได้วิจัยเรื่อง การบริหารกิจกรรมส่งเสริมประชาธิปไตย
ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสมุทรปราการ พบว่า กิจกรรม
ที่จัดแล้วประสบความสำเร็จมากที่สุด และส่งผลให้เกิดคุณธรรม ด้านการระดม สามัคคีธรรม
และปัญญาธรรม ได้แก่ กิจกรรมอาหารกลางวัน กิจกรรมทำความสะอาดอาคารสถานที่ และ
กิจกรรมการปกครองตนเองของนักเรียน

2. ผู้บริหารโรงเรียน สังกัดกรุงเทพมหานคร มีบทบาทใน 5 ด้าน คือ ด้านการ
วางแผน ด้านการจัดองค์การ ด้านการจัดบุคลากร ด้านการเป็นผู้นำ และด้านการควบคุม
ในการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาประชาธิปไตย โดยรวม มีบทบาทอยู่ในระดับปานกลาง
ที่เป็นเช่นนี้ เพราะว่า สำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร ได้จัดทำคู่มือในการจัดกิจกรรมเพื่อ
ส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร ให้โรงเรียนประถม
ศึกษา นำไปเป็นแนวทางหรือกรอบในการจัดกิจกรรม ซึ่งจะมีรายละเอียดขั้นตอน ในการปฏิบัติ
แต่ละกิจกรรม ว่านักเรียนต้องปฏิบัติอย่างไร ครูผู้สอนต้องมีบทบาทอย่างไร และผู้บริหาร
โรงเรียนมีบทบาทอย่างไร จึงทำให้ผู้บริหารโรงเรียนมีแนวทางหรือนโยบายในการจัดกิจกรรม
อยู่แล้ว โดยไม่ต้องไปดำเนินการตามกระบวนการบริหารมากนัก ซึ่งสอดคล้องกับแนวนโยบาย
ของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ที่ได้จัดทำคู่มือในการจัดกิจกรรมการเรียน
การสอนเพื่อพัฒนาประชาธิปไตย ในโรงเรียนประถมศึกษา เพื่อเป็นแนวทางให้โรงเรียนประถม
ศึกษาทั่วประเทศ นำไปจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาประชาธิปไตย ทั้งนี้เนื่องจากใน
ปี 2527 สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ได้สำรวจโรงเรียนที่จัดกิจกรรม
ที่ส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน พบว่า มีโรงเรียนที่ได้ริเริ่มจัดกิจกรรมนี้ในโรงเรียน
มากกว่า 4,000 โรงเรียน และแต่ละโรงเรียนก็มีรูปแบบในการจัดที่หลากหลายกันออกไป
ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติได้พิจารณาแล้วเห็นว่า หากปล่อยให้การจัด
กิจกรรมส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน เป็นไปโดยขาดแนวทางที่เหมาะสม อาจจะทำให้
เกิดผลเสียมากกว่าผลดี สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติจึงได้จัดทำคู่มือ
การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาประชาธิปไตยในโรงเรียนประถมศึกษา ขึ้นเพื่อให้
โรงเรียนประถมศึกษาทั่วประเทศใช้เป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมส่งเสริมประชาธิปไตยใน
โรงเรียนต่อไป (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2531 : 1 - 2)

จากผลงานวิจัย สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ สุชีพ อินทรวิชัย (2537 : 81) ที่ศึกษาปัญหาการบริหารโครงการสนับสนุนกิจกรรมประชาธิปไตยในโรงเรียนของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดสระบุรี ใน 4 ด้าน คือ ด้านการวางแผน ด้านการจัดรูปงาน ด้านการดำเนินงาน และด้านการประเมินผล โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ วิรัตน์ สุกุณา (2531 : 78) ศึกษาพบว่า ปัญหาการบริหารกิจกรรมนักเรียนของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัด นครศรีธรรมราช ด้านการวางแผน ด้านการจัดหน่วยงาน ด้านการจัดคนเข้าทำงาน ด้านการอำนวยความสะดวก ด้านการประสานงาน ด้านการรายงาน และด้านงบประมาณ โดยรวม มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง เช่นเดียวกัน

เมื่อพิจารณาบทบาทของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดกรุงเทพมหานคร ในการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาประชาธิปไตยในแต่ละด้าน เป็นรายชื่อ พบว่า

2.1 ด้านการวางแผน ผู้บริหารโรงเรียน สังกัดกรุงเทพมหานคร มีบทบาทในการวางแผน ในการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริม และพัฒนาประชาธิปไตย โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ที่เห็นเช่นนั้น น่าจะเป็นเพราะว่า ผู้บริหารโรงเรียนยังขาดความรู้ความเข้าใจในการวางแผนและให้ความสำคัญในการวางแผนค่อนข้างน้อย และขาดข้อมูลที่ถูกต้อง เพื่อใช้ในการวางแผน และไม่ค่อยมีการติดตามประเมินผลในการปฏิบัติตามแผนว่ากิจกรรมที่จัดมีปัญหาอุปสรรคอะไรหรือไม่มีปัญหา จะได้แก้ไขปรับปรุงได้ทันที่ ดังที่ สมบูรณ์ อุปถัมภ์ (2532 : 94) ได้วิจัยพบว่า อุปสรรคที่เกิดจากการวางแผน คือการขาดความรู้ หลักวิชาที่เกี่ยวกับวิธีการวางแผน และไม่ให้ความสำคัญเพียงพอ ซึ่งสอดคล้องกับทัศนะของ สิบปันท์ เกตุทัต (2528 : 4 - 5) ที่กล่าวไว้ว่า ผู้บริหารคือผู้ตัดสินใจจะใช้ความคิดเห็นของตนเองมากกว่าจะตัดสินใจโดยให้ข้อมูล ทำให้การบริหารกิจกรรมที่พัฒนาและส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียนด้านการวางแผน มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สมบูรณ์ แก้วมาก (2531 : 146) ที่ศึกษาการบริหาร โครงการอาหารกลางวันของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดพัทลุง ด้านการวางแผน พบว่า มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง เช่นเดียวกัน นอกจากนี้ประกอบกับผู้บริหารโรงเรียน ไม่ค่อยมีเวลาเพียงพอในการติดตามกำกับดูแลการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาประชาธิปไตย เนื่องจากมีภาระกิจในโรงเรียนด้าน ๆ อื่นอีกมาก และเห็นว่า มีคู่มือในการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมประชาธิปไตยอยู่แล้ว จึงมอบ

ให้ครูในโรงเรียนได้ศึกษาคู่มือการจัดกิจกรรมอย่างละเอียดถี่ถ้วน เพื่อประโยชน์ในการวางแผนได้อย่างมีประสิทธิภาพ และจะช่วยให้นักลากรในโรงเรียนได้มีความรู้ ความเข้าใจในนโยบายวัตถุประสงค์และแนวทางการปฏิบัติในการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาประชาธิปไตยจนสามารถนำไปปฏิบัติให้บรรลุตามวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายที่วางไว้ ซึ่งจากผลการวิจัย จึงพบว่า บทบาทของผู้บริหารในการนำแผนที่วางไว้ไปปฏิบัติให้บรรลุเป้าหมาย มีบทบาทอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ประดิษฐ์ ระสีตานนท์ (2528 : 4) ที่เสนอแนะว่า ควรจัดให้มีการประชุมสัมมนาร่วมกัน ระหว่างผู้บริหารโรงเรียนและบุคลากรในโรงเรียนร่วมจัดทำแผนในการจัดกิจกรรมอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง เพื่อจะได้มีความรู้เกี่ยวกับการวางแผนเพิ่มมากขึ้น

2.2 ด้านการจัดองค์การ ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร มีบทบาทในการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาประชาธิปไตย ด้านการจัดองค์การโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า การจัดองค์การในการบริหาร กิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาประชาธิปไตยในโรงเรียนมักจะถูกละเลยไม่ค่อยได้รับการเอาใจใส่จากผู้บริหารโรงเรียนเท่าที่ควร ทั้งนี้สาเหตุอาจจะมาจากผู้บริหารโรงเรียนยังขาดความรู้ ความเข้าใจในหลักการจัดองค์การ ทำให้ระบบงานขาดความชัดเจน ขาดแนวทางในการประสานงานระหว่างผู้บริหารกับครูในโรงเรียน และไม่ค่อยได้รับการเอาใจใส่จากผู้บริหารโรงเรียนในการจัดองค์การในการบริหารงานกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาประชาธิปไตย ทำให้บุคลากรไม่เข้าใจในบทบาทหน้าที่ของตนเอง ก่อให้เกิดปัญหาความไม่มั่นใจ ในการทำงานของบุคลากร อย่างไรก็ตามจากการที่สำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร ได้จัดทำคู่มือในการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียนประถมศึกษา เพื่อให้โรงเรียนใช้เป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมประชาธิปไตย (สำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร. 2534 : คำชี้แจง) และได้จัดให้มีการประชุมสัมมนาผู้บริหารโรงเรียน และครูผู้รับผิดชอบการจัดกิจกรรมเป็นประจำ ทำให้ผู้บริหารโรงเรียนได้ตระหนักถึงการมอบหมายงาน การกำหนดขั้นตอนในการปฏิบัติแต่ละกิจกรรม จึงทำให้ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารมีบทบาทอยู่ในระดับมาก และการกำหนดอำนาจหน้าที่ความรับผิดชอบขององค์การการจัดสรรทรัพยากรที่จำเป็น ในการบริหาร และการติดตามประเมินผลในการจัดองค์การในแต่ละกิจกรรมอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของสมบุรณ์ อุบลมณี (2532 : 147) ที่ได้กล่าวไว้ว่า การจัดองค์การให้มีประสิทธิภาพ ผู้บริหารโรงเรียนต้องคำนึงถึงทักษะ ความรู้ ความสามารถของสมาชิกผู้ปฏิบัติงานเป็นสำคัญ

พร้อมทั้งจัดสรรทรัพยากรอื่น ๆ ให้มีความเหมาะสมเพื่อให้สมาชิกผู้ปฏิบัติงานเกิดความสำนึก รับผิดชอบในการปฏิบัติงาน ให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดเท่าที่จะเป็นไปได้ เพราะการจัดโครงสร้าง ขององค์การ เป็นการจัดระเบียบงานที่มีผลต่อความสำเร็จ และความล้มเหลวของงาน ซึ่ง สุวรรณ จันทร์สม (2527 : 64) กล่าวว่า ความสำเร็จของการบริหารมีมากน้อยเพียงใด ขึ้นอยู่กับการจัดองค์การ เพราะการจัดองค์การจะช่วยให้ผู้ร่วมงานทุกคนรวมกำลังกันปฏิบัติงาน ให้บรรลุได้ตามความมุ่งหมาย

2.3 ด้านการจัดบุคลากร ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร มีบทบาทในการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาประชาธิปไตย ด้านการจัดบุคลากรให้รับผิดชอบ แต่ละกิจกรรมโดยรวม มีบทบาทอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เป็นเพราะว่า ในคู่มือการจัดกิจกรรม การเรียนการสอน เพื่อพัฒนาประชาธิปไตย ในโรงเรียนประถมศึกษา เล่ม 2 ของสำนักงาน คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2531 : ศพนา) ได้กำหนดไว้ว่าในการศึกษาคู่มือนี้ ขอให้โรงเรียนตั้งคณะกรรมการ ซึ่งประกอบด้วยครูฝ่ายวิชาการ และครูผู้รับผิดชอบโครงการและ คณะครูจำนวน 3 - 5 คน เป็นคณะกรรมการศึกษาคู่มือนี้โดยละเอียด แล้วประชุมคณะครูใน โรงเรียนเพื่อชี้แจง และทำความเข้าใจ ในแง่ของการปฏิบัติงานของคณะครูในแต่ละห้องเรียน ให้ตรงกัน เพื่อจะได้ร่วมมือกันทำงานต่อไป ซึ่งสอดคล้องกับข้อคิดของนักวิชาการในต่างประเทศ ได้แก่ แอนเดอร์สัน และพิกฟอร์ด (Anderson and Pigford. 1987 : 67 - 68) อาจารย์ทางการบริหารการศึกษาแห่งมหาวิทยาลัยเซาท์คาโรไลนา ได้ให้ข้อเสนอแนะแนวทาง ปฏิบัติ เพื่อให้ผู้บริหารโรงเรียนแต่ละคนสามารถพัฒนาตนเองให้เป็นผู้นำทางวิชาการได้ว่า "ผู้บริหารจะต้องกระจายความรับผิดชอบในงานให้ตรงตามความถนัด และความสามารถของ แต่ละบุคคล" ผลการวิจัยจึงพบว่า บทบาทของผู้บริหารในการมอบหมายอำนาจหน้าที่ให้บุคลากร รับผิดชอบในแต่ละกิจกรรม และการประชุมชี้แจงให้บุคลากรมีความเข้าใจในการจัดแต่ละ กิจกรรม มีบทบาทอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ปรีดา รุ่งโรจน์ (2532 : บทคัดย่อ) ในการวิจัยเรื่องการบริหารกิจกรรมส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดสมุทรปราการ พบว่า ในการวางแผนโรงเรียน ส่วนใหญ่มีการจัดทำแผน แผนที่ชัดเจนมากที่สุด คือ แผนปฏิบัติการประจำปี โดยกำหนด วัตถุประสงค์และเป้าหมาย เพื่อสนองนโยบายหน่วยงานระดับเหนือ ในการจัดทำแผนผู้บริหาร และบุคลากรในโรงเรียน เป็นผู้ร่วมกันวางแผน ในด้านโครงสร้างในการบริหาร ส่วนใหญ่

ประกอบด้วยผู้บริหาร เป็นหัวหน้าโครงการ และมอบหมายให้ครูที่รับผิดชอบแต่ละกิจกรรมเป็น คณะทำงาน จะร่วมกันกำหนดโครงสร้าง โดยผู้บริหารมีหน้าที่แต่งตั้งคณะกรรมการจัดกิจกรรม ส่งเสริมประชาธิปไตย ครูหัวหน้าโครงการมีหน้าที่จัดกิจกรรมส่งเสริมประชาธิปไตย และ คณะกรรมการจัดกิจกรรมส่งเสริมประชาธิปไตย มีหน้าที่ให้คำปรึกษาคณะกรรมการนักเรียน ในด้านการดำเนินการส่วนใหญ่มีการประชุมแจ้งวัตถุประสงค์ในการทำงาน โดยมีหัวหน้า โครงการและคณะกรรมการจัดกิจกรรมส่งเสริมประชาธิปไตย เป็นผู้รับผิดชอบการจัดกิจกรรม ส่วนปัญหาและอุปสรรคในการบริหารกิจกรรมส่งเสริมประชาธิปไตย ส่วนใหญ่มีปัญหาคณากร มีเวลาจำกัดในการวางแผน ขาดแคลนงบประมาณในการดำเนินการ และขาดการติดตาม ประเมินผลอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยพบว่าการติดตาม ประเมินผล การจัด บุคลากรให้รับผิดชอบแต่ละกิจกรรม ผู้บริหารมีบทบาทอยู่ในระดับปานกลาง

2.4 ด้านการเป็นผู้นำ ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร มีบทบาทในการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาประชาธิปไตย โดยรวมอยู่ในระดับมากทุกข้อ คือ การให้บุคลากรในโรงเรียนได้แสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ การติดต่อประสานงาน ระหว่างผู้บริหารโรงเรียนกับบุคลากรในโรงเรียน และการชักนำให้บุคลากรในโรงเรียนให้ ปฏิบัติกิจกรรมในแต่ละกิจกรรมให้ประสบความสำเร็จ ทั้งนี้ เป็นเพราะการบริหารให้ประสบ ความสำเร็จตามจุดมุ่งหมายอย่างมีประสิทธิภาพได้นั้น ขึ้นอยู่กับผู้นำหรือผู้บังคับบัญชา เพราะผู้บังคับ บัญชาหรือผู้นำนั้น ถือว่าเป็นหลักชัยของหน่วยงาน และเป็นดวงประทีปของผู้ปฏิบัติหรือผู้ใต้บังคับ บัญชา ซึ่งในการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาประชาธิปไตยในโรงเรียนประถมศึกษา จะบรรลุ ความสำเร็จหรือไม่ ขึ้นอยู่กับผู้บริหารโรงเรียนจะต้องมีความเป็นผู้นำ ในฐานะผู้บังคับบัญชาที่จะ นำผู้ใต้บังคับบัญชาให้ปฏิบัติงานดังกล่าวให้บรรลุผลสำเร็จ ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของ สอนอง เครือมาก (2534 : 1022 - 1023) ได้กล่าวถึงบทบาทของผู้บริหารโรงเรียนต่อการดำเนินงาน จัดกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพนั้น ผู้บริหารต้องกำหนดนโยบาย เป้าหมาย วัตถุประสงค์และวางแผนงานของโรงเรียนอย่างชัดเจน เป็นผู้ริเริ่มในการวางแผนงาน การจัด กิจกรรมต่าง ๆ ที่ส่งเสริมและพัฒนาประชาธิปไตย และจากผลการประชุมสัมมนาของสำนักงาน คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2532 : 33 - 35) ที่ได้สัมมนาเกี่ยวกับการจัด กิจกรรม เพื่อพัฒนาและส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียนประชาธิปไตยดีเด่น ได้สรุปถึงบทบาท ของผู้บริหารที่เป็นปัจจัยสำคัญในการจัดกิจกรรมไว้หลายประการ ซึ่งผู้บริหารต้องนำไปปฏิบัติ คือ

ผู้บริหารต้องกำหนดนโยบายกิจกรรมการเรียน การสอน เพื่อพัฒนาประชาธิปไตยในโรงเรียน โดยมีโครงการบรรจุไว้ในแผนปฏิบัติการของโรงเรียน และผู้บริหารต้องให้การสนับสนุนการจัดกิจกรรมประชาธิปไตยในโรงเรียนอย่างจริงจังและต่อเนื่อง นอกจากนี้ความเป็นผู้นำของผู้บริหารในด้านต่าง ๆ ยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ จันทรานี สงวนนาม (2533 : 152) ที่ได้วิจัยเรื่องคุณลักษณะบางประการของผู้บริหาร บรรยากาศของโรงเรียนและความพึงพอใจในงานที่สัมพันธ์กับความสำเร็จของโรงเรียนประถมศึกษา พบว่า พฤติกรรมการเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน เป็นพฤติกรรมที่สามารถชี้ทำนายความสำเร็จของโรงเรียนประถมศึกษาได้ จึงนับได้ว่าเป็นพฤติกรรมที่สมควรได้รับการเสริมสร้างและพัฒนาให้เกิดขึ้น แก่ผู้บริหารในโรงเรียนประถมศึกษาโดยทั่วไป

2.5 ด้านการควบคุม ผู้บริหารโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร มีบทบาทในการควบคุมการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาประชาธิปไตย โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ทุกข้อ คือ การกำหนดวิธีการควบคุม การกำหนดขั้นตอนในการควบคุมการปฏิบัติงาน และการติดตามประเมินผลในการจัดแต่ละกิจกรรม ทั้งนี้เป็นเพราะว่าผู้บริหารโรงเรียนค่อนข้างจะเห็นความสำคัญของการควบคุมงานน้อยกว่าด้านอื่น ๆ ประกอบกับผู้บริหารโรงเรียนได้มอบหมายอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบ ให้คณะครูเป็นคณะทำงานรับผิดชอบในการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมประชาธิปไตยแล้ว จะเห็นได้จากผลการวิจัยบทบาทของผู้บริหารในการจัดบุคลากรจะอยู่ในระดับมากและผู้บริหารเห็นว่าคณะครูก็มีคู่มือในการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมประชาธิปไตยใช้เป็นแนวทางแล้ว บทบาทของผู้บริหารในการควบคุม จึงอยู่ในระดับปานกลางทุกข้อ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สุวัณรี วรรณภา (2539 : 110) ที่วิจัยเรื่องการพัฒนาประชาธิปไตยในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่ สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตกรุงเทพมหานคร พบว่า ด้านการจัดองค์การบริหารให้มีลักษณะเป็นประชาธิปไตย ตามความเห็นของผู้บริหารโรงเรียน พบว่า บุคลากรในโรงเรียนยอมรับบทบาทหน้าที่ของกันและกัน และให้ความร่วมมือด้วยความเต็มใจ

3. เปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ในการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาประชาธิปไตย จานแนกตามตัวแปรวุฒิการศึกษา ประสบการณ์ดำรงตำแหน่ง และความสำเร็จในการบริหารงาน ปรากฏผลดังนี้

3.1 ผู้บริหารโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ที่มีวุฒิการศึกษาปริญญาตรี และสูงกว่าปริญญาตรี มีบทบาทใน 5 ด้าน ในการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาประชาธิปไตย ทั้ง 5 กิจกรรม โดยรวมไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้ เป็นเพราะว่า สำนัการศึกษา กรุงเทพมหานคร ได้กำหนดนโยบายด้านการพัฒนาประชาธิปไตยในโรงเรียนประถมศึกษาไว้อย่างชัดเจน และมีการจัดทำคู่มือการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาประชาธิปไตย ไว้เป็นแนวปฏิบัติอย่างชัดเจน ทำให้ผู้บริหารโรงเรียนนำไปใช้ได้ผล เกิดความเข้าใจตรงกันและร่วมกันพัฒนาประชาธิปไตยในโรงเรียนไปในทิศทางเดียวกัน ประกอบกับ สำนัการศึกษา กรุงเทพมหานคร ได้มีการฝึกอบรมบุคลากรเพื่อเตรียมเข้าสู่ตำแหน่งโดยมีเป้าหมายที่จะสร้างผู้บริหารที่มีความรู้ ความสามารถ มีเจตคติที่ดี มีทักษะและมีประสบการณ์ที่สำคัญที่สุด คือ ความตั้งใจ ความเชื่อมั่นในตนเอง ของผู้บริหารว่าจะสามารถปฏิบัติในตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพและเต็มความสามารถ ซึ่งในการจัดอบรมของสำนักการศึกษา กรุงเทพมหานครใช้หลักสูตรเดียวกัน ไม่แยกวุฒิทางการศึกษา ผู้บริหารทุกคนจึงผ่านการอบรมในหลักสูตร และระยะเวลาที่เท่ากัน อีกทั้งผู้บริหารได้รับการประชุมอบรม สัมมนาหลักสูตรอื่น ๆ ที่เหมือนกัน จึงอาจเป็นผลให้ผู้บริหารโรงเรียนซึ่งมีวุฒิการศึกษาที่ต่างกัน ได้รับความรู้และประสบการณ์เท่ากัน สอดคล้องกับคำกล่าวของ อรุณ รัชชธรรม (2527 : 28) ที่กล่าวว่า เมื่อมองในแง่เหตุผลของคนแล้วโดยพื้นฐานทั่ว ๆ ไปมนุษย์ส่วนใหญ่มีแนวโน้มที่จะเหมือนกันมากกว่าแตกต่างกัน จากเหตุผลดังกล่าว ทำให้ผู้บริหารโรงเรียนที่มีวุฒิการศึกษาต่างกัน มีการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาประชาธิปไตยในโรงเรียนไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ เกษม มีเสน (2537 : 80) ที่พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนที่มีวุฒิการศึกษาปริญญาตรีลงมาและสูงกว่าปริญญาตรี มีบทบาทในการจัดกิจกรรมการสร้างเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียนมัธยมศึกษา ของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 2 ไม่แตกต่างกัน นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สุวารี วรรณภา (2539 : 114) ซึ่งวิจัยพบว่า ผู้บริหารโรงเรียนที่มีวุฒิการศึกษาปริญญาตรี และสูงกว่าปริญญาตรี มีทัศนะต่อการพัฒนาประชาธิปไตยไม่แตกต่างกัน

3.2 ผู้บริหารโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ที่มีประสบการณ์ดำรงตำแหน่งต่ำกว่า 10 ปี และสูงกว่า 10 ปีขึ้นไป มีบทบาทใน 5 ด้าน ในการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาประชาธิปไตยทั้ง 5 กิจกรรม โดยรวมไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐาน

ที่ตั้งไว้ ทั้งนี้เป็นเพราะว่าเนื่องจากผู้ที่มีประสบการณ์ทางการบริหารต่ำกว่า 10 ปีนั้น ระยะเวลาที่จบการศึกษายังไม่มากนัก วิชาความรู้ที่ได้เรียนมายังใหม่อ้อย ส่วนผู้ที่มีประสบการณ์ 10 ปีขึ้นไป ประสบการณ์การทำงานที่สะสมมา จะมีส่วนช่วยในการแก้ปัญหาหรือวิเคราะห์เรื่องต่าง ๆ ได้ดีเช่นกัน ดังนั้น บทบาทในการจัดกิจกรรมจึงไม่แตกต่างกัน ประกอบกับผู้บริหารโรงเรียนส่วนใหญ่ได้เข้ารับการอบรมปรับปรุงประสิทธิภาพ การบริหารโรงเรียนตามนโยบายของสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานครอยู่เสมอ ทำให้ผู้บริหารโรงเรียนได้มีโอกาสได้รับความรู้ ความเข้าใจและเพิ่มพูนประสบการณ์ ในการบริหารงานในขอบข่าย ภาระหน้าที่ของการบริหารงานโรงเรียนทั้ง 6 งานอยู่เสมอ ซึ่งช่วยให้ผู้บริหารโรงเรียนที่เข้าดำรงตำแหน่งเกิดความมั่นใจในการบริหารงานโรงเรียน และสามารถจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาประชาธิปไตยได้ไม่แตกต่างกับผู้บริหารโรงเรียนที่มีประสบการณ์ดำรงตำแหน่งตั้งแต่ 10 ปีขึ้นไป นอกจากนี้ผู้บริหารโรงเรียนยังสามารถหาความรู้เพิ่มเติม และเพิ่มพูนประสบการณ์ให้กับตนเองได้ เช่น การเข้ารับการอบรม การประชุมสัมมนา การศึกษาดูงาน และจากการศึกษาจากตำรา และประการสำคัญน่าจะเป็นเพราะว่า การจัดกิจกรรมประชาธิปไตยในโรงเรียน เป็นโครงการที่ดำเนินการตามนโยบายของสำนักงานการศึกษา ของกรุงเทพมหานคร โดยให้ทุกโรงเรียนเริ่มดำเนินการโครงการนี้พร้อมกัน ในปีการศึกษา 2528 การบริหารโครงการสนับสนุนกิจกรรมประชาธิปไตยในโรงเรียน ผู้บริหารโรงเรียนส่วนใหญ่จึงบริหารโครงการนี้ตามแนวทางที่สำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร ได้เสนอไว้ในคู่มือ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาประชาธิปไตยในโรงเรียน จึงทำให้ผู้บริหารโรงเรียนไม่ว่าจะมีประสบการณ์ดำรงตำแหน่งมากน้อยเพียงไร มีบทบาทใน 5 ด้าน ในการจัดกิจกรรม 5 กิจกรรมไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ วิรัตน์ สุกุม (2533 : 85 - 86) พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนที่มีประสบการณ์ต่างกันมีทัศนคติต่อปัญหาการบริหารกิจกรรมนักเรียนด้านการวางแผนการจัดหน่วยงาน การจัดคนเข้าทำงาน การอำนวยความสะดวก การประสานงาน การรายงาน และการจัดงบประมาณ ไม่แตกต่างกัน แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายกิจกรรม พบว่า บทบาทของผู้บริหารในการจัดกิจกรรมทำความสะอาดอาคารสถานที่ และกิจกรรมการสร้างเสริมวินัยนักเรียน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งนี้ เป็นเพราะว่าจากข้อมูลที่ได้จากการวิจัยพบว่า ผู้บริหารโรงเรียนจัดกิจกรรมทำความสะอาดอาคารสถานที่ทุกโรงเรียน โดยให้นักเรียนทุกคนเป็นผู้ดำเนินการทำความสะอาดร่วมกับภารโรง ซึ่งส่วนใหญ่

ให้มีการแบ่งบริเวณโรงเรียนออกเป็นสวน ๆ แล้วมอบให้นักเรียนทำความสะอาด ซึ่งเป็นไปตามวัตถุประสงค์และนโยบายของสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร ที่ได้ให้ความสำคัญของกิจกรรมทำความสะอาดอาคารสถานที่ว่า การทำความสะอาดอาคารสถานที่ ไม่ใช่หน้าที่ของภารโรง แต่เพียงผู้เดียว ควรมอบให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการจัดทำกิจกรรมเพราะ เป็นการฝึกให้เด็กได้ทำงานด้วยตนเอง รู้จักรับผิดชอบงานที่ตนได้รับมอบหมาย จึงทำให้ผู้บริหารโรงเรียนมีบทบาทในการจัดกิจกรรม ทำความสะอาดอาคารสถานที่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของปริดา รุ่งโรจน์ (2533 : 267) พบว่า บทบาทของผู้บริหารในการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาประชาธิปไตยในโรงเรียนที่ปฏิบัติแล้ว ประสบความสำเร็จมากที่สุด คือกิจกรรมทำความสะอาดสถานที่ ทั้งนี้เป็นเพราะว่า โรงเรียนได้ดำเนินการมอบหมายให้นักเรียนได้รับผิดชอบในการจัดทำร่วมกับภารโรง โดยการดำเนินการบริหารของคณะกรรมการนักเรียน โดยมีครูเป็นที่ปรึกษา สำหรับกิจกรรมสร้างเสริมวินัยนักเรียน สำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร ได้ให้โรงเรียนประถมศึกษาในสังกัด ดำเนินการจัดทำกิจกรรมสร้างเสริมวินัยนักเรียนตามโครงการสร้างเสริมวินัยทั่วประเทศ ตามนโยบายของรัฐบาล ด้านการส่งเสริมวัฒนธรรมและวินัยแห่งชาติ มีกระทรวงศึกษาธิการ และกระทรวงมหาดไทย เป็นหน่วยงานดำเนินการ และสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติเป็นหน่วยงานประสาน โดยมีกลุ่มเป้าหมายที่นักเรียนอนุบาลประถมศึกษาและมัธยมทั่วประเทศ เพื่อให้เกิดความเป็นระเบียบวินัยและฝึกความเป็นประชาธิปไตย ผู้บริหารโรงเรียนจึงต้องมีบทบาทในการจัดกิจกรรมสร้างเสริมวินัยนักเรียนเพื่อสนองตอบนโยบายของรัฐบาลและกรุงเทพมหานครอย่างจริงจังและต่อเนื่อง บทบาทของผู้บริหารโรงเรียนจึงแตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับประสบการณ์ของผู้บริหารโรงเรียน

ส่วนกิจกรรมการกีฬา ผู้บริหารโรงเรียนมีบทบาทในการจัดกิจกรรมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ที่เป็นเช่นนี้ เพราะว่าโรงเรียนจัดกิจกรรมกีฬา โดยให้ครูอาจารย์เป็นผู้จัดเป็นส่วนใหญ่ และมีคณะกรรมการนักเรียนร่วมจัดกิจกรรมนี้ด้วย กีฬาที่โรงเรียนจัดมากที่สุดได้แก่ กีฬาภายในโรงเรียน สำหรับความมุ่งหมายในการจัดกีฬาก็เพื่อเป็นการส่งเสริมความเป็นนักกีฬา นอกจากนั้นก็เพื่อสร้างกำลังใจ กำลังใจ ให้สมบูรณ์ และให้รู้จักแพ้รู้จักชนะ และเพื่อชื่อเสียงของนักเรียนและโรงเรียน ซึ่งเป็นไปตามความสำคัญของการจัดกิจกรรมกีฬา ที่ ไพโรจน์ นาคะสุวรรณ และวันนอร์ มะทา (2528 : 64) กล่าวว่า การแข่งขันกีฬา จะต้องให้นักเรียนเข้าใจว่า เป็นการแข่งขัน เพื่อนำใจ

นักกีฬา จุดมุ่งหมายของกีฬาที่มุ่งเฉพาะความเป็นนักกีฬา รู้จักแพ้ชนะ สร้างกำลังใจและกายให้สมบูรณ์ ซึ่งบทบาทของผู้บริหารโรงเรียนที่มีประสบการณ์แตกต่างกัน จึงมีบทบาทในการจัดกิจกรรมกีฬาแตกต่างกัน

3.3 ผู้บริหารโรงเรียน สังกัดกรุงเทพมหานคร ที่ได้รับรางวัลมาตรฐานดีเด่น กับไม่ได้รางวัลมาตรฐานดีเด่น มีบทบาทใน 5 ด้าน ในการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาประชาธิปไตยทั้ง 5 กิจกรรม โดยรวมไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้เป็นเพราะว่า สำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร ได้จัดทำคู่มือในการจัดกิจกรรม เพื่อส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร เพื่อให้ผู้บริหารโรงเรียน และครูผู้สอน ได้ใช้เป็นคู่มือประกอบการจัดกิจกรรม เพื่อส่งเสริมประชาธิปไตย ซึ่งผู้บริหารโรงเรียนจะใช้คู่มือเล่มเดียวกันหมด ไม่ว่าจะเป็นโรงเรียนที่ได้รับรางวัลมาตรฐานดีเด่น หรือโรงเรียนที่ไม่ได้รับรางวัลมาตรฐานดีเด่น ประกอบกับในเกณฑ์การประเมินโรงเรียนมาตรฐานดีเด่น ได้กำหนดเกณฑ์ในการประเมินโรงเรียนมาตรฐานดีเด่นไว้ 9 องค์ประกอบ และองค์ประกอบในการบริหารอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมการบริหารกิจกรรมนักเรียน ได้แก่ การตั้งสถานศึกษา หรือคณะกรรมการนักเรียน กิจกรรมการสหกรณ์นักเรียน กิจกรรมกีฬาและนันทนาการ และกิจกรรมสร้างเสริมวินัยนักเรียนเป็นองค์ประกอบที่ใช้เป็นเกณฑ์ในการพิจารณาด้วย (สำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร. 2540 : 29 - 68) ฉะนั้นโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร ผู้บริหารจะต้องส่งเสริมและจัดกิจกรรมดังกล่าว เพื่อใช้เป็นเกณฑ์ในการประเมินโรงเรียนมาตรฐานดีเด่นและไม่ดีเด่นเหมือนกัน บทบาทของผู้บริหารโรงเรียนในการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาประชาธิปไตย ไม่ว่าจะเป็นโรงเรียนที่ได้รับรางวัลโรงเรียนมาตรฐานดีเด่นหรือไม่ได้รับรางวัลมาตรฐานดีเด่น จึงไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของจันทร์านิ สงวนนาม (2533 : 150) พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนที่ประสบความสำเร็จและผู้บริหารโรงเรียนที่ยังไม่ประสบความสำเร็จมีแบบผู้นำไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ผู้บริหารทั้งสองกลุ่ม ส่วนใหญ่มีความคุ้นเคยกับงานมากกว่าแบบมุ่งสัมพันธ์ แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายกิจกรรมพบว่า บทบาทของผู้บริหารในการจัดกิจกรรมการทำความสะอาดอาคารสถานที่ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งนี้ เป็นเพราะว่า กิจกรรมการทำความสะอาดอาคารสถานที่เป็นกิจกรรมหนึ่งที่อยู่ในเกณฑ์การประเมินโรงเรียนมาตรฐานดีเด่นของกรุงเทพมหานคร และอยู่ในนโยบายหลักของกรุงเทพมหานคร และเป็นกิจกรรมที่มองเห็นเป็นรูปธรรมอย่างชัดเจน ผู้บริหารโรงเรียนจึงมี

บทบาทในการจัดกิจกรรมแตกต่างกัน เช่นเดียวกับกิจกรรมการกีฬาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ก็เนื่องจากเป็นกิจกรรมหนึ่งที่อยู่ในเกณฑ์การประเมินโรงเรียนมาตรฐานดีเด่นของกรุงเทพมหานคร เช่นเดียวกัน

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะสำหรับหน่วยงาน

1.1 สำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร ซึ่งมีหน้าที่เกี่ยวข้องโดยตรงในการจัดการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา ในสังกัดกรุงเทพมหานคร ควรมีนโยบายกระตุ้นให้ผู้บริหารโรงเรียนต่าง ๆ ทำงานอย่างเต็มความสามารถ โดยให้เห็นความสำคัญของการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาประชาธิปไตย มากกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน โดยเฉพาะในการจัดกิจกรรมสหกรณ์นักเรียน กิจกรรมการสร้างเสริมวินัยนักเรียน เป็นต้น ซึ่งจากผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารยังให้ความสำคัญน้อยกว่ากิจกรรมด้านอื่น ๆ ด้วยการจัดฝึกอบรมสัมมนา และการพาผู้บริหารไปศึกษาดูงานโรงเรียนต่าง ๆ ที่ดีเด่น และควรมีการติดตามผลงานการอบรม และการไปดูงานของผู้บริหารว่า ผู้บริหารได้นำความรู้จากการอบรม และสิ่งที่พบเห็นจากการศึกษาดูงานไปพัฒนาโรงเรียนมากน้อยเพียงใด เนื่องจากผู้บริหารโรงเรียนเป็นบุคคลที่มีบทบาทสำคัญในการวางระบบการบริหาร และการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการส่งเสริมและพัฒนาประชาธิปไตย หากผู้บริหารเป็นคนที่ขยันกระตือรือร้น ทুমเท ให้กับหน่วยงานโรงเรียนก็จะเจริญก้าวหน้าในทุก ๆ ด้าน

1.2 การจัดกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการพัฒนาและส่งเสริมประชาธิปไตย บางกิจกรรมต้องใช้เงิน เช่น กิจกรรมกีฬา กิจกรรมอาหารกลางวัน เป็นต้น สำนักงานการศึกษา ควรสนับสนุนงบประมาณด้านนี้ให้มากขึ้น ถ้าไม่สามารถหาเงินงบประมาณสนับสนุนให้ได้ก็ควรสนับสนุนให้โรงเรียนหาเงินงบประมาณในการพัฒนาโรงเรียนเองได้ หากไม่มีผลกระทบกระเทือนต่อผู้ปกครองและชุมชน เนื่องจากการรอนงบประมาณจากทางราชการเพียงอย่างเดียว ไม่เพียงพอต่อการพัฒนากิจกรรมต่าง ๆ ในโรงเรียน

1.3 สำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร ควรมีการปรับปรุงและพัฒนาคู่มือการจัดกิจกรรม เพื่อพัฒนาประชาธิปไตย ให้สามารถใช้เป็นแนวทางปฏิบัติได้ ในการจัดกิจกรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล โดยให้ทันสมัยอยู่เสมอ และสอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจ และสังคมในยุคปัจจุบันที่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา

1.4 สำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร ควรจะได้มีการนิเทศ ติดตาม และ ประเมินผลในการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาประชาธิปไตยอย่างใกล้ชิดและต่อเนื่อง เพื่อ จะได้ นำผลมาใช้ในการปรับปรุงและพัฒนาคู่มือในการจัดกิจกรรม เพื่อพัฒนาประชาธิปไตย และพัฒนาวิธีการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2. ข้อเสนอแนะสำหรับผู้บริหารโรงเรียน

2.1 ผู้บริหารโรงเรียน ควรกำหนดเป้าหมาย แนวทางและวิธีการจัดกิจกรรมที่ ส่งเสริมและพัฒนาประชาธิปไตยให้ชัดเจน เพื่อให้บุคลากรในโรงเรียนได้มีความรู้ ความเข้าใจ ที่ถูกต้องและสามารถจัดกิจกรรมให้เป็นไปในแนวทางที่กำหนดไว้ตามวัตถุประสงค์ ทั้งนี้เพื่อให้ นักเรียนได้รับการปลูกฝังและ เกิดพฤติกรรมประชาธิปไตยได้อย่างแท้จริง

2.2 ผู้บริหารโรงเรียนควรจะต้องมีการประชุมชี้แจง ครูผู้รับผิดชอบที่เกี่ยวข้อง ในการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาประชาธิปไตย อย่างต่อเนื่อง สม่ำเสมอ และครูควรจะได้ รับการฝึกอบรม เพื่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจก่อนที่จะดำเนินการจัดกิจกรรม โดยเฉพาะ เรื่องจุดประสงค์ที่เน้น เกี่ยวกับพฤติกรรมและระบบประชาธิปไตย

2.3 ผู้บริหารโรงเรียน ควรจะต้องมีบทบาทในการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนา ประชาธิปไตยให้มากขึ้น ซึ่งจากผลการวิจัยพบว่า บทบาทของผู้บริหารโรงเรียนในการจัด กิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาประชาธิปไตยโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยเฉพาะกิจกรรม การสหกรณ์นักเรียน กิจกรรมการกีฬา และกิจกรรมการสร้างเสริมวินัยนักเรียน ควรส่งเสริม และพัฒนาให้มากขึ้นกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน ส่วนกิจกรรมการปกครองตนเองของนักเรียนและ กิจกรรมการทำความสะอาดอาคารสถานที่ ผู้บริหารมีบทบาทในการจัดกิจกรรมมากอยู่แล้ว ก็ควรส่งเสริมและพัฒนาต่อไปให้ดีขึ้นกว่าเดิม

2.4 ผู้บริหารโรงเรียน ควรจะต้องศึกษา หาความรู้ทางการบริหารให้ มากขึ้นกว่าเดิม ซึ่งผลการวิจัยพบว่าบทบาทของผู้บริหาร ในการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนา ประชาธิปไตยทั้ง 5 ด้าน คือ ด้านการวางแผน ด้านการจัดองค์การ ด้านการจัดบุคลากร ด้านการเป็นผู้นำ และด้านการควบคุม อยู่ในระดับปานกลาง ผู้บริหารจึงควรได้รับการอบรม หรือศึกษาความรู้ด้านการบริหารให้มากขึ้นกว่าเดิมและต่อเนื่อง เพื่อจะได้ นำความรู้ไปเป็น แนวทางในการจัดกิจกรรมและพัฒนากิจกรรมด้านต่าง ๆ ให้ดีขึ้นกว่าเดิม

2.5 ผู้บริหารโรงเรียน ควรมีความศรัทธาในการบริหารงานแบบประชาธิปไตย และเป็นผู้นำแบบประชาธิปไตย การดำเนินงานทุกอย่างในโรงเรียนต้องมีการปรึกษาหารือกันในที่ประชุม ให้คณะกรรมการมีส่วนร่วมในการวางแผนการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาประชาธิปไตย ทุกกิจกรรม เพราะการบริหารโรงเรียนแบบประชาธิปไตย ผู้บริหารจะได้รับความร่วมมือจากทุกคนด้วยดี การที่ทุกคน ได้มีโอกาสรับทราบออกความคิดเห็นร่วมในการตัดสินใจดำเนินงาน ย่อมหมายความว่า ทุกคนมีส่วนร่วมเป็นเจ้าของในงานนั้น ทุกคนมองเห็นผลล่วงหน้าเข้าใจ ถึงเจตนารมณ์ในงานที่จะกระทำ ถึงแม้ผู้บริหารไม่สั่งทุกคนก็ทราบดีอยู่แล้วว่าหน้าที่ของตนคืออะไร และมีอะไรที่แต่ละคนจะกระทำได้เพื่อให้บรรลุจุดหมายปลายทางในการส่งเสริมและพัฒนาประชาธิปไตย คณะครูก็จะมองเห็นความสำคัญของตัวเอง มองเห็นคุณค่าของตัวเอง ที่จะมีส่วนร่วมในความสำเร็จของงาน และได้รับความยกย่องนับถือ จึงมีกำลังใจทำงาน ผลก็คือ งานย่อมจะเป็นไปด้วยความเจริญก้าวหน้าทุกกิจกรรม

2.6 ผู้บริหารโรงเรียน ควรสนับสนุนให้ครูมีส่วนร่วมในการพัฒนาประชาธิปไตย ในโรงเรียนในฐานะที่ผู้ให้การสอนเยาวชน ให้การสนับสนุนการจัดกิจกรรม การเรียนการสอน ที่ส่งเสริมและพัฒนาประชาธิปไตย และการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร เพื่อสร้างเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง

2.7 ผู้บริหารโรงเรียน ควรจัดให้มีการอบรม สัมมนาเกี่ยวกับการจัดการเรียน การสอน และการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรเพื่อสร้างเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน ให้แก่กลุ่มบุคลากรในโรงเรียน โดยเชิญผู้ที่มีความเชี่ยวชาญและมีประสบการณ์เกี่ยวกับการสร้างเสริมประชาธิปไตยมาเป็นวิทยากร

2.8 ผู้บริหารโรงเรียน ควรจะต้องติดตามผลและประเมินผลงาน การจัด กิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาประชาธิปไตยในโรงเรียน ประเมินศึกษาอย่างต่อเนื่อง และปรับปรุง แก้ไขพัฒนากิจกรรมที่ส่งเสริม และพัฒนาประชาธิปไตยอย่างสม่ำเสมอ

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาบทบาทของครูในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร ในการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาประชาธิปไตย
2. ควรศึกษารูปแบบกระบวนการปลูกฝังประชาธิปไตยที่มีประสิทธิภาพ สำหรับนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร
3. ในการวิจัยครั้งต่อไป ควรขยายขอบเขตในการวิจัย โดยศึกษาตัวแปรเพิ่มขึ้น เช่น ขนาดของโรงเรียน โรงเรียนที่ได้รับรางวัลประชาธิปไตยดีเด่น กับโรงเรียนที่ไม่ได้รับรางวัลประชาธิปไตยดีเด่น

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กรมพล ท่องธรรมชาติ ไสล นีรัตศยกุล และอานนท์ อาภาภิรมย์. หน้าที่พลเมือง ส.431. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์อักษรเจริญทัศน์, 2522.
- การศึกษา กรุงเทพมหานคร, สำนัก. รายงานสถิติการศึกษา ปี 2540. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย, 2540.
- มาตรฐานโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์อักษรไทย, 2540.
- คู่มือการใช้กระบวนการกลุ่มในการสร้างเสริมวิถีชีวิตประชาธิปไตย และระบบประชาธิปไตยในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา, 2540
- คู่มือการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์อักษรไทย, 2534.
- นโยบายการศึกษาของกรุงเทพมหานคร ปี 2536 - 2539. กรุงเทพฯ : งานผลิตสื่อการเรียนการสอน, 2536.
- รายงานการวิจัยสภาพความเป็นประชาธิปไตยในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร. เอกสารฝ่ายวิจัยและพัฒนาการเรียนการสอนลำดับที่ 06/2536. ม.ป.ท., 2536.
- กิตติมา ปริดีติลล. ทฤษฎีการบริหารองค์การ. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชนะการพิมพ์, 2529.
- โกวิท วรพิพัฒน์ และเยาวรินทร์ จันทรมันธุระ. "อีกก้าวหนึ่งของการมัธยมศึกษา," คณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยการศึกษาสหประชาชาติ. 21(1) : 25 - 29 ; มกราคม - มีนาคม 2533.
- คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. การประถมศึกษา 2526. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา, 2527.
- คู่มือการบริหารโรงเรียนประถมศึกษา. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2526.
- คู่มือการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยในโรงเรียนประถมศึกษา. กรุงเทพฯ : ศรีเมืองการพิมพ์, 2528.

คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. คู่มือการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

เพื่อพัฒนาประชาธิปไตยในโรงเรียนประถมศึกษา. เล่ม 2. กรุงเทพฯ :

โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2531.

..... คู่มือการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยในโรงเรียน

ประถมศึกษา กรุงเทพมหานคร. (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2536). กรุงเทพฯ :

โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2536.

..... สรุปผลการสัมมนาพัฒนาโรงเรียนที่จัดกิจกรรมส่งเสริมประชาธิปไตยดีเด่น

ระดับจังหวัด. เอกสารกองวิชาการลำดับที่ 124/2532. ม.ป.ท., 2532.

คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. ชุดฝึกอบรมด้วยตัวเอง เล่มที่ 9, 11, 12,

20. กรุงเทพฯ : สามเจริญพานิช, 2528.

คณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานเยาวชนแห่งชาติ, สำนักงาน. นโยบายเร่งด่วนในการ

ส่งเสริมและพัฒนาเยาวชนแห่งชาติ. ม.ป.ท., 2525.

คึกฤทธิ์ ปราโมช, ม.ร.ว. ประชาธิปไตย. กรุงเทพฯ : อมรการพิมพ์, 2517.

จันทรานี สงวนนาม. คุณลักษณะบางประการของผู้บริหารบรรยากาศของโรงเรียนและความ

พึงพอใจในงานที่สัมพันธ์กับความสำเร็จของโรงเรียนประถมศึกษา. ปรินทูปานพันธ์

กศ.ด. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2533.

อัสสาเนา.

จิรพันธ์ กาญจนจิตรา. สังคมวิทยา มนุษยวิทยาเบื้องต้น. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์

มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2522.

ชาญชัย สวัสดิ์สิต และเชตวิทย์ ฤทธิประศาสน์. การพัฒนาบุคคล. กรุงเทพฯ :

โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2520.

ชาญวิทย์ เกษตรศิริ. ประชาธิปไตยของชาวบ้าน. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์พิมพ์เนส, 2516.

ชวี เกาหวัด. เศรษฐกิจศาสตร์ว่าด้วยการสหกรณ์. พระนคร : สำนักพิมพ์ประเสริฐศิริ,

2519.

เชาวรัตน์ ศันสยะวิสัย. "ประชาธิปไตย," มิตรครู. 5 (3): 48 - 49 ; พฤษภาคม

2525.

ธีรวุฒิ ประทุมทรัพย์รัตน์. การบริหารการศึกษา. สงขลา : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย

ศรีนครินทรวิโรฒ สงขลา, 2529.

นายกรัณฐมนตรี, สำนัก. แผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2520. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์
เลขาธิการนายกรัณฐมนตรี, 2520.

นโยบายและแผนกรุงเทพมหานคร, สำนัก. แผนพัฒนากรุงเทพมหานคร ฉบับที่ 4
(พ.ศ. 2535 - 2539). กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่น กรมการปกครอง,
2534.

ปรีดา รุ่งโรจน์. การบริหารกิจกรรมส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียนประถมศึกษา
สังกัดสำนักงานการศึกษา จังหวัดสมุทรปราการ. วิทยานิพนธ์ ค.ม.
กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2532. อัดสำเนา.

ปรีชา นิพนธ์พิทยา. "การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยในโรงเรียน
ประถมศึกษา," สารพัฒนาหลักสูตร. 28 (43) : 54 - 56 ; ตุลาคม 2528.

ประดิษฐ์ ระสิตานนท์. การศึกษากระบวนการบริหารงานของครูใหญ่โรงเรียนประถมศึกษา
สังกัดสำนักงานการศึกษา จังหวัดนครราชสีมา. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. สงขลา :
2528. อัดสำเนา.

ประทีป สยามชัย. สารัตถทางสังคมวิทยาการศึกษา. โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตร
แห่งประเทศไทย, 2526.

ปิยวดี ผิรังคะเปาระ. การจัดกิจกรรมนักเรียนโรงเรียนประถมศึกษา. วิทยานิพนธ์
ค.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2522. อัดสำเนา.

พนัส หันนาคินทร์. หลักบริหารโรงเรียน. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์พัฒนาพานิช, 2513.

ไพโรจน์ นาคะสุวรรณ และวันนอร์ มะทา. กิจกรรมเสริมหลักสูตร. กรุงเทพฯ :
โรงพิมพ์อักษรบัณฑิต, 2528.

พอง เกิดแก้ว. โครงการสุขภาพในโรงเรียน. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, 2524.

ภิญโญ สาธร. หลักการบริหารการศึกษา. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, 2516.

ราตรี แอ่อม. บทบาทของผู้บริหาร ครูที่ปรึกษา และครูผู้สอนในการจัดกิจกรรมการเรียน
การสอนเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยในโรงเรียนประถมศึกษา. วิทยานิพนธ์ ค.ม.
กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2530. อัดสำเนา.

วรวิทย์ วคินสรากร. จุดยอดในการส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน. กรุงเทพฯ :
กรุงเทพการพิมพ์, 2517.

- วิรัตน์ สกฤดา. การศึกษาค้นคว้าด้านการบริหารกิจกรรมนักเรียนของผู้บริหารโรงเรียน
ประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดนครศรีธรรมราช.
 ปริชญานิพนธ์ กศ.ม. สงขลา : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สงขลา, 2532.
 อัดสำเนา.
- ศิริกาญจน์ ทองอินทร์. "การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยใน
 โรงเรียนประถมศึกษา," สารพัฒนาหลักสูตร. 29 (49) : 17 - 18 ; เมษายน
 2529.
- ศึกษาธิการ, กระทรวง. หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521. (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.
 2523). กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา, 2532.
 _____ . หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา,
 2521.
- ศรีอุทัย กมฺทชาติ. การจัดสถานักเรียนของโรงเรียนในโครงการส่งเสริมประชาธิปไตย
ระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอุบลราชธานี. วิทยานิพนธ์
 ค.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2529. อัดสำเนา.
- สนอง เครือมาก. คู่มือปฏิบัติการในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษา
แห่งชาติ. นครสวรรค์ : บริษัท เรือนดี จำกัด, 2534.
- สมบุรณ์ แก้วมาก. การศึกษาค้นคว้าการบริหารงานโครงการอาหารกลางวันของผู้บริหาร
โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพัทลุง.
 ปริชญานิพนธ์ กศ.ม. สงขลา : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สงขลา,
 2533. อัดสำเนา.
- สมบุรณ์ พรรณภาพ. หลักเบื้องต้นของการบริหารโรงเรียน. กรุงเทพฯ : อนงค์ศิลป์
 การพิมพ์, 2521.
- สมบุรณ์ อานิกวงศ์ชัย. "การปลูกฝังค่านิยมประชาธิปไตยแก่นักเรียน," รัฐศาสตร์.
 16 (4) : 27 - 41 ; ตุลาคม - ธันวาคม 2516.
- สมบุรณ์ อุบัติมณี. ความรู้และหลักปฏิบัติเกี่ยวกับการบริหาร. กรุงเทพฯ : เนติกุลการพิมพ์,
 2532.
- สมพงษ์ เกษมสิน. การบริหาร. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, 2526.

- สาโรช บัวศรี. ความหมายของประชาธิปไตยในแง่ของการศึกษาในพื้นฐานการเมืองและการปกครองของไทย. กรุงเทพฯ : หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมการฝึกหัดครู, 2520.
- สีปพนท์ เกตุทัต. การปฏิรูปการศึกษา. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, 2828.
- สามัญศึกษา, กรม. คู่มือการจัดกิจกรรมนักเรียน. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์อักษรสุวรรณ, 2534.
- _____. แนวทางการนิเทศกิจกรรมการสร้างเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียนมัธยมศึกษา. กรุงเทพฯ : หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา, 2534.
- สุโขทัยธรรมมาธิราช, มหาวิทยาลัย. เอกสารการสอนชุดวิชาการบริหารโรงเรียนประถมศึกษา. หน่วยที่ 1 - 10. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2525.
- สุชีพ อินทรวิชัย. ปัญหาการบริหารโครงการสนับสนุนกิจกรรมประชาธิปไตยในโรงเรียนของผู้บริหารโรงเรียนสังกัด สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสระบุรี. ปรินิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2537. อัดสำเนา.
- สุนิตย์ สุวรรณณี. การศึกษาปัญหาการบริหารความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครราชสีมา. ปรินิพนธ์ กศ.ม. สงขลา : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สงขลา, 2534. อัดสำเนา.
- สุรพล จิตต์อำไพ. รูปแบบของกิจกรรมโรงเรียนประถมศึกษาที่จัดกิจกรรมดีเด่น. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2527. อัดสำเนา.
- สุวภีร์ วรจําปา. การพัฒนาประชาธิปไตยในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่ สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตกรุงเทพมหานคร. ปรินิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2539. อัดสำเนา.
- สุวรรณ จันทรสม. การจัดองค์การบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาเอกสารประกอบการอบรมผู้บริหารในโรงเรียนมัธยมศึกษา คำบรรยายการพัฒนาการบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา. กรุงเทพฯ : บริษัทรุ่งเรืองการพิมพ์, 2527.
- เสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ, สำนักงาน. ความรู้เรื่องประชาธิปไตยสำหรับประชาชน. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์สำนักงานเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ, 2527.

อุทัย บุญประเสริฐ. องค์การและปัญหาในองค์การ. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ศรีมงคลการพิมพ์, 2529.

อรุณ รักษ์ธรรม. หลักมนุษยสัมพันธ์กับการบริหาร. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, 2527.

เอกชัย กี่สุขพันธ์. หลักการบริหารการศึกษาทั่วไป. กรุงเทพฯ : อนงค์ศิลป์การพิมพ์, 2527.

American Association of School Administrators. Staff Relations in School Administration. Washington D.C. : The American Association Press, 1955.

Anderson, Larin W. and Aretha B. Pigford. "Removing Administrative Impediments of Instructional Improvement Efforts," in Theory into Practice. 16(1) : 67 - 70 ; 1987.

Best, John W. Research in Education. 3rd ed. New York : Prentice, Inc., 1970.

Campbell, Ronald F. and others. Introduction to Education Administration. 5th ed. Boston : Allyn and Bacon Inc., 1978.

Coy, Voie. "A Comparision of the Attitudes of Student Council Sponsor and Administrators Toward Selected Aspects of Student Council," Dissertation Abstracts International. 12(1) : 14 - 15, 1972.

Dessler, Gary. Management Fundamentals. Viginice : Boston Publishing Company, 1977.

Ehman, Lee H. "An Analysis of the Effects of Qualitative and Quantitative Educational Variables Upon the Political Socialization of High School Student," Social Science. 1976.

Faber, Charles F. and Gilbert F. Shearron. Elementary School Administration Theory and Practice. New York : Holt Rinchart and Winston, 1970.

Fayol, Henri. General and Industrial Management. London : Pitman, 1949.

Friedman, Robert S. "Participation in Democracy and Democratic Socialization," Dissertation Abstracts International. 13 (1) : 10 - 13, 1973.

Gulick, Luther and Lyndall Urwick. Paper on the Science of Administration. New York : Columbia University, 1937.

- Gregg, Russell T. The Administrative Process : Administration Behavior in Education. New York : Harper and Row, 1957.
- Hess, Robert and Judith therney. The Development of Political Attitudes in Children. Chicago : Aldine, 1973.
- Hiessman, Victor H. Politics in Everyday Life. Oxford : Blackwell, 1969.
- Koontz, Harold. Essentials of Management International Edition. 5th ed. McGraw-Hill Publishing Company, 1990.
- Koontz, Harold and Cyill O. Donnell. Management. 7th ed. McGraw-Hill International Book Co., 1980.
- Krejcie, Robert V. and Daryle W. Morgan. "Determining Sample Size for research activities," Educational and Psychological Measurement. 1970.
- Lane, Robert E. Political Man. London : The Free Press, 1972.
- Likert, Rensis. The Human Organization : Is Management and Values. New York : McGraw-Hill Book Company, 1967.
- Sanstead, Godfrey Wayne. "A Study of the Political Attitudes of North Dakota High School Seniors," Dissertation Abstracts International. 15 (1) : 20 - 23, 1975.
- Sears, Jesse B. The Nature of Administrative Process. New York : McGraw-Hill Book Company, 1959.
- Sergiovani, Thomas J. and others. Education Governance and Administration. New Jersey : Prentice - Hall, 1980.

ภาคผนวก

ที่ ทบ 1007/4114

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

จุฬานิก 23 ถนนเทพฯ 10110

๑ มีนาคม 2541

เรื่อง ขอกวามอนุเคราะห์

เรียน ผู้อำนวยการสำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร

เนื่องจาก นายสมพงษ์ กล้าวิกรณ์ นิสิตระดับปริญญาโท วิชาเอกการบริหารการศึกษา
ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง "บทบาทของผู้บริหารโรงเรียน สังกัด
กรุงเทพมหานคร ในการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาระชาดไทย" ซึ่งขึ้นอยู่กับความควบคุมดูแลของ

อาจารย์ ดร.หัสมา แสงศักดิ์

ประธาน

รองศาสตราจารย์ไมา ศรีวิโรจน์

กรรมการ

มีความประสงค์จะขอหนังสือราชการเพื่ออำนวยความสะดวก ในการขอความร่วมมือจากโรงเรียนในสังกัด
สำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร วิทยานิพนธ์ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาตอนต้น ตอนต้นตอนต้น
ในระหว่างเดือนมีนาคม 2541 เพื่อเป็นข้อมูลในการทำวิทยานิพนธ์

บัณฑิตวิทยาลัยจึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่านเรื่องนี้ และขอขอบคุณในความช่วยเหลือ
อนุเคราะห์ของท่านจะชาติเป็นอันสูงส่ง

ขอแสดงความนับถือ

(ศาสตราจารย์ ดร. เสริมศักดิ์ วิสาอาภรณ์)

คณาบดีบัณฑิตวิทยาลัย

บัณฑิตวิทยาลัย

วันที่ 2584110

บันทึกข้อความ

98

ส่วนราชการ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ โทร. 5644

ที่ ทม 1007/ 1119 วันที่ 9 มีนาคม 2541

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์

เรียน คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

เนื่องจาก นายสมพงษ์ กล้าวิกรณ์ นิสิตระดับปริญญาโท วิชาเอกการบริหารการศึกษา
ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ กำลังทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง "บทบาทของผู้บริหารโรงเรียน สังกัด
กรุงเทพมหานคร ในการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาประชาธิปไตย" ทั้งนี้อยู่ในความควบคุมดูแลของ

อาจารย์ ดร.ทัศนดา แสงศักดิ์

ประธาน

รองศาสตราจารย์ไพฑูริ์ ศรีไพโรจน์

กรรมการ

มีความประสงค์จะขอเชิญ อาจารย์ไพฑูริ์ ศรีไพโรจน์ กลับมาสอน อาจารย์ภาควิชาบริหารการศึกษา

เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย

บัณฑิตวิทยาลัยจึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ในเรื่องนี้ด้วย และขอขอบคุณในความช่วยเหลือ
อนุเคราะห์ที่ท่านจะพยามกันให้ด้วย

(ศาสตราจารย์ ดร. เสริมศักดิ์ วิสาคามรณ์)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

...../ร่าง

...../พิมพ์

...../ทาน/ตรวจ

ที่ ทม 1007/ ๒๕๔

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

๑ มีนาคม 2541

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนบางเขน (วิสาห์)

เนื่องจาก นายสมพงษ์ กล้าวิกรณ์ นิสิตระดับปริญญาโท วิชาเอกการบริหารการศึกษา
ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ กำลังทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง "บทบาทของผู้บริหารโรงเรียน สังกัด
กรุงเทพมหานคร ในการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาประชาธิปไตย" ทั้งนี้อยู่ในความควบคุมดูแลของ

อาจารย์ ดร.ทัศนฯ แสงศักดิ์

ประธาน

รองศาสตราจารย์ไมภา ศรีโพธิ์รัตน์

กรรมการ

มีควมประสงค์จะขอเชิญท่าน เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย

บัณฑิตวิทยาลัยจึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ท่านในเรื่องนี้ด้วย และขอขอบคุณในความช่วยเหลือ
อนุเคราะห์ที่ท่านจะให้แก่บัณฑิตวิทยาลัย

ขอแสดงความนับถือ

(ศาสตราจารย์ ดร. เสริมศักดิ์ วิศาลามรณ)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

บัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 2584119

ที่ ทบ 1007/ 1139

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

(6 มีนาคม 2541)

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์

เรียน อาจารย์ใหญ่โรงเรียนวัดชัยชนะสงคราม

เนื่องจาก นายสมพงษ์ กล้าวิกรณ์ นิสิตระดับปริญญาโท วิชาเอกการบริหารการศึกษา
ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง "บทบาทของผู้บริหารโรงเรียน สังกัด
กรุงเทพมหานคร ในการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาประชาธิปไตย" ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความควบคุมดูแลของ

อาจารย์ ดร.ทัศนีย์ แสงศักดิ์

ประธาน

รองศาสตราจารย์ไพฑูริ ศรีไพโรจน์

กรรมการ

มีความประสงค์จะขอเชิญท่าน เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย

บัณฑิตวิทยาลัยจึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ท่าน เรื่องนี้ด้วย และขอขอบคุณในความช่วยเหลือ
อนุเคราะห์ที่ท่านจะไว้วางใจให้แก่นิสิตผู้นี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร. ทัศนีย์ แสงศักดิ์ วิชาสารพันธ์)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

บัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 2584119

ที่ ทบ 1007/ 1007

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

มีนาคม 2541

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดคอนเมือง

เนื่องจาก นายสมพงษ์ กล้าวิกรณ์ นิสิตระดับปริญญาโท วิชาเอกการบริหารการศึกษา
ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง "บทบาทของผู้บริหารโรงเรียน สังกัด
กรุงเทพมหานคร ในการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาประชาธิปไตย" ทั้งนี้อยู่ในความควบคุมดูแลของ

อาจารย์ ดร.ทัศนา แฉวงศักดิ์

ประธาน

รองศาสตราจารย์นาย ศรีโพธิ์จรณี

กรรมการ

มีความประสงค์จะขอเชิญ อาจารย์จิระพันธ์ สวัสดิ์ เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย

บัณฑิตวิทยาลัยจึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ท่านในเรื่องนี้ด้วย และขอขอบคุณในความช่วยเหลือ
อนุเคราะห์ที่ท่านจะให้แก่บัณฑิตยนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ศาสตราจารย์ ดร. เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

บัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 2584119

ที่ ทม 1007/ 111

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

มีนาคม 2541

เรื่อง ขอบขออนุเคราะห์

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดสร้อยทอง

เนื่องจาก นายสมพงษ์ ก้าววิกรณ์ นิสิตระดับปริญญาโท วิชาเอกการบริหารการศึกษา
ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง "บทบาทของผู้บริหารโรงเรียน สังกัด
กรุงเทพมหานคร ในการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาประชาธิปไตย" ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความควบคุมดูแลของ

อาจารย์ ดร.ทัศนีย์ แสงศักดิ์

ประธาน

รองศาสตราจารย์ภา ศรีไพโรจน์

กรรมการ

มีความประสงค์จะขอเชิญ อาจารย์ทิพวรรณ หอมพูล เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย

บัณฑิตวิทยาลัยจึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ในเรื่องนี้ด้วย และขอขอบคุณในความช่วยเหลือ
อนุเคราะห์ที่ท่านจะให้แก่บัณฑิตผู้นี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร. เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์)

กณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

บัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 2584119

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง

บทบาทของผู้บริหารโรงเรียนสังกัด กรุงเทพมหานคร ในการจัดกิจกรรม
ที่ส่งเสริมและพัฒนาประชาธิปไตย

คำชี้แจง

1. โปรดอ่านข้อความเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ในการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาประชาธิปไตย ในแต่ละข้อคำถามแล้วทำเครื่องหมายถูก (/) ลงในช่องระดับการจัดกิจกรรม ทางขวามือเพียงหนึ่งช่องในแต่ละข้อคำถาม ให้ตรงตามความเห็นของท่าน
2. โปรดตอบคำถามให้ครบทุกตอน และทุกข้อ เพื่อความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม คำตอบของท่านจะนำไปใช้เพื่อการวิจัยทางวิชาการเท่านั้น และถือเป็นความลับไม่มีผลกระทบต่อการปฏิบัติงานของท่านแต่อย่างใดทั้งสิ้น
3. ก่อนตอบข้อคำถามบทบาทของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ในการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาประชาธิปไตย โปรดตอบคำถามข้อมูลทั่วไป เกี่ยวกับตัวของท่าน ตามความเป็นจริง

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดเขียนเครื่องหมาย / ลงใน [] หน้าข้อความที่เป็นจริง และเติมข้อความเกี่ยวกับ

1. ตำแหน่งปัจจุบัน

- [] ผู้อำนวยการ
- [] อาจารย์ใหญ่
- [] ครูใหญ่
- [] อื่น ๆ โปรดระบุ.....

2. วุฒิการศึกษา

[] ปริญญาตรี

[] สูงกว่าปริญญาตรี

3. ตำแหน่งผู้บริหารปัจจุบัน

[] ต่ำกว่า 10 ปี

[] 10 ปีขึ้นไป

4. การประสบความสำเร็จในการบริหารงานโรงเรียน

[] โรงเรียนได้รับรางวัลมาตรฐานดีเด่นของกรุงเทพมหานคร

[] โรงเรียนไม่ได้รับรางวัลมาตรฐานดีเด่นของกรุงเทพมหานคร

ตอนที่ 2 การศึกษาบทบาทของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดกรุงเทพมหานคร ในการจัดกิจกรรม
ที่ส่งเสริมและพัฒนาประชาธิปไตย

คำชี้แจง แบบสอบถามนี้ต้องการทราบบทบาทของผู้บริหารโรงเรียน ในการจัดกิจกรรมใน
โรงเรียน นอกห้องเรียนที่ส่งเสริมและพัฒนาประชาธิปไตย รวม 5 กิจกรรม คือ

1. กิจกรรมเกี่ยวกับการปกครองตนเองของนักเรียน
2. กิจกรรมสหกรณ์นักเรียน
3. กิจกรรมทำความสะอาดอาคารสถานที่
4. กิจกรรมกีฬา
5. กิจกรรมสร้างเสริมวินัยนักเรียน

โดยศึกษาบทบาทของผู้บริหารโรงเรียน ในการจัดกิจกรรม ดังกล่าวตาม

กระบวนการบริหาร แบ่งออกเป็น 5 ด้าน คือ

1. การวางแผน จำนวน 20 ข้อ
2. การจัดองค์การ จำนวน 20 ข้อ
3. การจัดบุคลากร จำนวน 20 ข้อ
4. การเป็นผู้นำ จำนวน 20 ข้อ
5. การควบคุม จำนวน 20 ข้อ

ในการตอบแบบสอบถามโปรดพิจารณาว่าท่านได้จัดกิจกรรมในการส่งเสริมและพัฒนา
ประชาธิปไตย ในโรงเรียนประถมศึกษาทั้ง 5 กิจกรรมดังกล่าว มากน้อยเพียงใด ระดับใด
แล้วทำเครื่องหมาย / ลงในช่องแสดงการจัดกิจกรรมที่เป็นจริงในโรงเรียนของท่าน

- 1 หมายถึง มีการจัดกิจกรรมในระดับน้อยที่สุด
- 2 หมายถึง มีการจัดกิจกรรมในระดับน้อย
- 3 หมายถึง มีการจัดกิจกรรมในระดับปานกลาง
- 4 หมายถึง มีการจัดกิจกรรมในระดับมาก
- 5 หมายถึง มีการจัดกิจกรรมในระดับมากที่สุด

ลำดับ	บทบาทของผู้บริหารในการจัดกิจกรรม	ระดับบทบาทในการจัดกิจกรรม				
		น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด
		1	2	3	4	5
	ด้านการวางแผน					
1	การวางแผนในการจัดกิจกรรมระยะสั้น (1 ปี) ในแต่ละกิจกรรมต่อไปนี้					
	1.1 การปกครองตนเอง					
	1.2 การสหกรณ์					
	1.3 การทำความสะอาดอาคารสถานที่					
	1.4 การกีฬา					
	1.5 การสร้างเสริมวินัย					
2	การวางแผนในการจัดกิจกรรมระยะยาว (3 ปี) ในแต่ละกิจกรรมต่อไปนี้					
	2.1 การปกครองตนเอง					
	2.2 การสหกรณ์					
	2.3 การทำความสะอาดอาคารสถานที่					
	2.4 การกีฬา					
	2.5 การสร้างเสริมวินัย					
3	การนำแผนที่วางไว้ไปปฏิบัติให้บรรลุเป้าหมาย ในแต่ละกิจกรรมต่อไปนี้					
	3.1 การปกครองตนเอง					
	3.2 การสหกรณ์					

ลำดับ	บทบาทของผู้บริหารในการจัดกิจกรรม	ระดับบทบาทในการจัดกิจกรรม				
		น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด
		1	2	3	4	5
4	3.3 การทำความสะอาดอาคารสถานที่					
	3.4 การกีฬา					
	3.5 การสร้างเสริมวินัย					
	การติดตามและประเมินผลการปฏิบัติตามแผนในแต่ละกิจกรรมต่อไปนี้					
	4.1 การปกครองตนเอง					
	4.2 การสหกรณ์					
	4.3 การทำความสะอาดอาคารสถานที่					
	4.4 การกีฬา					
	4.5 การสร้างเสริมวินัย					
	<u>ด้านการจัดองค์การ</u>					
1	การกำหนดขั้นตอนในการปฏิบัติแต่ละกิจกรรมต่อไปนี้					
	1.1 การปกครองตนเอง					
	1.2 การสหกรณ์					
	1.3 การทำความสะอาดอาคารสถานที่					
	1.4 การกีฬา					
	1.5 การสร้างเสริมวินัย					

ลำดับ	บทบาทของผู้บริหารในการจัดกิจกรรม	ระดับบทบาทในการจัดกิจกรรม				
		น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด
		1	2	3	4	5
2	การกำหนดอำนาจหน้าที่ความรับผิดชอบขององค์การแต่ละกิจกรรมต่อไปนี้					
	2.1 การปกครองตนเอง					
	2.2 การสหกรณ์					
	2.3 การทำความสะอาดอาคารสถานที่					
	2.4 การกีฬา					
	2.5 การสร้างเสริมวินัย					
3	การจัดสรรทรัพยากรที่จำเป็นในการบริหารแต่ละกิจกรรมต่อไปนี้					
	3.1 การปกครองตนเอง					
	3.2 การสหกรณ์					
	3.3 การทำความสะอาดอาคารสถานที่					
	3.4 การกีฬา					
	3.5 การสร้างเสริมวินัย					
4	การติดตามและประเมินผลการจัดองค์การแต่ละกิจกรรมต่อไปนี้					
	4.1 การปกครองตนเอง					
	4.2 การสหกรณ์					
	4.3 การทำความสะอาดอาคารสถานที่					
	4.4 การกีฬา					
	4.5 การสร้างเสริมวินัย					

ลำดับ	บทบาทของผู้บริหารในการจัดกิจกรรม	ระดับบทบาทในการจัดกิจกรรม				
		น้อย ที่สุด	น้อย	ปาน กลาง	มาก	มาก ที่สุด
		1	2	3	4	5
	ด้านการจัดบุคลากร					
1	การจัดบุคลากรให้รับผิดชอบแต่ละกิจกรรม ได้เหมาะสมกับความรู้ความสามารถดังต่อไปนี้					
	1.1 การปกครองตนเอง					
	1.2 การสหกรณ์					
	1.3 การทำความสะอาดอาคารสถานที่					
	1.4 การกีฬา					
	1.5 การสร้างเสริมวินัย					
2	การมอบหมายอำนาจหน้าที่ให้บุคลากรรับผิดชอบ แต่ละกิจกรรมต่อไปนี้					
	2.1 การปกครองตนเอง					
	2.2 การสหกรณ์					
	2.3 การทำความสะอาดอาคารสถานที่					
	2.4 การกีฬา					
	2.5 การสร้างเสริมวินัย					
3	การประชุมชี้แจงให้บุคลากรมีความเข้าใจในการจัด แต่ละกิจกรรมต่อไปนี้					
	3.1 การปกครองตนเอง					
	3.2 การสหกรณ์					
	3.3 การทำความสะอาดอาคารสถานที่					

ลำดับ	บทบาทของผู้บริหารในการจัดกิจกรรม	ระดับบทบาทในการจัดกิจกรรม				
		น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด
		1	2	3	4	5
4	3.4 การกีฬา					
	3.5 การสร้างเสริมวินัย					
	การติดตามและประเมินผลการจัดบุคลากรให้ รับผิดชอบแต่ละกิจกรรมต่อไปนี้					
	4.1 การปกครองตนเอง					
	4.2 การสหกรณ์					
	4.3 การทำความสะอาดอาคารสถานที่					
	4.4 การกีฬา					
1	4.5 การสร้างเสริมวินัย					
	<u>การเป็นผู้นำ</u>					
	การเป็นผู้นำของผู้บริหารโรงเรียน ในการจัดแต่ละกิจกรรมต่อไปนี้					
	1.1 การปกครองตนเอง					
	1.2 การสหกรณ์					
	1.3 การทำความสะอาดอาคารสถานที่					
	1.4 การกีฬา					
	1.5 การสร้างเสริมวินัย					

ลำดับ	บทบาทของผู้บริหารในการจัดกิจกรรม	ระดับบทบาทในการจัดกิจกรรม				
		น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด
		1	2	3	4	5
2	การให้บุคลากรในโรงเรียนได้แสดงความคิดเห็น และข้อเสนอแนะในการจัดแต่ละกิจกรรมต่อไปนี้					
	2.1 การปกครองตนเอง					
	2.2 การสหกรณ์					
	2.3 การทำความสะอาดอาคารสถานที่					
	2.4 การกีฬา					
	2.5 การสร้างเสริมวินัย					
3	การติดต่อประสานงานระหว่างผู้บริหารโรงเรียน กับบุคลากรในโรงเรียนในการจัดแต่ละกิจกรรม ต่อไปนี้					
	3.1 การปกครองตนเอง					
	3.2 การสหกรณ์					
	3.3 การทำความสะอาดอาคารสถานที่					
	3.4 การกีฬา					
	3.5 การสร้างเสริมวินัย					
4	การชักนำให้บุคลากรในโรงเรียนให้ปฏิบัติกิจกรรม ในแต่ละกิจกรรมให้ประสบความสำเร็จดังต่อไปนี้					
	4.1 การปกครองตนเอง					
	4.2 การสหกรณ์					
	4.3 การทำความสะอาดอาคารสถานที่					

ลำดับ	บทบาทของผู้บริหารในการจัดกิจกรรม	ระดับบทบาทในการจัดกิจกรรม				
		น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด
		1	2	3	4	5
	4.4 การกีฬา					
	4.5 การสร้างเสริมวินัย					
	<u>ด้านการควบคุม</u>					
1	ผู้บริหารโรงเรียนมีบทบาทในการควบคุมการจัดแต่ละกิจกรรมต่อไปนี้					
	1.1 การปกครองตนเอง					
	1.2 การสหกรณ์					
	1.3 การทำความสะอาดอาคารสถานที่					
	1.4 การกีฬา					
	1.5 การสร้างเสริมวินัย					
2	กำหนดวิธีการควบคุมในการจัดแต่ละกิจกรรมต่อไปนี้					
	2.1 การปกครองตนเอง					
	2.2 การสหกรณ์					
	2.3 การทำความสะอาดอาคารสถานที่					
	2.4 การกีฬา					
	2.5 การสร้างเสริมวินัย					

ลำดับ	บทบาทของผู้บริหารในการจัดกิจกรรม	ระดับการจัดกิจกรรม				
		น้อย ที่สุด	น้อย	ปาน กลาง	มาก	มาก ที่สุด
		1	2	3	4	5
3	กำหนดขั้นตอนการควบคุมการปฏิบัติงานในแต่ละ กิจกรรมต่อไปนี้					
	3.1 การปกครองตนเอง					
	3.2 การสหกรณ์					
	3.3 การทำความสะอาดอาคารสถานที่					
	3.4 การกีฬา					
	3.5 การสร้างเสริมวินัย					
4	การติดตามและประเมินผลในการควบคุมในการจัด แต่ละกิจกรรมต่อไปนี้					
	4.1 การปกครองตนเอง					
	4.2 การสหกรณ์					
	4.3 การทำความสะอาดอาคารสถานที่					
	4.4 การกีฬา					
	4.5 การสร้างเสริมวินัย					

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิตรวจแก้ไขแบบสอบถาม

1. อาจารย์ ดร. ไพโรจน์ กลิ่นกุหลาบ อาจารย์ประจำภาควิชาการบริหารการศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
2. อาจารย์ ดร. มารศรี สุธานธิ ผู้อำนวยการโรงเรียนบางเขน (ไว้อาลัยอนุสรณ์)
เขตหลักสี่ กรุงเทพมหานคร
3. อาจารย์เลิศศิลป์ รัตนะมุลิก อาจารย์ใหญ่โรงเรียนวัดชัยชนะสงคราม
เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร
4. อาจารย์จิระพันธ์ สวัสดิ์ ผู้ช่วยผู้อำนวยการโรงเรียนวัดดอนเมือง
เขตดอนเมือง กรุงเทพมหานคร
5. อาจารย์ทิพวรรณ หอมพูล อาจารย์ 3 ระดับ 8 โรงเรียน วัดสร้อยทอง
เขตบางซื่อ กรุงเทพมหานคร

ประวัติย่อของผู้วิจัย

ชื่อ นายสมพงษ์ ชื่อสกุล กล้าวิกรม

เกิดเมื่อวันที่ 25 กุมภาพันธ์ พุทธศักราช 2499

สถานที่เกิด 183 หมู่ 6 ตำบลทับคล้อ อำเภอทับคล้อ จังหวัดพิจิตร

สถานที่อยู่ปัจจุบัน 138 ซอยพระราชารษฎร์ 44 ถนนกรุงเทพฯ - นครบุรี แขวงบางซื่อ เขตบางซื่อ กรุงเทพมหานคร

ตำแหน่งหน้าที่การงานปัจจุบัน หัวหน้าฝ่ายติดตามและประเมินผล สำนักงานกลางช่วยเหลือเกษตรกร และแก้ไขปัญหาคาการบุกรุกที่ดินของรัฐ สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี สำนักนายกรัฐมนตรี

ประวัติการทำงาน

พ.ศ. 2525 เจ้าหน้าที่สืบสวนสอบสวน 3
สำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (ปปส.)
สำนักนายกรัฐมนตรี

พ.ศ. 2525 เจ้าหน้าที่งานร้องทุกข์ 3
สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี
สำนักนายกรัฐมนตรี

พ.ศ. 2527 เจ้าหน้าที่งานร้องทุกข์ 4
สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี
สำนักนายกรัฐมนตรี

พ.ศ. 2528 นิติกร 5
สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี
สำนักนายกรัฐมนตรี

พ.ศ. 2533 เจ้าหน้าที่งานร้องทุกข์ 6
หัวหน้างานสอบสวนและประណอฆข้อพิพาท
สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี
สำนักนายกรัฐมนตรี

- พ.ศ. 2538 เจ้าหน้าที่งานร้องทุกข์ 7
 หัวหน้าฝ่ายสอบสวนและประណอมข้อพิพาท
 สำนักรงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี
 สำนักนายกรัฐมนตรี
- พ.ศ. 2540 เจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผน 7
 หัวหน้าฝ่ายติดตามและประเมินผล
 สำนักรงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี
 สำนักนายกรัฐมนตรี

ประวัติการศึกษา

- พ.ศ. 2522 ศิลปศาสตรบัณฑิต (รัฐศาสตร์)
 จากรมหาวิทยาลัยรามคำแหง
- พ.ศ. 2528 นิติศาสตรบัณฑิต
 จากรมหาวิทยาลัยรามคำแหง
- พ.ศ. 2541 การศึกษามหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา)
 จากรมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

บทบาทของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร
ในการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาประชาธิปไตย

บทคัดย่อ

ของ

สมพงษ์ กล้าวิกรณ์

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกการบริหารการศึกษา

พฤษภาคม 2541

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาบทบาท ใน 5 ด้าน คือ ด้านการวางแผน ด้านการจัดองค์การ ด้านการจัดบุคลากร ด้านการเป็นผู้นำ และด้านการควบคุม ของผู้บริหาร โรงเรียน สังกัดกรุงเทพมหานคร ในการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาประชาธิปไตย 5 กิจกรรม คือ กิจกรรมเกี่ยวกับการปกครองตนเองของนักเรียน กิจกรรมสหกรณ์นักเรียน กิจกรรมทำความสะอาดอาคารสถานที่ กิจกรรมกีฬาและกิจกรรมสร้างเสริมวินัยนักเรียน และเพื่อเปรียบเทียบบทบาทใน 5 ด้าน ของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดกรุงเทพมหานครในการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาประชาธิปไตยใน 5 กิจกรรม จำแนกตามตัวแปร วุฒิการศึกษา ประสบการณ์ดำรงตำแหน่ง และความสำเร็จในการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัด กรุงเทพมหานคร จำนวน 212 คน เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถาม มาตรฐานส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 100 ข้อ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่า t-test

ผลการวิจัยสรุปได้ว่า

1. บทบาทของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดกรุงเทพมหานครในการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาประชาธิปไตย ทั้ง 5 กิจกรรม โดยรวม อยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาเป็นรายกิจกรรม พบว่า กิจกรรมเกี่ยวกับการปกครองตนเองของนักเรียน และกิจกรรมทำความสะอาดอาคารสถานที่ ผู้บริหารมีบทบาทอยู่ในระดับมาก สำหรับกิจกรรมสหกรณ์นักเรียน กิจกรรมกีฬา และกิจกรรมสร้างเสริมวินัยนักเรียน ผู้บริหารมีบทบาทอยู่ในระดับปานกลาง
2. บทบาทของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดกรุงเทพมหานครในการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาประชาธิปไตย ทั้ง 5 ด้าน โดยรวม อยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการจัดบุคลากร และด้านการเป็นผู้นำ ผู้บริหารมีบทบาทอยู่ในระดับมาก สำหรับด้านการวางแผน ด้านการจัดองค์การ และด้านการควบคุม ผู้บริหารมีบทบาทอยู่ในระดับปานกลาง
3. เปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดกรุงเทพมหานคร ในการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาประชาธิปไตย จำแนกตามวุฒิการศึกษา ประสบการณ์ดำรงตำแหน่ง และความสำเร็จในการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียน พบว่า

3.1 ผู้บริหารโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานครที่มีวุฒิแตกต่างกันคือ วุฒิกการศึกษาปริญญาตรีกับสูงกว่าปริญญาตรีมีบทบาทในการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาประชาธิปไตยโดยรวมและรายการกิจกรรม ไม่แตกต่างกัน

3.2 ผู้บริหารโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานครที่มีประสบการณ์ดำรงตำแหน่งแตกต่างกัน คือ ต่ำกว่า 10 ปี และสูงกว่า 10 ปีขึ้นไป มีบทบาทในการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาประชาธิปไตย โดยรวมไม่แตกต่างกัน แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายการกิจกรรม พบว่าผู้บริหาร มีบทบาทในการจัดกิจกรรมทำความสะอาดอาคารสถานที่ กิจกรรมการสร้างเสริมวินัยนักเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และมีบทบาทในการจัดกิจกรรมกีฬา กิจกรรมสหกรณ์นักเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3.3 ผู้บริหารโรงเรียน สังกัดกรุงเทพมหานคร ที่ประสบความสำเร็จในการบริหารงานแตกต่างกัน คือ ได้รับรางวัลโรงเรียนมาตรฐานดีเด่นกับไม่ได้รับรางวัลโรงเรียนมาตรฐานดีเด่น มีบทบาทในการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาประชาธิปไตยโดยรวม ไม่แตกต่างกัน แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายการกิจกรรม พบว่า ผู้บริหารมีบทบาทในการจัดกิจกรรมทำความสะอาดอาคารสถานที่ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สำหรับบทบาทในการจัดกิจกรรมการปกครองตนเองของนักเรียน และกิจกรรมกีฬาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

THE ROLE OF ADMINISTRATORS IN THE PRIMARY SCHOOL UNDER BANGKOK
METROPOLITAN ADMINISTRATION IN MANAGING ACTIVITIES
TO PROMOTE AND DEVELOP DEMOCRACY

AN ABSTRACT
BY
SOMPONG KLAWIKORN

Presented in partial fulfillment of the requirements for the
Master of Education degree in Educational Administration
at Srinakharinwirot University

May 1998

The objectives of purpose this research were. Firstly, to study the roles of the primary school administrators under Bangkok Metropolis Administration (BMA.) in five aspects which were consisted of planning, organizing, personnel management, leadership and controlling, for managing five activities to promote democracy, namely, student self governing student cooperation promoting, school cleaning, sporting and promoting discipline. Secondly, to compare the level of the management skills of the primary school administrators in terms of education, years in administrative position, and success in his/her career.

The samples of this study were consisted 212 primary school administrators under BMA. 100 questions of Likert Scale questionnaire were developed as a tool for data collection. The statistical techniques employee to analyzed data were percentage, arithmetic means, standard deviation and t-test.

The results of this study were summarized as follows :

1. The roles of the primary school administrators under BMA. in managing five activities to promote democracy as a school at moderate level. Considered on each activity, for the student self governing promotion and school cleaning were at high level, for the student cooperatives sport and discipling were at moderate level.

2. The roles of the primary school administrators under BMA. in managing five activities to promote democracy as a whole at moderate level. Considered by aspect, the study showed that the roles of the administrators for personnel management and leadership aspect, were at high level, for planning, organizing and controlling aspects, were moderate level.

3. The comparison of the roles of the primary school administrators to promote democracy, which were classified into three groups, education, years in administrative position and success in his/her career, revealed that.

3.1 The roles of the primary school administrators who differ in education bachelor degree and higher showed no statistically difference.

3.2 The roles of the primary school administrators differ in experiences, 10 years and more than 10 years in administrative position, showed no statistically difference . By considering on each activity, school cleaning promoting discipline, was found significant difference at the .01 level.

3.3 The roles of the primary school administrators those working in high standard school and the low standard school, showed no statistically difference. By considering on each activity, this study indicated that school cleaning activities was found significant difference .01 level. For student self governing activities and sporting activities were found statistically significant difference at .05 level.